



Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Adviesrapport: vernieuwde set Kernindicatoren Sport en Bewegen

Adviesrapport: vernieuwde set Kernindicatoren Sport en Bewegen

RIVM-briefrapport 2023-0464

Colofon

© RIVM 2024

Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

DOI 10.21945/RIVM-2023-0464

M. Duijvestijn (auteur), RIVM
M.S. van Mourik-Boelema (auteur), RIVM
A.J. van der Vegt (auteur), RIVM
G.C.W. Wendel-Vos (auteur), RIVM

In nauwe samenwerking met de partners van het Netwerk Kernindicatoren Sport en Bewegen

Contact:

M. Duijvestijn (auteur), RIVM
Levensloop, Leefstijl & Gezondheid
marjolein.duijvestijn@rivm.nl

Dit onderzoek werd verricht in opdracht van directie sport ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport in het kader van Basistaken Sport en Bewegen'.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

Nederland

www.rivm.nl

Publiekssamenvatting

Adviesrapport: vernieuwde set Kernindicatoren Sport en Bewegen

In 2014 heeft de toenmalige minister van VWS 20 kernindicatoren benoemd om de ontwikkelingen van sport en bewegen op lange termijn te volgen. Deze kernindicatoren geven inzicht in de meest relevante cijfers over het sport- en beweeggedrag in Nederland en alles wat daarbij komt kijken. Denk aan sportfaciliteiten, werkgelegenheid in de sport, en een leefomgeving die uitnodigt om te bewegen.

De 20 kernindicatoren zijn geëvalueerd en aangepast om de ontwikkelingen op het gebied van sport en bewegen nu en in de toekomst beter te kunnen volgen. Het advies is om 25 kernindicatoren te gaan gebruiken: 18 van de 20 kernindicatoren blijven bestaan, 7 nieuwe zijn toegevoegd, 1 is geschrapt en 1 is samengevoegd met een bestaande kernindicator. Daarnaast is het advies om voor twee kernindicatoren een andere databron te gebruiken of de definitie te veranderen.

Voor de meeste kernindicatoren zijn cijfers direct beschikbaar. Voor 7 kernindicatoren zijn die er nog niet. Daarvoor is het nodig om data te gaan verzamelen of een meetinstrument of rekenmethode te ontwikkelen.

Het RIVM geeft dit advies vanuit het Netwerk Kernindicatoren Sport en Bewegen. In dit Netwerk zitten CBS, VeiligheidNL, NOC*NSF, het Mulier Instituut, Kenniscentrum Sport & Bewegen en het RIVM. Zij hebben samen bepaald welke kernindicatoren nog relevant zijn en behouden kunnen blijven, welke moeten worden aangepast en welke ontbraken. Ook beleidsmedewerkers van het ministerie van VWS, onderzoekers en medewerkers uit het werkveld van sport en bewegen zijn hierbij nauw betrokken geweest. Hierdoor is er veel draagvlak voor de vernieuwde set kernindicatoren.

Het actuele overzicht van de kernindicatoren en de kengetallen die daarbij horen, is gepubliceerd op www.sportenbewegenincijfers.nl. Het netwerk blijft de kernindicatoren regelmatig meten, zodat ze door de jaren heen te vergelijken zijn en de kwaliteit hoog blijft.

Kernwoorden: sport- en beweegindicatoren, Kernindicatoren sport en bewegen, meten van sport- en beweeggedrag

Synopsis

Advisory report: updated set of Key Indicators for sports and physical activity

In 2014, the former Minister of Health, Welfare and Sport (VWS) designated 20 Key Indicators to monitor long-term trends in sports and physical activity. These Key Indicators offer insights into crucial statistics regarding sports and physical activity behaviours in the Netherlands, also encompassing aspects such as sports facilities, employment in sport and whether the living environment is conducive to physical activity.

These 20 Key Indicators have been evaluated and adjusted to improve the monitoring of sports and physical activity, both now and in the future. The recommendation is to expand the set to 25 Key Indicators: retaining 18 of the current Key Indicators; introducing 7 new Key Indicators; removing 1 Key Indicator; and merging 1 Key Indicator with an existing Key Indicator. Additionally, the recommendation includes using a different data source or changing the definition for three Key Indicators. Figures are available for most Key Indicators, however, data for 7 of them are currently unavailable, necessitating the development of relevant measurement tools or calculation methods or collecting data for the first time.

This advice is provided by RIVM in collaboration with the Key Indicators Network for Sports and Physical Activity. This network consists of Statistics Netherlands (CBS), VeiligheidNL, NOC*NSF, Mulier Instituut, Knowledge Centre for Sport & Physical Activity and RIVM. Together, they have determined which Key Indicators remain relevant and should be retained, which ones need adjustment and which ones were previously absent. Policymakers from the Ministry of VWS, along with researchers and professionals from the field of sports and physical activity, have also been closely involved in this process, ensuring strong support for the Key Indicators.

An up-to-date overview of the Key Indicators and related figures is published on www.sportenbewegenincijfers.nl. The Network will continue to monitor these Key Indicators on a regular basis, ensuring comparability over time and maintaining high data quality.

Keywords: sports and physical activity indicators, Key Indicators for sports and physical activity, measuring sports and physical activity behaviour

Voorwoord

Dit adviesrapport is geschreven in nauwe samenwerking met de partners van het Netwerk Kernindicatoren Sport en Bewegen. Dit Netwerk bestaat uit het Mulier Instituut, CBS, VeiligheidNL, NOC*NSF, Kenniscentrum Sport & Bewegen en het RIVM. Wij danken al onze contactpersonen hartelijk voor het meermaals meedenken met dit advies en het meelesen met de conceptteksten van het rapport. Beleidsmedewerkers van de directie Sport (ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport) hebben, als hoofdgebruiker van de Kernindicatoren, aangegeven welke wensen er zijn voor nieuwe Kernindicatoren. Wij waarderen hun betrokkenheid zeer. Daarnaast zijn wij ook blij met de betrokkenheid van de verschillende experts, onderzoekers bij onderzoeksinstituten en onderwijsinstellingen en medewerkers van kennisinstituten en uit de praktijk. Zij hebben een grote inhoudelijke bijdrage geleverd aan dit adviesrapport. De betrokken organisaties en experts staan vermeld in bijlage 3.

Inhoudsopgave

Samenvatting — 11

1 Inleiding — 15

- 1.1 Aanleiding — 15
- 1.2 Onderzoeksvragen — 17
- 1.3 Leeswijzer — 18

2 Werkwijze — 19

- 2.1 Betrokkenheid experts uit werkveld — 19
- 2.2 Onderzoeksvraag 1 - Wat is een Kernindicator? — 20
- 2.3 Onderzoeksvraag 2 - Wat is/zijn de Kernindicator(en) per thema? — 21
- 2.4 Onderzoeksvraag 3 - Welke set van Kernindicatoren beslaat het gehele werkveld? — 23

3 Wat is een Kernindicator? — 25

4 Kernindicator per thema — 27

- 4.1 Sport- en beweeggedrag — 27
- 4.2 Leren bewegen — 32
- 4.3 Topsport — 39
- 4.4 Sportbeleving — 41
- 4.5 Sporeconomie — 43
- 4.6 Menselijk kapitaal in de sport — 44
- 4.7 Sportbestuur en organisatie — 46
- 4.8 Sportzorg en blessurepreventie — 52
- 4.9 Sport- en beweegaanbieders — 53
- 4.10 Sport- en beweegomgeving — 58
- 4.11 Integriteit in de sport — 60
- 4.12 Inclusie en diversiteit in de sport — 64

5 Vernieuwde set Kernindicatoren — 71

- 5.1 Welke set van Kernindicatoren beslaat het gehele werkveld? — 71
- 5.2 Advies voor wijze van vaststellen — 79

6 Aanbevelingen en conclusie — 83

- 6.1 Publiceren van kengetallen — 83
- 6.2 Werkwijze Netwerk Kernindicatoren — 83
- 6.3 Conclusie — 86

7 Referenties — 87

Bijlage 1 Kernindicatoren Sport en Bewegen (huidige set) — 91

Bijlage 2 Brede context projecten data-infrastructuur Sport en Bewegen — 93

Bijlage 3 Betrokken experts — 94

Samenvatting

In 2014 zijn 20 Kernindicatoren benoemd om sport en bewegen te monitoren en duurzaam in de tijd te volgen. Ondertussen is de sportsector gegroeid, is er steeds meer maatschappelijke aandacht voor bewegen en wordt er binnen het werkveld sport en bewegen ook meer onderzoek gedaan dan tien jaar geleden. Toen experts uit het werkveld sport en bewegen gevraagd werd een thema-indeling vorm te geven voor sport- en beweegindicatoren, bleek dat de huidige set Kernindicatoren grotendeels nog steeds relevant is. Er zijn echter ook aanknopingspunten om enkele Kernindicatoren te herzien of nieuwe kernindicatoren te ontwikkelen.

De Kernindicatoren worden voorzien van kengetallen en hierover worden publicaties geschreven door de partners in het Netwerk Kernindicatoren Sport en Bewegen. Dit zijn het Mulier Instituut, CBS, VeiligheidNL, NOC*NSF, Kenniscentrum Sport & Bewegen en het RIVM. Zij zijn nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van dit adviesrapport. Daarnaast zijn beleidsmedewerkers van de directie Sport van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en onderzoekers en medewerkers bij onderzoeks- en kennisinstututen en praktijkpartijen geraadpleegd.

Dit rapport beschrijft hoe het advies tot stand is gekomen en geeft antwoord op drie onderzoeksvragen:

1. Wat is een Kernindicator?
2. Wat is/zijn de Kernindicator(en) van een thema?
3. Welke set van Kernindicatoren beslaat het gehele werkveld?

Deze onderzoeksvragen zijn toegespitst op het werkveld sport en bewegen.

Voor de eerste onderzoeksvraag zijn twee bijeenkomsten georganiseerd, waarbij beleidsmedewerkers van de directie Sport (de gebruikers van de Kernindicatoren), de netwerkpartijen (de beheerders van de Kernindicatoren) en RIVM-experts op het gebied van samenstellen van indicatorensets aanwezig waren. In deze bijeenkomsten is bepaald wat de randvoorwaarden zijn waar een Kernindicator aan zou moeten voldoen. Het resultaat was dat een Kernindicator: binnen het brede kader van sport- en beweegbeleid past, breed door experts binnen beleid en onderzoek is gedragen, eenduidig te interpreteren is, landelijk en waar mogelijk ook regionaal/lokaal inzicht geeft, minimaal elke 4 jaar wordt gemeten. Daarnaast moet elk thema een Kernindicator hebben, welke de kern van het thema voldoende raakt.

Om de tweede onderzoeksvraag te beantwoorden is met verschillende experts gesproken of de huidige Kernindicator binnen een thema volstaat. Op basis hiervan werd de huidige Kernindicator behouden (al dan niet met aanpassingen) of werd er gekeken naar de ontwikkeling van een nieuwe Kernindicator. Voor dit adviesrapport is per thema een conclusie getrokken welke Kernindicatoren te behouden, aan te passen

of nieuw te ontwikkelen. Het tekstblok met de samenvatting geeft hier een overzicht van, deze wordt vervolgens toegelicht met tekst.

Om de derde onderzoeksvraag te beantwoorden is met de beleidsmedewerkers van de directie Sport en het Netwerk Kernindicatoren Sport en Bewegen gecontroleerd of er onderwerpen zijn gemist en of het advies voldoende is onderbouwd. Er werden geen onderwerpen gemist en het advies heeft naar aanleiding van deze controle slechts kleine tekstuele wijzigingen ondergaan en is aangevuld met informatie over de termijn waarop kengetallen beschikbaar zijn.

Samenvatting van het advies per thema en Kernindicator

Thema	Kernindicator	Advies
Sport- en beweeggedrag	1. Beweegerichtlijnen	Behouden
	2. Sportdeelname wekelijks	Behouden
	3. Zitgedrag	Behouden
	4. Niet bewegen	Nieuwe Kernindicator*
	- . Sportdeelname 12x per jaar	Vervallen
Leren bewegen	- . Bewegingsonderwijs PO (1/2)	Behouden en samenvoegen met VO
	5. Bewegingsonderwijs VΘ (2/2)	Behouden en samenvoegen met PO
	6. Motorische vaardigheden	Nieuwe Kernindicator**
Topsport	7. Internationale medaillespiegel	Behouden, definitie wijzigen
	8. Topsportomgeving	Nieuwe Kernindicator*
Sportbeleving	9. Sportfan via bezoek	Behouden
	10. Sportfan via media	Behouden
Sporteconomie	11. BBP Sport	Behouden
Menselijk kapitaal in de sport	12. Werkgelegenheid in de sport	Behouden
	13. Vrijwilligerswerk in de sport	Behouden
Sportbestuur en organisatie	14. Organisatiekracht	Nieuwe Kernindicator
	15. Goed bestuur	Nieuwe Kernindicator**
Sportzorg en blessurepreventie	16. Blessurerisico	Behouden
Sport- en beweegaanbieders	17. Clublidmaatschap	Behouden, databron wijzigen
	18. Tevredenheid met sport- en beweegaanbod	Behouden
Sport- en beweegomgeving	19. Bewegvriendelijke omgeving	Behouden
	20. Sportaccommodaties	Behouden
Integriteit in de sport	21. Sportklimaat - Veilig voelen	Behouden
	22. Sportklimaat – Wangedrag	Behouden, definitie wijzigen*
	23. Prestatie-verhogende middelen	Behouden
Inclusie en diversiteit in de sport	24. Inclusie	Nieuwe Kernindicator**
	25. Diversiteit	Nieuwe Kernindicator**

*Enkele vervolgstappen zijn nodig om kengetal te realiseren

**Omvangrijke vervolgstappen zijn nodig om kengetal te realiseren

Het advies voor de vernieuwde set Kernindicatoren is om 18 van de 20 van de huidige Kernindicatoren te behouden. Eén Kernindicator (*Sportdeelname 12x per jaar*) komt te vervallen. Twee Kernindicatoren (*Bewegingsonderwijs PO* en *Bewegingsonderwijs VO*) worden samengevoegd tot één Kernindicator met kengetallen per onderwijsniveau. Daarnaast is voor drie Kernindicatoren het advies om de preferente databron of de definitie te wijzigen en worden zeven nieuwe Kernindicatoren geïntroduceerd. Daarmee bestaat de vernieuwde set Kernindicatoren Sport en Bewegen uit 25 Kernindicatoren.

Voor drie van de nieuwe Kernindicatoren zijn nog enkele vervolgstappen nodig om een kengetal te realiseren. De verwachting is dat deze stappen binnen een jaar gezet kunnen worden. Dit gaat onder andere om de Kernindicator *Niet bewegen*, waarbij het kengetal inzicht geeft in de groep van de bevolking die niet voldoet aan de Beweegrichtlijn en minder dan 30 minuten per week sport, wandelt en/of fietst. Hiervan is de bron bekend, maar dienen de methode en cijfers voor doelgroepen nog beschreven te worden in een publicatie (verwacht eind 2024). De nieuwe Kernindicator *Topsportomgeving* geeft het aandeel topsporters weer dat de topsportomgeving een ruim voldoende geeft. De preferente databron is al bekend, alleen de dataverzameling is nog niet gestart (verwacht 2024). De definitie van de Kernindicator zal worden toegelicht in de publicatie van het Topsport in Nederland onderzoek. Daarnaast is voor de Kernindicator *Sportklimaat-Wangedrag* de definitie en de vraagstelling binnen de Vrijetijdsomnibus gewijzigd. Een kengetal behorend bij de nieuwe definitie is dan ook pas beschikbaar na de eerstvolgende meting (verwacht in 2025).

Voor vier nieuwe Kernindicatoren zijn omvangrijke vervolgstappen nodig om een kengetal te realiseren. De verwachting is dat hiervoor niet op kort termijn een kengetal beschikbaar is. Voor de Kernindicator *Motorische vaardigheden* van kinderen worden de ontwikkelingen gevolgd van de online tool voor docenten bewegingsonderwijs van het Mulier Instituut. Met de Kernindicator *Goed bestuur*, waarvoor in kaart wordt gebracht wat de kwaliteit van het bestuur van sportaanbieders is, dient een bestaand meetinstrument voor sportbonden te worden doorontwikkeld; in eerste instantie voor sportverenigingen en daarna ook voor andere type sportaanbieders. De Kernindicator *Inclusie*, de mate waarin sport en bewegen toegankelijk is voor iedereen, kan mogelijk worden gemeten aan de hand van een vragenlijst, maar hiervoor dienen de definitie, meetmethode en structurele databron nog vastgesteld te worden. Voor de Kernindicator *Diversiteit*, waarmee inzicht kan worden gegeven in de mate van afspiegeling van de samenleving onder sporters (en/of personen die voldoen aan de Beweegrichtlijnen), is er een databron op het oog, maar een vervolgtraject zal moeten uitwijzen hoe een diversiteitscore berekend kan worden.

Het advies aan de directie Sport van VWS is om:

- de Kernindicatoren waarvoor al een kengetal beschikbaar is vast te stellen met de bijbehorende definitie, databron en periodiciteit zoals vermeld in dit rapport (18/25);
- de drie Kernindicatoren waarvoor het kengetal nog niet beschikbaar is, maar wel binnen een jaar verwacht wordt, vast te stellen met de bijbehorende bron en periodiciteit en de opmerking dat de definitie bij eerste publicatie van het kengetal zal worden vastgesteld (3/25);
- voor de Kernindicatoren waarvoor nog omvangrijkere vervolgstappen noodzakelijk zijn om een kengetal te realiseren en de omschrijvingen vast te stellen als gewenste Kernindicatoren (4/25).

We adviseren de directie Sport de noodzakelijke vervolgstappen te zetten om kengetallen voor deze Kernindicatoren te realiseren. Zij kan dit doen door de procesbegeleiding en de inhoudelijk ontwikkeling van een gewenste Kernindicator te beleggen bij één of meerdere organisaties. Daarnaast is het belangrijk dat het Netwerk de ontwikkeling van deze Kernindicatoren blijft agenderen, de voortgang hierop volgt en jaarlijks terugkoppelt.

Op www.sportenbewegenincijfers.nl blijft het meest actuele overzicht van de Kernindicatoren en de kengetallen die daarbij horen te vinden, dit is onveranderd. Daarnaast blijft het Netwerk de Kernindicatoren regelmatig meten en bewaakt zij de kwaliteit en vergelijkbaarheid van meetmethoden.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2012 verscheen het SCP-rapport 'Versterking data-infrastructuur sport' (Tiessen-Raaphorst & de Haan, 2012). Dit rapport beschreef hoe een integraal beeld gevormd kon worden van de reeds beschikbare data rondom sporten en stelde vast welke informatie noodzakelijk was om ontwikkelingen rondom sport te monitoren¹. Om in de behoefte aan behapbare informatie te voorzien, is in het SCP-rapport een selectie van Kernindicatoren voorgesteld om ontwikkelingen gedurende een lange periode (tien jaar) te kunnen volgen. Een belangrijk vervolg daarop was een kamerbrief in 2014, waarin de toenmalige minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) circa 20 Kernindicatoren benoemde om sport en bewegen te monitoren en duurzaam in de tijd te volgen (*Kamerbrief Kennis- en innovatieagenda sport, 2014*). Daarbij werd kwaliteit, vergelijkbaarheid en continuïteit van data over meerdere jaren als absolute vereiste genoemd. De digitale ontsluiting van de resultaten van de sportmonitoring, onder coördinatie van het RIVM, werd met deze kamerbrief aangekondigd. De huidige set met Kernindicatoren Sport en Bewegen staat in bijlage 1 en de meest actuele cijfers zijn te vinden op de website: <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren>.

Ondertussen is de sportsector gegroeid, is er steeds meer maatschappelijke aandacht voor bewegen en wordt er binnen het werkveld sport en bewegen ook meer onderzoek gedaan dan 10 jaar geleden. In het licht van deze ontwikkelingen is het RIVM in 2022 samen met het Netwerk Kernindicatoren Sport en Bewegen² een traject gestart om de bestaande data-infrastructuur sport en bewegen verder te versterken. Het traject is opgedeeld in drie fasen:

1. Vaststellen van een thematische indeling voor sport- en beweegindicatoren, gebruikmakend van een inventarisatie van bestaande en nieuwe indicatoren (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023);
2. Inventariseren voor welke indicatoren uit fase 1 structureel landelijk representatieve data verzameld wordt en voor indicatoren waarvoor dit het geval is een uitgebreide bron- en methodebeschrijving weergeven (Duijvestijn et al., 2024);
3. In gebruik nemen van de thematische indeling als vindplaats voor indicatoren, de bijbehorende methoden, bronnen (onderdeel fase 2) en cijfers (startpunt nader te bepalen).

De samenhang tussen het traject van de "doorontwikkeling data-infrastructuur Sport en Bewegen", andere projecten met indicatoren en dit adviesrapport is weergegeven in bijlage 2.

Het rapport over fase 1 van doorontwikkeling data-infrastructuur Sport en Bewegen geeft aanleiding om de huidige Kernindicatoren Sport en

¹ Het SCP-rapport beschrijft alleen de term 'sport', de term 'bewegen' werd hierbij niet expliciet benoemd.

² Het Netwerk Kernindicatoren bestaat uit experts van het Mulier Instituut, NOC*NSF, CBS, VeiligheidNL, Kenniscentrum Sport & Bewegen en het RIVM. Het RIVM coördineert het netwerk.

Bewegen te heroverwegen (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023). Dit rapport is dan ook als startpunt gebruikt, vanaf nu wordt hiernaar gerefereerd in de tekst van dit rapport als 'fase 1'.

Het resultaat van de eerste fase was een thema-indeling met twaalf thema's, met per thema een lijst met bijbehorende indicatoren.

De 20 huidige Kernindicatoren Sport en Bewegen behoorden ook tot deze indicatoren. Zij hebben dus ook een plek gekregen binnen de thema's. Tabel 1 geeft weer hoeveel van de huidige Kernindicatoren in elk thema terecht zijn gekomen. Experts uit onderzoek, praktijk en beleid zijn nauw bij fase 1 betrokken geweest.

Tabel 1 Aantal Kernindicatoren Sport en Bewegen (#) per vastgesteld thema in fase 1 van de doorontwikkeling data-infrastructuur Sport en Bewegen (totaal 20).

Thema	#
Sport- en beweeggedrag	4
Leren bewegen	2
Topsport	1
Sportbeleving	2
Sporteconomie	1
Menselijk kapitaal in de sport	2
Sportbestuur en organisatie	0
Sportzorg en blessurepreventie	1
Sport- en beweegaanbieder	2
Sport- en beweegomgeving	2
Integriteit in de sport	3
Inclusie en diversiteit in de sport*	0*

*Bij inclusie en diversiteit in de sport is aangegeven dat uitsplitsingen van kengetallen naar achtergrondkenmerken van vier Kernindicatoren in andere thema's ook relevant zijn voor dit thema. Bron: (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023)

In fase 1 is de experts ook gevraagd welke van de indicatoren binnen een thema zij als het meest relevant beschouwen om langdurig over tijd te meten en volgen. Het resultaat hiervan is een rangorde op relevantie van indicatoren per thema. De huidige Kernindicatoren zijn dus ook meegenomen in deze rangorde. Tekstblok 1 geeft een overzicht van de huidige set Kernindicatoren, de volledige definitie is te lezen in bijlage 1. Op basis van de score op relevantie wordt in de rapportage van fase 1 geconcludeerd dat de huidige set Kernindicatoren grotendeels nog steeds relevant is. Tegelijkertijd zijn er aanknopingspunten om enkele Kernindicatoren te herzien en is er reden om eventueel nieuwe Kernindicatoren toe te voegen. Een aanknopingspunt is bijvoorbeeld een lage score op relevantie voor een bestaande Kernindicator; dit geeft aanleiding om deze Kernindicator aan te passen of te laten vervallen. Een nieuw onderwerp gaat bijvoorbeeld over motorische vaardigheden van kinderen. De gedachte is om met de vernieuwde set Kernindicatoren weer 10 jaar vooruit te kunnen. Daarom is het van belang na te gaan of er in de huidige set onderwerpen missen, aan de hand van enkele onderzoeksvragen.

Tekstblok 1 Huidige set Kernindicatoren Sport en Bewegen met verkorte naamgeving en databron in voetnoot

- | | |
|--|--|
| - Beweegrichtlijnen ¹ | - Werkgelegenheid in de sport ⁶ |
| - Sportdeelname wekelijks ¹ | - Vrijwilligerswerk in de sport ² |
| - Sportdeelname 12 keer per jaar ² | - Blessurerisico ⁷ |
| - Zitgedrag ³ | - Clublidmaatschap ² |
| - Bewegingsonderwijs PO ⁴ | - Tevredenheid sport- en beweegaanbod ² |
| - Bewegingsonderwijs VO ⁴ | - Bewegvriendelijke omgeving ⁸ |
| - Internationale medaillespiegel ⁵ | - Sportaccommodaties ⁹ |
| - Sportfan via bezoek ² | - Veilig Sportklimaat-wangedrag ² |
| - Sportfan via media ² | - Veilig Sportklimaat- veilig voelen ² |
| - Bruto Binnenlands Product sport ⁶ | - Sportprestatie-verhogende middelen ¹⁰ |

1) Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor (CBS en RIVM)

2) Vrijtidsomnibus (CBS, bewerking: Mulier Instituut)

3) Leefstijlmonitor aanvullende module bewegen en ongevallen (RIVM, VeiligheidNL en CBS)

4) Monitor bewegingsonderwijs en sport (Mulier Instituut)

5) Gracenote (NOC*NSF)

6) Satellietrekening sport (CBS)

7) Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor (CBS, RIVM en VeiligheidNL)

8) Diverse bronnen (Mulier Instituut), waaronder Database SportAanbod

9) Database SportAanbod (Mulier Instituut)

10) Leefstijlmonitor aanvullende module Middelen (Trimbos i.s.m. RIVM en CBS)

1.2 Onderzoeksvragen

Het **doel** van de "heroverweging Kernindicatoren Sport en Bewegen" is om de huidige set van 20 Kernindicatoren te evalueren en een advies te geven over een nieuwe set. Hierbij wordt de thema-indeling uit het rapport over fase 1 van doorontwikkeling data-infrastructuur sport en bewegen gebruikt als startpunt. Het RIVM werkt, samen met experts (paragraaf 2.1), aan de onderbouwing voor huidige en nieuwe Kernindicatoren om opgenomen te worden in de vernieuwde set Kernindicatoren.

De **onderzoeksvragen** die centraal staan zijn:

1. Wat is een Kernindicator?
2. Wat is/zijn de Kernindicator(en) van een thema?
3. Welke set van Kernindicatoren beslaat het gehele werkveld?

Deze onderzoeksvragen zijn toegespitst op het werkveld Sport en Bewegen.

Het **resultaat** is een voorstel voor een vernieuwde set Kernindicatoren Sport en Bewegen met een onderbouwing, preferente databron en bijbehorende bronhouder van de dataverzameling. Voor Kernindicatoren waarvoor de databron nog niet vaststaat, worden vervolgstappen voorgesteld. Dit advies is geschreven voor het ministerie van VWS.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft hoe dit adviesrapport tot stand is gekomen. Hoofdstuk 3 gaat in op de randvoorwaarden voor een Kernindicator (onderzoeksvraag 1). Hoofdstuk 4 geeft per thema een uitgebreide beschrijving en onderbouwing van de huidige Kernindicatoren en potentiële nieuwe Kernindicatoren (onderzoeksvraag 2). Hoofdstuk 5 geeft antwoord op onderzoeksvraag 2 en 3 en kunt u lezen als een samenvatting van het advies. Daarbij kunt u hoofdstuk 4 beschouwen als de uitgebreide onderbouwing van dit advies. In hoofdstuk 6 worden aanbevelingen gedaan en conclusies getrokken.

Omdat fase 1 van de doorontwikkeling data-infrastructuur als startpunt is gebruikt voor dit adviesrapport, adviseren we om dit rapport erbij te houden als naslagwerk: <https://www.rivm.nl/publicaties/data-infrastructuur-sport-en-bewegen-totstandkoming-van-thematische-indeling-voor> (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023).

2 Werkwijze

De werkwijze van de heroverweging van de Kernindicatoren Sport en Bewegen staat in dit hoofdstuk beschreven. Als startpunt is het rapport over fase 1 van doorontwikkeling data-infrastructuur Sport en Bewegen gebruikt (paragraaf 1.1). De volgende paragrafen geven aan welke experts wanneer betrokken zijn geweest, en hoe de drie onderzoeksvragen beantwoord zijn.

2.1 Betrokkenheid experts uit werkveld

Verschillende groepen experts waren betrokken bij het tot stand komen van het advies. De aangesloten experts bij het Netwerk Kernindicatoren Sport en Bewegen hebben een grote rol gespeeld. Daarnaast zijn beleidsmedewerkers van de directie Sport (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport), onderzoekers, medewerkers bij kennisinstituten en uit de praktijk betrokken geweest (bijlage 3). Zij zijn voornamelijk per thema en eigen veld van expertise gevraagd om mee te denken. De volgende alinea's geven een toelichting per expertgroep. Op voorhand is besloten dat beleidsmedewerkers met name hun mening geven over het onderwerp van de Kernindicatoren en de beleidsrelevantie hiervan en de onderzoekers zich met name richten op de beste methode om de Kernindicator te meten.

Netwerkpactijen Kernindicatoren Sport en Bewegen

De partijen van het Netwerk Kernindicatoren Sport en Bewegen zijn nauw betrokken bij de totstandkoming van dit adviesrapport. Het Netwerk is sinds 2014 verantwoordelijk voor het publiceren van de cijfers van de Kernindicatoren. Het Netwerk bestaat uit contactpersonen van de volgende partijen: CBS (team Cultuur, Toerisme & Technologie, en team Leefsituatie, Inkomen & Samenleving), RIVM (afdeling Levensloop, Leefstijl en Gezondheid en afdeling Gezondheid en Zorg Nationaal), het Mulier Instituut, VeiligheidNL, NOC*NSF en Kenniscentrum Sport & Bewegen (bijlage 3). De eerste vijf partijen zijn allemaal verantwoordelijk voor de publicatie van kerncijfers voor één of meerdere preferente databronnen van de huidige set Kernindicatoren (en/of eigenaar van de databron) zoals deze is vastgesteld door de minister van VWS (*Kamerbrief Kennis- en innovatieagenda sport*, 2014). Het Kenniscentrum Sport & Bewegen neemt deel aan het netwerk vanwege haar rol in de verspreiding van kennis binnen het werkveld sport en bewegen. Tot 2018 was ook het SCP (Sociaal Cultureel Planbureau) onderdeel van het Netwerk, zij hebben hun rol voor de kerncijfers uit de Vrijetijdsomnibus overgedragen aan het Mulier Instituut. Naast dat het RIVM verantwoordelijk is voor preferente databronnen, heeft zij ook een coördinerende rol in het Netwerk. Dit houdt in dat het RIVM twee keer per jaar een vergadering faciliteert en de website beheert waarop alle cijfers van de Kernindicatoren Sport en Bewegen gezamenlijk gepubliceerd zijn. Als opdrachtgever is de kenniscoördinator van het ministerie van VWS – Directie Sport aangesloten bij het Netwerk.

Het Netwerk is verschillende keren geraadpleegd voor dit project. Bijeenkomsten waren afwisselend fysiek of online. De datums waren: 11 mei 2023, 3 juli 2023, 30 oktober 2023, 4 december 2023 en 25 maart 2024. De eerste twee bijeenkomsten waren een signaleringsbijeenkomst, om per thema te bepalen of het Netwerk tevreden is met de huidige Kernindicator of aanleiding ziet voor een aanpassing. Bij de volgende twee bijeenkomsten werd de voortgang van het project besproken. De auteurs van dit rapport presenteerden hierbij de stand van zaken van het uitwerken van de potentiële nieuwe Kernindicatoren. Er was veel ruimte voor discussie op de tussentijdse resultaten. In oktober 2023 heeft het Netwerk meegelezen met de tussenstand van het advies en dit van feedback voorzien. Bij de laatste bijeenkomst zijn de resultaten van de schriftelijke beschouwing door het Netwerk en beleidsmedewerkers directie Sport met het Netwerk besproken (zie paragraaf 2.4). Dit heeft geleid tot het definitieve advies.

Beleidsmedewerkers directie Sport

De beleidsmedewerkers van de directie Sport zijn de hoofdgebruikers van de cijfers van de Kernindicatoren. Het is dan ook van belang dat het advies aansluit bij de behoefte voor Kernindicatoren vanuit het langetermijnbeleid van de directie Sport. De Kernindicatoren fungeren immers als signaalwaarden. Met meerdere beleidsmedewerkers is gesproken over de wensen voor Kernindicatoren en de beleidsrelevantie hiervan (bijlage 3). Daarnaast hebben zij de mogelijkheid gekregen om het basis-adviesrapport te lezen en aan te geven of onderwerpen voor nieuwe Kernindicatoren gemist zijn (zie paragraaf 2.4).

Onderzoekers, medewerkers bij kennisinstututen en uit de praktijk

Ook zijn verschillende experts uit onderzoek, kennisinstututen en de praktijk, specifiek per thema, geraadpleegd. Dit was aan de orde bij het vormgeven van een nieuwe Kernindicator en bij het meelesen van de onderbouwing om een huidige Kernindicator te behouden (zie paragraaf 2.4). De reacties die het RIVM ontving bij het meelesen zijn zorgvuldig doorgenomen en suggesties voor aanpassingen zijn overwogen, aan de hand daarvan is een nieuwe versie van de tekst per thema geschreven. Specifiek aan experts van het Kenniscentrum Sport & Bewegen, als onafhankelijke partij, is gevraagd om mee te lezen met het advies per thema.

2.2 Onderzoeksvraag 1 – Wat is een Kernindicator?

De eerste onderzoeksvraag "Wat is een Kernindicator?" (binnen het werkveld sport en bewegen) wordt niet zonder voorkennis beantwoord. Aan het samenstellen van de huidige set Kernindicatoren ligt het volgende ten grondslag (Tiessen-Raaphorst & de Haan, 2012):

- I) Kernindicatoren geven over langere tijd de belangrijkste ontwikkeling in de sport weer, onafhankelijk van politiek of tijdsgeest;
- II) De set heeft het doel om communicatief te zijn in het overdragen van een handzaam, begrijpelijk pakket van cijfers aan bestuurders, politici, media en andere geïnteresseerden.

Deze grondslagen geven echter onvoldoende kaders om, met name bij de nieuwe onderwerpen, te discussiëren over hoe een passende

Kernindicator eruitziet. Daarom is er een bijeenkomst georganiseerd met gebruikers van de Kernindicatoren (beleidsmedewerkers directie Sport), de beheerders van de Kernindicatoren (Netwerkpartijen Kernindicatoren Sport en Bewegen) en RIVM-experts op het gebied van het samenstellen van sub-/kernsets van indicatoren in andere vakgebieden (zoals zorg, overgewicht).

De doelstelling voor de bijeenkomst was om aanvullende randvoorwaarden te formuleren waar Kernindicatoren voor Sport en Bewegen aan moeten voldoen. Met een bijeenkomst van een halve dag, onder begeleiding van een facilitator, zijn aanvullende randvoorwaarden geformuleerd. Het resultaat van de bijeenkomst is beschreven in hoofdstuk 3.

2.3 Onderzoeksvraag 2 – Wat is/zijn de Kernindicator(en) per thema?

Per thema wordt in dit rapport een onderbouwing gegeven waarom voor een bepaalde Kernindicator gekozen is. Een aantal stappen is ondernomen om tot het advies per thema te komen. Figuur 1 geeft hiervan een schematische weergave en de stappen worden in de volgende alinea's toegelicht.



Figuur 1 Schematische weergave van beantwoorde onderzoeksvraag 2

Stap 1. Volstaat de huidige Kernindicator?

In een tweetal live signaleringsbijeenkomsten met de Netwerkpartijen Kernindicatoren Sport en Bewegen zijn de huidige Kernindicatoren per thema besproken. Daarbij werd een aantal vragen beantwoord:

- Volstaat de Kernindicator in de huidige vorm?
- (indien nee) Kan de kernindicator met een (kleine) aanpassing wel volstaan?
- (indien nee) Is het advies deze Kernindicator niet langer als Kernindicator te beschouwen?

Wanneer de huidige Kernindicator(en) binnen een thema was/waren besproken, is naar de andere indicatoren gekeken (zoals vastgesteld in fase 1 van de doorontwikkeling van de data-infrastructuur). Hierbij werd de relevantiescore voor het langdurig over de tijd meten van de verschillende indicatoren meegenomen in de overwegingen. Er is besproken of andere onderwerpen binnen het thema potentie zouden hebben om een Kernindicator te worden. Anders gezegd: er is signaleerd met welke Kernindicatoren het Netwerk tevreden is en welke Kernindicatoren of potentiële onderwerpen verder uitgezocht dienen te worden. Uit de signaleringsbijeenkomsten bleek dat het per

thema zeer verschillend was hoeveel uitwerking de Kernindicatoren nodig hadden. Daarom is gekozen voor een verschillende aanpak per thema en/of Kernindicator (stap 2a en 2b).

Stap 2a. Indien behoud van huidige Kernindicator of aanpassing van huidige Kernindicator

In dit rapport wordt een onderbouwing gegeven voor de Kernindicatoren waarvoor het advies was om deze te behouden. Daarnaast wordt een beschrijving gegeven van de databron waaruit het kerncijfer afkomstig is. Voor aanpassingen van huidige Kernindicatoren is de bronhouder geraadpleegd en zijn de mogelijkheden besproken. In beide gevallen is de tekst per thema in hoofdstuk 4 afgestemd met de bronhouder/onderzoekexpert op desbetreffend gebied.

Stap 2b. Indien ontwikkeling van een nieuwe Kernindicator

Wanneer het om een specifiek onderwerp ging, is navraag gedaan bij onderzoekers naar de meetmogelijkheden voor een nieuwe Kernindicator. Wanneer bleek dat een potentiële nieuwe Kernindicator te meten was, werd de beleidsrelevantie hiervan voor het langetermijnbeleid van de directie Sport besproken met de beleidsmedewerkers Sport met het betreffende dossier.

Voor thema's waarbij de wensen voor een Kernindicator na de signaleringsbijeenkomst niet duidelijk waren, zijn bijeenkomsten georganiseerd met experts werkzaam binnen desbetreffend thema. Bij voorkeur zijn hier experts bij betrokken uit zowel onderzoek en beleid, als praktijk en kennisinstellingen. De expertbijeenkomsten werden voorbereid door het RIVM. De voorbereiding bestond uit: vormgeven van een presentatie met achtergrondinformatie bij het project, formuleren van een duidelijke doelstelling voor de bijeenkomst, kiezen van een passende werkvorm voor de discussie en eventueel vooraf een lijst met indicatoren toesturen aan de experts. Om de bijeenkomst in goede banen te leiden was er een voorzitter. Een RIVM-onderzoeker verzorgde de inhoudelijke bijdrage en een andere RIVM-onderzoeker schreef de notulen voor een intern naslagwerk. Met de experts werd gediscussieerd over de wensen en mogelijkheden per thema. Het RIVM heeft de mogelijkheden verder uitgewerkt, eventueel in overleg met een onderzoekexpert. De betrokken experts ontvingen een concepttekst van het advies om mee te lezen op onjuistheden en om hun mening te geven over het advies.

Stap 3. Conclusie trekken voor basis-rapport per thema

In hoofdstuk 4 wordt per paragraaf een thema behandeld. De voorgestelde Kernindicator(en) in het thema worden toegelicht aan de hand van de genoemde drie stappen. Elke paragraaf wordt afgesloten met een resultatentabel met daarin de definitie van de Kernindicator, de preferente databron en vorm van het meetinstrument (vragenlijst of een registratiesysteem). Alle teksten per thema zijn meegelezen door een betrokken onderzoeker (anders dan RIVM) en/of een medewerker van het Kenniscentrum Sport & Beweging.

2.4 Onderzoeksvraag 3 - Welke set van Kernindicatoren beslaat het gehele werkveld?

Het beantwoorden van onderzoeksvraag 1 en 2 heeft geleid tot een 'basis-adviesrapport' (hoofdstuk 1-5). Met het beantwoorden van onderzoeksvraag 3 werd een controle uitgevoerd of er onderwerpen zijn gemist en of het advies voldoende onderbouwd is. Voor deze controle zijn de beleidsmedewerkers van de directie Sport en de experts in het Netwerk Kernindicatoren Sport en Bewegen gevraagd om het basis-adviesrapport te lezen en de volgende vragen te beantwoorden.

Aan beleidsmedewerkers zijn twee vragen gesteld: I) "Is de beleidsrelevantie voor Kernindicatoren voldoende duidelijk beschreven?" II) "Zijn er onderwerpen gemist in het proces?". Voor het Netwerk lag de focus op de eindconclusies, met daarbij de vraag: "Is het duidelijk genoeg waarom dit de vernieuwde nieuwe set Kernindicatoren zou zijn?". Zij kregen allen twee weken de tijd om hierop te reageren.

De schriftelijke reacties op de beschouwing zijn in een online overleg besproken met het Netwerk. Zij hebben een beslissende stem in de keuze om het basis-advies aan te passen. Wanneer hieruit bleek dat een aanpassing van het basis-adviesrapport noodzakelijk was, werd de tekst in hoofdstuk 4 bij het betreffende thema aangepast en indien nodig ook in hoofdstuk 5.

3 Wat is een Kernindicator?

In dit hoofdstuk wordt de eerste onderzoeksvraag "Wat is een Kernindicator?" beantwoord. Dit is het resultaat van de fysieke bijeenkomst op 18 september 2023. Bij deze bijeenkomst is gesproken over wat een Kernindicator is en is toegewerkt naar een lijst met randvoorwaarden waar een Kernindicator aan moet voldoen. Hierbij waren beleidsmedewerkers directie Sport (3 personen), de netwerkpartijen (7 personen) en RIVM-experts op het gebied van samenstellen van indicatorensets (3 personen) aanwezig.

Tijdens de bijeenkomst ontstond een consensus over een aantal randvoorwaarden. Deze worden in de volgende alinea's toegelicht. Samengevat zijn er de volgende randvoorwaarden: een Kernindicator...

- past binnen het brede kader van sport- en bewegbeleid
- is breed gedragen door experts binnen beleid en onderzoek
- raakt de kern van het thema
- is eenduidig te interpreteren
- geeft landelijk inzicht en waar mogelijk ook regionaal/lokaal
- wordt minimaal elke 4 jaar gemeten

De deelnemers aan de bijeenkomst zijn tot consensus gekomen dat een Kernindicator een Kernindicator is als deze past binnen het brede kader van sport- en bewegbeleid. Het is hierbij geen expliciete randvoorwaarde dat een Kernindicator te beïnvloeden is door beleid. Het is belangrijker dat de Kernindicatoren aansluiten bij het huidige langetermijnbeleid van de directie Sport en relevant zijn om duurzaam in de tijd te volgen. Verder is het daarbij ook van belang dat een Kernindicator breed gedragen is door experts binnen verschillende beleids- en onderzoekdomeinen.

Een uitkomst van de bijeenkomst was dat elk van de twaalf thema's uit fase 1 van de doorontwikkeling van de data-infrastructuur tenminste een Kernindicator hoort te bevatten. Deze thema's zijn immers ontstaan met de betrokkenheid van vele experts uit het werkveld (onderzoek, beleid, kennisinstututen en praktijk). Omdat een aantal thema's te breed is qua onderwerpen om in één Kernindicator te vatten, mag een thema ook meerdere Kernindicatoren bevatten mits deze goed onderbouwd zijn aan de hand van de randvoorwaarden. Om het geheel van Kernindicatoren behapbaar te houden, is een maximumaantal Kernindicatoren per thema vastgesteld: ten tijde van de bijeenkomst bevatte het thema 'Sport- en beweggedrag' de meeste Kernindicatoren, dit waren er vier. Daarom is pragmatisch gekozen voor een maximum van vier Kernindicatoren per thema.

Daarnaast is het belangrijk dat een Kernindicator de kern van het thema raakt. De Kernindicator hoeft niet omvattend te zijn voor het hele thema. Een thema kan meerdere Kernindicatoren hebben, zolang ze samen de kern van het thema het beste raken. Ook is het belangrijk dat de Kernindicator eenduidig te interpreteren is en zo min mogelijk nadere uitleg nodig heeft.

Een Kernindicator geeft primair landelijk inzicht. Hiervoor is het noodzakelijk dat het kerncijfer afkomstig is uit een representatieve landelijke databron. Waar mogelijk kan naar regionaal of lokaal niveau uitgesplitst worden. Om een trend over tijd voor een Kernindicator goed te kunnen volgen, is besloten dat een Kernindicator minimaal elke 4 jaar (maar het liefst vaker) wordt gemeten.

Tot slot is het van belang dat de set met Kernindicatoren behapbaar blijft. Er is geen maximum totaal aantal genoemd voor de hele set. Theoretisch gezien kan er een maximum ontstaan van 4 Kernindicatoren per thema maal 12 thema's, oftewel 48 Kernindicatoren. Er is echter wel consensus dat dit te veel is voor een behapbare set.

4 Kernindicator per thema

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de potentiële Kernindicator is (of Kernindicatoren zijn) per thema. Het geeft antwoord op onderzoeksvraag 2: "Wat is de Kernindicator per thema?". Hierbij wordt per Kernindicator een onderbouwing gegeven en worden de belangrijkste discussiepunten benoemd. Dit komt voort uit resultaten van fase 1 van de doorontwikkeling data-infrastructuur sport en bewegen, de signaleringsbijeenkomst met het Netwerk, gesprekken met experts uit onderzoek en beleidsmedewerkers van de directie Sport (VWS) en de tussentijdse bijeenkomst met het Netwerk. Elke paragraaf wordt afgesloten met een samenvattende tabel van het advies voor Kernindicatoren bij het thema.

4.1 Sport- en beweeggedrag

Toelichting op het thema Sport- en beweeggedrag uit fase 1: de mate waarin mensen sporten, bewegen en zitten, welke activiteiten ze doen en of ze de intentie hebben om dit gedrag te veranderen.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Huidige Kernindicator Beweegrichtlijnen
- Huidige Kernindicator Sportdeelname wekelijks
- Huidige Kernindicator Zitgedrag
- Huidige Kernindicator Sportdeelname 12x per jaar
- Potentiële Kernindicator Niet bewegen

In [fase 1](#) zijn indicatoren geïnventariseerd die de betrokken experts relevant achten om langdurig over tijd te meten (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023). Vier van de huidige Kernindicatoren zijn in het thema "Sport- en beweeggedrag" geplaatst. Dit zijn *Beweegrichtlijnen*, *Sportdeelname wekelijks*, *Zitgedrag* en *Sportdeelname 12x per jaar*. De eerste drie scoorden het hoogste op relevantie van alle 34 indicatoren in dit thema (plek 1-3). De Kernindicator *Sportdeelname 12x per jaar* scoorde erg laag (plek 29). Bij de signaleringsbijeenkomst is naar aanleiding van deze scores besloten om de eerste drie Kernindicatoren te behouden en laatste eventueel te laten vervallen. Daarnaast is een nieuw onderwerp gesignaleerd als potentiële nieuwe Kernindicator, dit gaat over het aandeel van de bevolking dat heel weinig of helemaal niet beweegt. In de volgende alinea's wordt per (potentiële) Kernindicator een onderbouwing gegeven.

Beweegrichtlijnen

De definitie van de Kernindicator *Beweegrichtlijnen* is "Het aandeel van de Nederlandse bevolking van 4 jaar en ouder dat voldoet aan de *beweegrichtlijnen*". De *Beweegrichtlijnen* zijn in 2017 vastgesteld door de Gezondheidsraad (Gezondheidsraad, 2017). Deze zijn vergelijkbaar met de richtlijnen van de WHO (World Health Organization, 2020). Dat lichamelijke activiteit belangrijk is voor de gezondheid wordt door steeds meer onderzoek bevestigd. Voldoende bewegen voorkomt onder andere ziektes als coronaire hartziekten, herseninfarcten, diabetes type 2 en borst- en dikke darmkanker. De Kernindicator *Beweegrichtlijnen* geeft

weer welk aandeel van de bevolking voldoende beweegt. Dit gaat om vele verschillende beweegactiviteiten die een persoon kan doen (zoals actief transport naar werk/school, huishoudelijk werk, activiteiten op werk/school, tuinieren, klussen, wandelen, fietsen, buitenspelen, zwemles en sporten). Voor beleidsmedewerkers volksgezondheid en zorgprofessionals is het van belang om zicht te houden op de ontwikkelingen van de trend in het voldoen aan de Beweegrichtlijnen. Actieve deelname aan lichamelijke activiteit (waar het dus zowel om sporten als om bewegen gaat) is bij uitstek een uitkomst waar sport- en beweegbeleid op is gericht.

Het voldoen aan de Beweegrichtlijnen wordt gemeten met de SQUASH-vragenlijst in de jaarlijkse Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor van CBS en RIVM (Wendel-Vos et al., 2003). De Gezondheidsenquête wordt verspreid over het jaar uitgevraagd bij een representatieve groep van de Nederlandse bevolking. Uit onderzoek is gebleken dat versnellingsmeters het beweeggedrag van mensen beter kunnen meten dan een vragenlijst (Loyen et al., 2020). Het meten van beweeggedrag met versnellingsmeters is echter kosten- en tijdsintensief, zowel voor de uitvoerder van het onderzoek als de respondent. Daarom is op dit moment nog de beste optie om sport- en beweeggedrag van de bevolking in beeld te brengen met SQUASH-vragenlijst. Deze vragenlijst wordt gebruikt sinds 2001. Dit maakt het mogelijk om de trend over de lange termijn te bekijken. De wijze waarop de data worden verzameld en de berekening voor het voldoen aan de Beweegrichtlijnen wordt uitgevoerd, staat beschreven in een RIVM-rapport (Wendel-Vos et al., 2020). Voor cijfers op gemeente- en wijk/buurniveau wordt vanwege het grotere aantal respondenten gebruik gemaakt van de vierjaarlijkse Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen van de GGD'en, CBS en RIVM. Hierin wordt sinds 2012 de SQUASH uitgevraagd. Het advies is om de Kernindicator *Beweegrichtlijnen* in de huidige vorm te behouden.

Sportdeelname wekelijks

De definitie van de Kernindicator *Sportdeelname wekelijks* is "Het aandeel van de Nederlandse bevolking van 4 jaar en ouder dat één keer per week of vaker sport". Sportdeelname is één van de activiteiten die meegenomen wordt in de Kernindicator *Beweegrichtlijnen*. Een aparte Kernindicator is van belang om zicht te hebben op regelmatige participatie in sport door de bevolking. Voor beleidsmedewerkers sport geeft het inzicht in welke personen (met bepaalde achtergrondkenmerken) aan verschillende typen sporten doen en welke groepen achterblijven. Hier kan beleid vervolgens op aangepast worden. Voor de sportsector is het ook relevant om potentiële sporters te bereiken voor een doelgroepgerichte benadering. Het kerncijfer voor sportdeelname wekelijks wordt afgeleid uit enkele vragen van de SQUASH-vragenlijst in de Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor (CBS en RIVM). In de enquête wordt gevraagd aan de respondent aan welke sport(en) hij/zij doet (maximaal 4), hoeveel dagen per week, hoeveel tijd per keer en hoeveel weken per jaar. Sinds 2001 wordt dit jaarlijks op dezelfde wijze uitgevraagd en berekend (Wendel-Vos et al., 2020). Het advies is om de Kernindicator *Sportdeelname wekelijks* in de huidige vorm te behouden.

Zitgedrag

De definitie van de Kernindicator *Zitgedrag* is "Aantal uren dat Nederlanders van 4 jaar en ouder zitten op een gemiddelde dag in de week". Een tegenhanger van sport- en beweeggedrag is zitgedrag. Veel en langdurig zitten is, net als onvoldoende bewegen, een belangrijk risico voor de gezondheid. Wel is dit een zelfstandige waarde, aangezien er geen sterke samenhang is tussen zitgedrag en het voldoen aan de Beweegrichtlijnen. Voor de volksgezondheid is het van belang om zicht te hebben op het zitgedrag van de bevolking. Beleidsmedewerkers op dit gebied kunnen de kerncijfers gebruiken als aanleiding voor het aanpassen van beleid of maken van nieuw beleid. Zitgedrag op doordeweekse- en weekenddagen wordt gemeten aan de hand van een aangepaste versie van de Marshall vragenlijst in de Leefstijlmonitor aanvullende module bewegen en ongevallen (LSM-A) van het RIVM en CBS (Marshall et al., 2010). De enige aanpassing die binnen de vragenlijst is gedaan, is een toevoeging van de categorie 'school/studie'. Uit onderzoek is gebleken dat, net als voor beweeggedrag, voor zitgedrag geldt dat dit beter te meten is met versnellingsmeters (Loyen et al., 2020). Dit wordt echter op dit moment nog niet op populatieniveau gedaan, om dezelfde redenen als beschreven is voor de Kernindicator *Beweegrichtlijnen*. De wijze waarop het kerncijfer wordt berekend, staat beschreven in een RIVM rapport (Duijvestijn et al., 2022). De LSM-A wordt sinds 2015 tweejaarlijks uitgevoerd. Het advies is om de Kernindicator *Zitgedrag* in de huidige vorm te behouden.

Sportdeelname 12x per jaar

De Kernindicator *Sportdeelname 12x per jaar* geeft het "Aandeel van de bevolking dat 12x per jaar of vaker sport" weer. Dit is een maat om naast wekelijkse sportdeelname ook inzicht te geven in hoe groot de groep is die incidenteel sport. Bij de signaleringsbijeenkomst is vastgesteld dat de lage score op relevantie (plek 29) aanleiding geeft om deze Kernindicator te laten vervallen. Door het Netwerk werd aangekaart dat deze indicator weinig toegevoegde waarde heeft ten opzichte van de Kernindicator *Sportdeelname wekelijks*. Toen de huidige set Kernindicatoren werd vastgesteld, was de aanleiding om deze indicator als Kernindicator te benoemen de olympische ambitie dat 70% van de bevolking minimaal 12x per jaar sport (Tiessen-Raaphorst & de Haan, 2012). Dit streven is verouderd en het huidige beleid richt zich niet alleen op sport, maar ook op bewegen in brede zin. Daarom is het advies om deze Kernindicator te laten vervallen.

Niet bewegen

Vanuit het Netwerk is voorgesteld om de mogelijkheden te verkennen voor een Kernindicator met informatie over de groep Nederlanders die heel weinig of helemaal niet beweegt. Deze groep is onvoldoende zichtbaar met de huidige Kernindicatoren. Een onderzoeker van het RIVM deed hier een voorstel voor en dit werd besproken met het Netwerk en een beleidsmedewerker van de directie Sport. Met onderstaande tekst is meegelezen door een onderzoeker van het Mulier Instituut en een medewerker van het Kenniscentrum Sport& Bewegen.

De RIVM-onderzoeker heeft aan de hand van de Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor (CBS en RIVM) bekeken wat een definitie kan zijn van deze potentiële Kernindicator. Zoals eerder

benoemd wordt in de SQUASH-vragenlijst gevraagd naar hoeveel tijd men besteedt aan verschillende beweegactiviteiten. Voor een definitie van de groep die niet of weinig beweegt zijn drie onderdelen meegenomen:

- wel/niet voldoen aan de Beweegrichtlijnen;
- wekelijkse tijd besteed aan sporten;
- wekelijkse tijd besteed aan wandelen of fietsen (als actief transport en/of in de vrije tijd).

Door een combinatie te maken van deze onderdelen, wordt elke respondent in een groep geplaatst. De gerapporteerde tijd per week voor wandelen en fietsen (als actief transport en/of in de vrije tijd) wordt bij elkaar opgeteld, vervolgens wordt 30 minuten als afkappunt gebruikt. Tabel 2 geeft de percentages weer voor de verschillende groepen. Het voorstel is om een nieuwe Kernindicator *Niet bewegen* te definiëren als "het aandeel van de bevolking van 4 jaar en ouder dat **niet** voldoet aan de Beweegrichtlijnen én **minder** dan 30 minuten per week sport, wandelt en/of fietst".

Tabel 2 Procentuele verdeling van de Nederlandse bevolking van 4 jaar en ouder over drie groepen van mate van lichamelijke activiteit, bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor 2022.

Categorie	Definitie	% van de Nederlandse bevolking 4 jaar en ouder
<i>Niet bewegen</i> (Nieuwe Kernindicator)	Voldoet NIET aan KI Beweegrichtlijnen en sport, wandelt en/of fietst MINDER dan 30 minuten per week	8,8%
Weinig bewegen (Middengroep)	Voldoet NIET aan KI Beweegrichtlijnen maar sport, wandelt en/of fietst meer dan 30 minuten per week	46,9%
<i>Beweegrichtlijnen</i> (Huidige Kernindicator)	Voldoet aan Beweegrichtlijnen	44,3%

De tijdscomponent van minimaal 30 minuten voor sporten/wandelen/fietsen is toegevoegd naar aanleiding van enkele opmerkingen vanuit het Netwerk. Zij gaven aan dat door alleen de frequentie (wel/niet wekelijks) mee te nemen, ook personen die bijvoorbeeld maar 10 minuten in de week wandelen of fietsen niet ingedeeld worden als 'niet bewegers', maar in de middengroep, terwijl zij erg weinig tijd besteden aan lichamelijke activiteit. Dit wordt ook wel misclassificatie genoemd. Daarom stelden zij voor om een ondergrens mee te nemen. Het RIVM heeft hiervoor de Gezondheidsenquêtedata geanalyseerd met verschillende ondergrenzen. Het komt in de data voor dat enkele personen aangeven minder dan 30 minuten te sporten, fietsen of wandelen per week. Daarom is gekozen voor deze ondergrens om misclassificatie te voorkomen.

Uit een combinatie van de kernindicator *Voldoen aan de Beweegrichtlijnen* en de nieuwe Kernindicator *Niet bewegen* is ook een

middengroep af te leiden: mensen die wel regelmatig bewegen, maar niet genoeg om aan de Beweegrichtlijnen te voldoen. Deze middengroep kan uitgesplitst worden in 3 subgroepen die mogelijk interessant zijn voor beleid:

1. Sport, wandelt en/of fietst minimaal 30 minuten per week (18,1% in 2022).
2. Sport niet, maar wandelt en/of fietst minimaal 30 minuten per week (25,8% in 2022).
3. Wandelt en fietst niet, maar sport wel minimaal 30 minuten per week (3,9% in 2022).

Vanuit beleidsmedewerkers is aangegeven dat er ook interesse is in deze uitsplitsingen van de middengroep en veranderingen in de omvang van deze groepen over de tijd. Gezondheidswinst is ook te behalen door in plaats van niet bewegen, wel enige mate van beweegactiviteiten te gaan doen. Het voorstel is om bij de Kernindicator *Niet bewegen* ook de cijfers voor de middengroep te presenteren. Het Netwerk was het erover eens dat onderscheid maken tussen deze beweeggroepen aanvullend inzicht geeft naast de andere drie Kernindicatoren in het thema. Het advies is om de Kernindicator *Niet bewegen* op te nemen in de vernieuwde set Kernindicatoren en om de precieze uitwerking en toelichting op de berekening van de nieuwe Kernindicator te publiceren in een verantwoordingsrapport. Het advies is om hierbij onderzoekers op dit onderwerp van buiten het RIVM te betrekken.

Tabel 3 Resultaat samengevat advies voor Kernindicatoren in thema Sport- en beweeggedrag.

Definitie	Bron	Methode
1. Beweegrichtlijnen – <i>Het aandeel van de Nederlandse bevolking van 4 jaar en ouder dat voldoet aan de beweegrichtlijnen</i>	Gezondheidsenquête / Leefstijlmonitor (CBS en RIVM), jaarlijks	Vragenlijst
2. Sportdeelname wekelijks – <i>Het aandeel van de Nederlandse bevolking van 4 jaar en ouder dat één keer per week of vaker sport</i>	Gezondheidsenquête / Leefstijlmonitor (CBS en RIVM), jaarlijks	Vragenlijst
3. Zitgedrag – <i>Aantal uren dat Nederlanders van 4 jaar en ouder zitten op een gemiddelde dag in de week</i>	Leefstijlmonitor aanvullende module bewegen en ongevallen (RIVM, en CBS), tweejaarlijks	Vragenlijst
4. Niet bewegen – <i>Het aandeel van de bevolking van 4 jaar en ouder dat niet voldoet aan de Beweegrichtlijnen en minder dan 30 minuten per week sport, wandelt en/of fietst</i>	Gezondheidsenquête / Leefstijlmonitor (CBS en RIVM), jaarlijks	Vragenlijst

4.2 Leren bewegen

Toelichting bij thema uit fase 1: De mate waarin kinderen en jongeren motorisch vaardig zijn en hoe zij in het leren, ontwikkelen en behouden van deze vaardigheden worden ondersteund door (onderwijs) instanties in hun omgeving.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Huidige Kernindicator Bewegingsonderwijs
- Potentiële Kernindicator Motorische vaardigheden
 - Peiling Bewegingsonderwijs (Onderwijsinspectie)
 - Online tool (Mulier Instituut)

In [fase 1](#) zijn indicatoren geïnventariseerd die de betrokken experts relevant achten om langdurig over tijd te meten (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023). Twee van de huidige Kernindicatoren zijn in het thema "Leren bewegen" geplaatst, dit zijn *Bewegingsonderwijs Primair Onderwijs (PO)* en *Bewegingsonderwijs Voortgezet Onderwijs (VO)*. In fase 1 zijn zij samen opgenomen onder de indicator-omschrijving: *gemiddeld aantal uren bewegingsonderwijs in primair onderwijs, voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs en MBO per schoolweek*. Deze indicator scoorde relatief hoog op relevantie binnen het thema (plek 6 van de 36 indicatoren). Het onderwerp dat het hoogste scoorde ging over de *motorische vaardigheden* van kinderen. Andere onderwerpen die hoog scoorden waren het *aandeel jeugd dat PO/VO verlaat in bezit van één of meerdere zwemdiploma's* en *aandeel scholen dat wekelijks buitenschoolse sport- en beweegactiviteiten aanbiedt of actieve onderwijsvormen inzet in de reguliere les*. Bij de signaleringsbijeenkomst met het Netwerk was de consensus dat deze drie onderwerpen te specifiek zijn voor een Kernindicator. Het Netwerk erkent de sterke wens voor een Kernindicator over motorische vaardigheden en stelt voor dit onderwerp verder uit te werken tot een potentiële Kernindicator. In de volgende alinea's wordt voor de huidige Kernindicator en de potentiële Kernindicator een onderbouwing gegeven.

Bewegingsonderwijs

De definities van de huidige twee Kernindicatoren voor *Bewegingsonderwijs* zijn "het aantal minuten ingeroosterde lestijd bewegingsonderwijs per schoolweek in PO" en dezelfde, maar dan voor VO. Lessen bewegingsonderwijs dragen bij aan de ontwikkeling van motorische vaardigheden en fitheid van kinderen. Om de set Kernindicatoren behapbaar te houden, is het voorstel om in de nieuwe set de aparte Kernindicatoren PO en VO samen te nemen in de volgende definitie: *het aantal minuten ingeroosterde lestijd bewegingsonderwijs per schoolweek in PO, VO, SO en MBO*. Het blijft zo dat kerncijfers per schoolniveau worden gepresenteerd, dit zijn immers verschillende dataverzamelingen binnen de monitor Bewegingsonderwijs en Sport van het Mulier Instituut. De Kernindicator wordt sinds 2013 gemeten, vierjaarlijks voor de vier schoolniveaus. Met de bronhouder is gesproken over de mogelijkheid om binnen de schoolniveaus één kerncijfer voor bewegingsonderwijs te presenteren, in plaats van kerncijfers per leerjaar binnen een schoolniveau, zoals dit tot nu toe is gepresenteerd. Dit blijkt niet mogelijk, omdat tussen de leerjaren grote verschillen gemeten worden, die belangrijk zijn om in beeld te houden. Daarnaast is

in het VO een verplicht aantal uren bewegingsonderwijs vastgesteld dat jongeren krijgen gedurende hun hele schoolcarrière, waarbij de school zelf bepaalt hoe dit is verdeeld over de leerjaren. Eén cijfer voor alle leerjaren geeft dan onvoldoende inzicht. Het advies is om de huidige twee Kernindicatoren *Bewegingsonderwijs* samen te nemen in de vernieuwde set en aparte kengetallen voor de vier genoemde schoolniveaus te presenteren.

Motorische vaardigheden

Voor een potentiële nieuwe Kernindicator over motorische vaardigheden van kinderen is literatuur gezocht en gesproken met onderzoekers op het thema en twee beleidsmedewerkers sport. In onderstaande alinea's wordt eerst beschreven wat verstaan wordt onder motorische vaardigheden en welke aandachtspunten er zijn voor een Kernindicator binnen dit onderwerp. Vervolgens worden mogelijke databronnen voor deze Kernindicator beschreven, met daarbij een beschrijving van benodigde vervolgstappen om tot een kerncijfer te komen.

Het concept 'motorische vaardigheden' is erg breed en kan diverse onderdelen omvatten. Op dit moment is er nog geen algehele consensus over welke en vooral hoe deze specifieke onderdelen gemeten moeten worden om een volledig beeld te geven van de motorische vaardigheid van een kind. Het definiëren van een Kernindicator is daarom niet eenvoudig. In 2020 heeft het Mulier Instituut een rapport uitgebracht, waarin de meetbaarheid van motorische vaardigheden bij 4- tot 12-jarige kinderen centraal stond (De Jonge et al., 2020). Hierin wordt gesteld dat er binnen motorische vaardigheden zowel naar fysiek vermogen, de beheersing van grondvormen van bewegen als ook naar beweegvormen in de huidige beweegcultuur gekeken kan worden. Zij geven aan dat er enkele veelvoorkomende indelingen zijn: I) fundamentele vaardigheden (balans, locomotorisch, manipulatief); II) motorische fitheid (coördinatie, balans, kracht); III) leerlijnen bewegingsonderwijs (o.a. balanceren, klimmen, zwaaien, doelspelen, bewegen op muziek); IV) coördinatievermogen bij een reeks beweeghandelingen die in een bepaalde volgorde zo snel mogelijk uitgevoerd moeten worden (bijv. lopen en rennen, gooien en vangen). Hoewel er dus nog niet één volledig aanvaarde indeling en geen gouden standaard is, lijkt het in ieder geval wel duidelijk dat er meerdere elementen gecombineerd moeten worden om een beeld te kunnen vormen van de motorische vaardigheden van kinderen.

Internationaal en historisch gezien wordt veel gebruik gemaakt van de driedeling balans-, locomotorische- en manipulatieve vaardigheid (de 'fundamentele vaardigheden'). Vooral (onderdelen van) balvaardigheid en verplaatsing worden vaak gemeten bij kinderen (Hulsteen et al., 2020). Onderzoek (Rudd et al., 2015) laat zien dat het loont om ook balans hierin mee te nemen. De Test of Gross Motor Development (TGMD) bevat al deze elementen en wordt internationaal daarom veel gebruikt. Deze test wordt in Nederland in verband met de praktische haalbaarheid echter weinig tot niet uitgevoerd. Daarom wordt er voor de Nederlandse context gezocht naar een ander meetinstrument voor deze Kernindicator.

In Nederland is in de afgelopen jaren een grote variatie ontstaan aan instrumenten die motorische vaardigheden beogen te meten. Deze hebben veelal als doel de motorische vaardigheden van kinderen gedurende de schoolcarrière te volgen. In het eerdergenoemde rapport van het Mulier Instituut (De Jonge et al., 2020), worden 19 instrumenten in kaart gebracht en per doeleinde geclassificeerd. Hierbij is ook gekeken naar de geschiktheid van het meetinstrument voor het doeleinde, bepaald op basis van bruikbaarheid, meeteigenschappen en pedagogische aanpak. Instrumenten met het doeleinde om te 'evalueren' (effect van programma of interventie meten, verandering bepalen over tijd (De Jonge et al., 2020)), lijken geschikt voor een Kernindicator, omdat deze verandering in de motorische vaardigheden van kinderen kunnen signaleren.

Een alternatief is een instrument dat kan 'monitoren' (inzicht geven in vooruitgang over tijd (De Jonge et al., 2020)). Motorische testen geschikt voor monitoring zijn volgens het rapport van het Mulier Instituut de BLOC-test, de MOBAK-testen, de MQ-scan en de 4 S-en test. Daarnaast kunnen ook leerlingvolgsystemen Novibols, VolgMij en VolgWijzer! gebruikt worden om motorische vaardigheden bij kinderen te monitoren. Er moet echter opgemerkt worden dat er door het grote aantal motorische testen/volgsystemen versnippering van het testlandschap optreedt. Testen worden veelal op regionale schaal gebruikt en hebben (nog) geen landelijke dekking. Daarom is het momenteel niet mogelijk om op basis van één test een landelijk representatief beeld te schetsen. De MQ-scan wordt wel al op grote schaal gebruikt, maar is op andere vlakken niet passend bevonden als databron voor een Kernindicator (voor toelichting, zie tekstblok 2).

Omdat er vooralsnog geen meetinstrumenten naar voren zijn gekomen die geschikt zijn voor het definiëren van een landelijk representatief cijfer, is de keuze gemaakt om te zoeken naar een databron die op dit moment de meeste potentie heeft om een Kernindicator te vormen. Hierbij wordt in acht genomen dat het kerncijfer van de Kernindicator een betrouwbaar en representatief beeld geeft van de motorische vaardigheden van kinderen in Nederland. Om inzicht te krijgen in mogelijke databronnen, is gesproken met diverse experts in dit veld: lectoren van hogescholen, onderzoekers vanuit het Mulier Instituut en het Kenniscentrum Sport & Bewegen, onderzoekers van de Peiling Bewegingsonderwijs van de Rijksuniversiteit Groningen/Universitair Medisch Centrum Groningen en de Onderwijsinspectie. In aanvulling hierop is ook gesproken met beleidsmedewerkers bij de directie Sport van VWS, om na te gaan of een dergelijke Kernindicator ook beleidsrelevant is voor de lange termijn. In dit gesprek werd duidelijk dat het zeker wenselijk is om zicht te hebben op de motorische vaardigheden van kinderen over de jaren heen; of vaardigheden beter of minder worden ten opzichte van eerdere metingen. Juist die ontwikkelingen zijn relevant voor beleidsmedewerkers, om vanuit deze signalen te kunnen bepalen of er beleidsmatig bijsturing nodig is.

Uit de gesprekken met experts kwamen enkele suggesties voor databronnen voor de Kernindicator naar voren. De Peiling Bewegingsonderwijs heeft inhoudelijk potentie om als databron voor de Kernindicator motorische vaardigheden te dienen, maar ook de nog te

ontwikkelen online tool van het Mulier Instituut voor het monitoren van 'physical literacy' bij kinderen kan op termijn een mogelijkheid zijn. In onderstaande alinea's worden de mogelijkheden en aandachtspunten van de Peiling Bewegingsonderwijs en de tool van het Mulier Instituut toegelicht.

Peiling Bewegingsonderwijs

De Peiling Bewegingsonderwijs van de Onderwijsinspectie wordt uitgevoerd in opdracht van de het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Het directe doel hiervan is om de beweegvaardigheden van de oudste basisschoolkinderen (groep 8) in kaart te brengen (aansluitend bij de leerlijnen van het bewegingsonderwijs). De projectleiding ligt voor meetjaren 2016 en 2024 bij onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen. De Peiling heeft een bestaand protocol en wordt uitgevoerd bij een willekeurige steekproef van basisscholen verspreid over Nederland, waarbij rekening wordt gehouden met achtergrondvariabelen als schoolgrootte en type school (regulier en speciaal basisonderwijs). De resultaten van de Peiling zijn representatief voor kinderen in groep 8 van de basisschool in heel Nederland.

De Peiling is zeer omvangrijk en bevatte in 2016 14 fysieke testen (zie tekstblok 3) en verschillende vragenlijsten voor kinderen, leraren en schoolbesturen. Dit maakt het mogelijk een breed beeld te schetsen van de vaardigheden van een kind. Data vanuit eerdere metingen (2006 en 2016) zijn beschikbaar en nieuwe metingen worden uitgevoerd in 2024 (publicatie volgt eind 2025). In gesprek met de projectleiders kwam naar voren dat er over de jaren wisselingen in het instrumentarium plaatsvinden. Wel zijn er uit de 14 testen 7 zogenoemde 'ankers' geselecteerd en vastgelegd. Dit zijn testen die gelijk zullen blijven qua afnamemethode en instrumentarium in alle meetjaren. Op deze manier is het bekijken van een trend/vergelijking tussen meetjaren mogelijk. Deze ankers zijn nu geselecteerd op de mate van representativiteit van de leerlijnen van het bewegingsonderwijs, maar een onderzoeker van de Onderwijsinspectie geeft aan dat er mogelijkheden zijn om nieuwe ankers toe te voegen als dat gewenst is voor deze nieuwe Kernindicator.

Hoewel het mogelijk is om een Kernindicator te baseren op data uit de Peiling en/of nieuwe testen te verankeren met dit doel, zijn er ook enkele knelpunten. I) De focus ligt hier enkel op groep 8, in de context van een les bewegingsonderwijs. Idealiter zou er minimaal één extra leeftijdsgroep gemeten worden (bijvoorbeeld kinderen in groep 4), om indien nodig/gewenst, voor het einde van de basisschoolleeftijd al beleidsmatig bij te kunnen sturen. Op dit moment zijn er nog geen plannen om de Peiling uit te breiden met een andere (leeftijds)groep. II) De praktische organisatie is erg tijdsintensief, omdat testleiders door het hele land scholen moeten bezoeken. III) Bij de huidige opzet van de Peiling vragen ook de metingen zelf veel tijd, waardoor er per kind slechts 5 van de 14 motorische testen worden afgenomen. Een totaalscore maken voor een kengetal is daardoor ook ingewikkeld, omdat niet voor ieder kind een volledige dataset beschikbaar is. Het rapport van de Onderwijsinspectie bevat wel zulke totaalscores, samengesteld met behulp van complexe statistische modellen. Voor een nieuwe selectie van testen voor een Kernindicator (waarover eerst

consensus bereikt zou moeten worden binnen een expertgroep) zal er dus ook een nieuw model ontwikkeld moeten worden. IV) Voor een Kernindicator is het wenselijk dat dataverzameling minimaal één keer per 4 jaar plaatsvindt. Tot op heden vinden de meetmomenten van de Peiling onregelmatig en met lage frequentie plaats. Op dit moment kan er binnen de huidige opdracht van OCW aan de Onderwijsinspectie niet verder vooruitgekeken worden dan 5 jaar, en is ook nog niet met zekerheid te zeggen dat er over 8 jaar een nieuwe peiling plaats zal vinden. Een onderzoeker van de Onderwijsinspectie geeft aan dat de metingen frequenter plaats kunnen vinden, maar dat deze beslissing bij het ministerie van OCW ligt. Alleen wanneer er plannen zijn vanuit OCW om de frequentie te verhogen, is het relevant om op basis van deze bron een combiscore voor een kengetal samen te stellen.

Online tool (Mulier Instituut)

In opdracht van het Ministerie van VWS werkt het Mulier Instituut aan de ontwikkeling van een online tool voor dataverzameling door leerkrachten, waarin het concept 'physical literacy' als uitgangspunt gebruikt wordt. Physical literacy wordt door de International Physical Literacy Association (IPLA) als volgt gedefinieerd: *"The motivation, confidence, physical competence, knowledge and understanding to value and take responsibility for engagement in physical activities for life."* Volgens deze benadering zijn dus niet enkel fysieke componenten belangrijk om voor meer beweging in het dagelijks leven te zorgen; ook (psycho)sociale en cognitieve onderdelen zijn hierin verwerkt en van belang (IPLA, 2020). In het Nederlands wordt dit concept ook wel "beweegwijsheid" genoemd. Deze holistische kijk komt zichtbaar terug binnen de nieuwe tool: onder andere plezier in en motivatie voor bewegen worden per kind geïnventariseerd.

Motorische vaardigheden zijn een onderdeel van het physical literacy concept, en hier worden dan ook data voor verzameld. Leerkrachten kunnen zelf de resultaten van (geselecteerde) motorische testen invoeren in de online tool. Vergelijkbare elementen in deze testen, bijvoorbeeld binnen balansvaardigheid, kunnen gecombineerd worden tot een score voor (een onderdeel van) motorische vaardigheid. Het algemene doel van deze tool is om een beweegadvies op maat te creëren voor ieder kind, door deze data te combineren met alle andere aspecten binnen physical literacy. De verwachting is dat de data daarnaast op termijn ook gebruikt kunnen worden om een landelijk beeld te schetsen van motorische vaardigheden van kinderen. Er is dan een continue datastroom voor groep 1 tot en met 8 beschikbaar, waardoor er jaarlijks actuele cijfers gepubliceerd zouden kunnen worden. Er hoeven geen extra metingen georganiseerd te worden, omdat de data in de reguliere lessen bewegingsonderwijs verzameld worden. Wel heeft dit hoogstwaarschijnlijk een lagere betrouwbaarheid van de data tot gevolg, omdat deze verzameld worden door leerkrachten zelf.

Alvorens de data vanuit deze tool gebruikt zouden worden voor een Kernindicator, zijn er echter nog diverse praktische stappen te zetten. Deze tool staat nog aan het begin van zijn ontwikkeling en is dan ook nog niet online. Dit duurt naar verwachting nog ongeveer twee jaar. Er zal goed nagedacht moeten worden over hoe hier vervolgens

representatieve data uitgehaald kan worden met een goede afspiegeling van de doelgroep, rekening houdend met de omvang van scholen en achtergrondkenmerken van kinderen. Inzicht verkrijgen in de landelijke dekking van de tool is ook noodzakelijk voordat deze tool beschouwd kan worden als een potentiële databron. Daarnaast zijn er inhoudelijk nog uitdagingen: het algoritme dat resultaten van gelijksoortige testen (bijvoorbeeld balanstesten) aan elkaar koppelt en daarmee eenduidig kan weergeven, moet nog ontwikkeld worden. Ook moet er nagedacht worden hoe scores van diverse elementen samen tot een 'totaalscore' voor motorische vaardigheden kunnen komen.

Samengevat kan er op korte termijn nog geen kengetal vastgesteld worden voor de Kernindicator motorische vaardigheden. De Peiling Bewegingsonderwijs is qua representativiteit en eerdere uitvoeringen een geschikte databron, maar de meetfrequentie is een heikel punt (een randvoorwaarde voor een Kernindicator is immers dat het eens in de vier jaar wordt gemeten). Een investering in het maken van een combinatiescore uit deze Peiling voor een kengetal, inclusief achterliggende statistische modellen, is pas relevant wanneer er zicht is op verhoging van de meetfrequentie. Zo lang dit niet aan de orde is, kunnen de al verankerde testen uit de Peiling wel dienen als een indicatie van de motorische vaardigheden van kinderen op de afzonderlijke onderdelen. De tool van het Mulier Instituut is een alternatieve databron, maar deze staat nog in de kinderschoenen. Er zijn ook hier nog te veel onzekerheden om deze nu te selecteren als databron voor een Kernindicator. Wel is het interessant om de ontwikkelingen hiervan te volgen, omdat deze tool mogelijk op termijn frequenter en voor meer leeftijdsgroepen data kunnen opleveren dan de Peiling Bewegingsonderwijs dit kan. Het advies is om de Kernindicator Motorische vaardigheden wel op te nemen in de vernieuwde set Kernindicatoren met definitie "*De gemiddelde score van motorische vaardigheden voor kinderen*", zonder een preferente databron.

Tekstblok 2 MQ-Scan (Motorische Quotiënt-Scan)

Een instrument dat door enkele experts ter aanvulling werd genoemd vanwege het grootschalige gebruik ervan, is de MQ-scan. Dit is een beweegbaan met verschillende onderdelen, oplopend in moeilijkheidsgraad voor verschillende leeftijdsgroepen. Op dit moment wordt deze test landelijk op veel scholen gebruikt en wordt het instrument ervaren als zeer praktisch. Afname van de test is namelijk snel en gemakkelijk en kan door de leerkrachten zelf worden uitgevoerd. Hoewel de MQ-scan vanuit praktisch oogpunt veelbelovend lijkt, zijn er toch diverse bezwaren. Balvaardigheid, wat vaak gezien wordt als een relevant onderdeel binnen motorische vaardigheden, is geen onderdeel van de beweegbaan. Ook is de vraag in hoeverre elementen als fitheid, motivatie, koppelingsvermogen en/of het geheugen een rol kunnen spelen in het resultaat van de MQ-scan. Hoe groot de invloed is van deze elementen op het meetresultaat is nog niet onderzocht. Daarnaast is de MQ-scan een commercieel product. Dit betekent dat alleen scholen die betalen voor het product hier gebruik van kunnen maken. Het gevolg hiervan is dat de representativiteit van de resultaten voor de doelgroep beperkt is. Deze inhoudelijke knelpunten maken dat een instrument als de MQ-scan zich, ondanks de mogelijke praktische voordelen, niet leent als databron voor een Kernindicator.

*Tekstblok 3 Fysieke onderdelen Peiling Bewegingsonderwijs (2016)***Fysieke testen**

- Verspringen
- 10x5 meter loop
- Shuttle-run test
- Doelspel
- Algemene balansvaardigheden[^]
- Algemene balvaardigheden[^]
- Motorische coördinatie en verplaatsvaardigheden[^]
- Mikken op verhoogd doel*
- Touwzwaaien, landing halve draai*
- Rollen over verhoogd vlak*
- Wendsprong over de kast*
- Tennissen via de muur*
- Balanceren instabiel*
- Kaatsenballen met kleine bal via muur*

[^] Dit onderdeel bevat enkele sub-testen / * Verankerde test

Tabel 4 Resultaat samengevat advies voor Kernindicatoren in thema Leren bewegen.

Definitie	Bron	Methode
5. Bewegingsonderwijs – <i>Het aantal minuten ingeroosterde lestijd bewegingsonderwijs per schoolweek in PO, VO, SO en MBO</i>	Monitor bewegingsonderwijs en sport (MI) (aparte dataverzameling per schoolniveau elke 4 jaar)	Vragenlijst
6. Motorische vaardigheden – <i>De gemiddelde score van motorische vaardigheden voor kinderen</i>	N.t.b.	Motorische testen

4.3 Topsport

Toelichting op het thema Topsport uit fase 1: De mate waarin en de wijze waarop waardevolle sportprestaties worden bevorderd en behaald.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Huidige Kernindicator Internationale medaillespiegel
- Potentiële Kernindicator Tevredenheid met topsport/Topsportomgeving

In [fase 1](#) zijn indicatoren geïnventariseerd die de betrokken experts relevant achten om langdurig over tijd te meten (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023). Eén van de huidige Kernindicatoren is in het thema "Topsport" geplaatst, dit is de *Internationale medaillespiegel*. Deze Kernindicator scoorde het hoogste op relevantie om langdurig over tijd te volgen van alle 38 indicatoren binnen het thema. Andere onderwerpen die hoog scoorden waren het *aantal behaalde Europese titels, aantal topsporters en verschillende sporten waarin medailles gehaald zijn*. Bij de signaleringsbijeenkomst werd aangekaart dat het thema Topsport, naast prestaties, steeds meer gaat om de wijze waarop prestaties worden behaald. Een Kernindicator over bijvoorbeeld de *tevredenheid met kwaliteit van topsportprogramma's* zou een waardevolle aanvulling zijn. Over een Kernindicator voor de *steun van burgers voor de topsport* is kort gesproken. Dit zagen de meeste netwerkpartners niet als relevant voor een Kernindicator, omdat de steun van de bevolking aan topsport niet genoeg zegt over de kwaliteit van de topsport zelf; burgers hebben weinig kennis over hoe topsport georganiseerd is. De voorkeur gaat daarom uit naar een Kernindicator over bijvoorbeeld de tevredenheid met de kwaliteit van topsportprogramma's. In de volgende alinea's wordt voor de huidige Kernindicator en de potentiële nieuwe Kernindicator een onderbouwing gegeven.

Internationale medaillespiegel

De definitie van de Kernindicator *Internationale medaillespiegel* is "Plaats van Nederland op de internationale medaillespiegel, Olympische sporten". Aan de hand van het totaal aantal gewonnen medailles door alle landen in de wereld wordt de positie van Nederland bepaald. Dit wordt ook wel de relatieve medaillespiegel genoemd. Het kerncijfer is belangrijk voor topsportbeleid als een signaleringswaarde voor hoe Nederland presteert ten opzichte van andere landen. Behaalde medailles op olympische sporten worden vastgelegd in Gracenote Global Sports Data. NOC*NSF vraagt deze gegevens op. Op de peildatum 1 januari worden voor de desbetreffende sporten de uitslagen meegenomen van de meest recente Olympische en Paralympische Spelen en wereldkampioenschappen. Deze Kernindicator wordt sinds 2001 op gelijkerwijze berekend. Door het Netwerk is voorgesteld om te onderzoeken of het cijfer voor olympische- en paralympische sport in één kengetal kan worden gevat, om ze als gelijkwaardig mee te nemen in de Kernindicator. Deze optie is besproken met de bronhouder. Zij gaven aan dat het samenvoegen van olympische- en paralympische medaillespiegel niet aansluit bij het advies van de Sportraad over de doorontwikkeling van de paralympische topsport (Nederlandse Sportraad, 2022). Daarin wordt juist benoemd dat de inbedding van

paralympische topsport in één maat voor alle topsport het risico heeft dat het daardoor onzichtbaar wordt. Bij het advies van de Sportraad sluit het wel goed aan om in plaats van één kengetal, twee aparte kengetallen voor olympische en paralympische sport bij deze Kernindicator te presenteren. De huidige definitie wordt dan enigszins aangepast naar "*Plaats van Nederland op de internationale medaillespiegel, olympische- en paralympische sporten*". Daarnaast wordt jaarlijks ook een cijfer gegeven voor de medaillespiegel van jeugdsporters, maar dit cijfer wordt niet gevolgd over tijd. Het advies is om de Kernindicator *Internationale medaillespiegel* te behouden met een wijziging van de definitie.

Uit een gesprek met beleidsmedewerkers directie Sport leiden we af dat het topsportbeleid een verandering doormaakt. In de komende jaren richt topsportbeleid zich niet meer alleen op prestaties in de topsport, maar ook op het mogelijk maken van een breder palet aan waardevolle topsportprestaties (*Kamerbrief over Uitwerking Hoofdlijnen Sportakkoord II 'Sport versterkt', 2023*). Voorbeelden hiervan zijn team- of clubprestaties, persoonlijke topsportprestaties en de weg naar de top. Daarvoor is het interessant om ook cijfermatig inzicht te hebben in bijvoorbeeld hoe Nederlandse topsporters presteren op Europese Kampioenschappen en met name in hoeveel en welke sporten medailles behaald worden. Daarbij is het wenselijk meer sporten mee te nemen dan alleen de olympische/paralympische sporten. Op dit moment worden hier nog geen cijfers over gepubliceerd. De huidige Kernindicator geeft alleen het topje van de ijsberg weer wat betreft prestaties. Het is belangrijk om op het moment dat de nieuwe set Kernindicatoren wordt vastgesteld ook oog te houden voor de aansluiting bij de nieuwe ontwikkelingen in het lange termijn topsportbeleid.

Tevredenheid met topsport/Topsportomgeving

Met experts van NOC*NSF en het Mulier Instituut is gesproken over de invulling van een nieuwe Kernindicator over de *Tevredenheid met kwaliteit van topsportprogramma's* door topsporters. Zij gaven aan dat het niet zozeer specifiek over de kwaliteit van de topsportprogramma's hoeft te gaan, maar dat het belangrijk is om zicht te hebben op de kwaliteitsbeoordeling van de topsport door topsporters zelf. Voor NOC*NSF en beleidsmedewerkers topsport geeft dit inzicht of aanpassingen nodig zijn van beleid of de uitvoering van programma's. Door de beleidsmedewerkers werd de wens voor een nieuwe Kernindicator over hoe topsporters zelf de topsportomgeving ervaren bevestigd. Zij hebben ook interesse in hoe de ervaring is van coaches en alle personen die werken in de topsport.

Informatie over de kwaliteitsbeoordeling van de topsport gaat vanaf 2024 jaarlijks verzameld worden door het Mulier Instituut met het doorlopende onderzoek *Topsport in Nederland (TiN)*. Tweejaarlijks wordt in dit onderzoek aan topsporters gevraagd wat zij vinden van de begeleiding, het topsportklimaat/de topsportomgeving en de ondersteuning die zij krijgen bij hun topsportcarrière. Afsluitend van dit onderdeel in de vragenlijst wordt de vraag gesteld: "Met welk rapportcijfer beoordeel je jouw topsportomgeving?" Daarbij wordt toegelicht wat met topsportomgeving wordt bedoeld: "De omgeving die

jij dagelijks meemaakt om je optimaal te ontwikkelen als topsporter en prestaties te leveren op jouw hoogste niveau." De respondent kan bij het invullen van deze vraag zelf bepalen hoeveel hierin de aspecten van begeleiding, de topsportomgeving en ondersteuning meewegen. Aan de hand van deze vraag kan berekend worden welk aandeel van de topsporters de topsportomgeving een ruim voldoende geeft. De keuze voor de afkapwaarde is nog niet gemaakt. In een eerder onderzoek van de Topsportklimaatmeting werd voor het scoren van 'voldoende' de rapportscore van minimaal 6 gebruikt (Universiteit Utrecht & Mulier Instituut, 2020). Welke afkapwaarde bij de nieuwe Kernindicator wordt gekozen zal beargumenteerd worden in de eerste verslaglegging van de TiN over topsporters.

Naast het kengetal voor de Kernindicator, bieden de rapportages van de TiN aanvullende informatie over de motivatie van de score op de topsportomgeving-vraag. Er loopt op dit moment een onderzoek naar de topsportcultuur door Verinorm. De uitkomsten hiervan (verwacht in 2025) geven mogelijk aanleiding vraagstellingen in het TiN onderzoek aan te passen. Het advies is om de nieuwe Kernindicator *Topsportomgeving* op te nemen in de set met de volgende voorlopige definitie "Het aandeel topsporters dat de topsportomgeving een ruim voldoende geeft".

Tabel 5 Resultaat samengevat advies voor Kernindicatoren in thema Topsport.

Definitie	Bron	Methode
7. Internationale medaillespiegel - Plaats van Nederland op de internationale medaillespiegel, olympische- en paralympische sporten	Gracenote Global Sports Data (NOC*NSF), jaarlijks	Registratie data
8. Topsportomgeving – Het aandeel topsporters dat de topsportomgeving een ruim voldoende geeft (exacte formulering van definitie n.t.b.)	Topsport in Nederland (Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst (wijze van berekening n.t.b.)

4.4 Sportbeleving

Toelichting op het thema Sportbeleving uit fase 1: Hoe top- en breedtesport wordt beleefd door de bevolking, door toeschouwers en sporters zelf.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Huidige Kernindicator Sportfan via bezoek
- Huidige Kernindicator Sportfan via media

In [fase 1](#) zijn indicatoren geïnventariseerd die de betrokken experts relevant achten om langdurig over tijd te meten (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023). Twee van de huidige Kernindicatoren zijn in het thema "Sportbeleving" geplaatst, dit zijn *Sportfan via bezoek* en *Sportfan via media*. Beide scoorden relatief hoog in het thema wat betreft relevantie (in de top 3 van de 20 indicatoren). Een ander onderwerp dat hoog scoorde, is *het plezier beleven aan zelf sporten*. Bij de signaleringsbijeenkomst is kort gesproken of dit potentie heeft voor een

Kernindicator. Hier werd van afgezien omdat plezier beleven aan sport op zichzelf als onvoldoende informatief werd beschouwd voor een Kernindicator door het Netwerk. Plezier beleven aan sport kan gezien worden als één van de vele onderliggende factoren bij de keuze van een individu om te sporten en bewegen en om wedstrijden te bezoeken/te volgen via de media. Als landelijk kengetal is het niet eenduidig en geeft het onvoldoende beleidsimplicaties voor beleidsmedewerkers sport. Verder ziet het Netwerk geen aanleiding om de twee huidige Kernindicatoren aan te passen of andere toe te voegen in dit thema. In de volgende alinea wordt een onderbouwing bij deze Kernindicatoren gegeven.

Sportfan via bezoek en media

De definitie van de Kernindicator *Sportfan via bezoek* is "het aandeel van de bevolking van 12 jaar en ouder dat maandelijks of vaker sportwedstrijden en/of sportevenementen bezoekt". Het is een brede Kernindicator waar zowel breedtesportwedstrijden als topsportwedstrijden onder vallen. De definitie van de Kernindicator *Sportfan via media* is "het aandeel van de bevolking van 6 jaar en ouder dat wekelijks of vaker sport volgt via media". Bij het volgen van sport via de media gaat het voornamelijk om het volgen van topsport. Vormen van media die hierbij worden meegenomen zijn: (online) kranten of tijdschriften, (online) radio of podcasts, sociale media, (online) televisie, (sport)websites en/of apps. De combinatie van sportfan via media en sportfan via bezoek geeft zicht op hoeveel mensen zich aangetrokken voelen tot sport, ongeacht of zij zelf sporten. Dit geeft voor de sportsector en voor beleidsmedewerkers sport inzicht in het bereik van sport. De kengetallen van beide Kernindicatoren komen uit de tweejaarlijkse Vrijetijdsomnibus (VTO), een vragenlijstonderzoek van het CBS, waarbij de data-analyse wordt uitgevoerd door het Mulier Instituut. De VTO-dataverzameling werd van 2012-2019 beheerd door het SCP (Sociaal Cultureel Planbureau), sinds 2020 ligt deze taak bij het Mulier Instituut en de Boekmanstichting. Door de bronhouder zijn enkele suggesties gedaan om beide Kernindicatoren door te ontwikkelen. Er zou onderscheid gemaakt kunnen worden tussen top- en breedtesport bij sportfan via bezoek. Daarnaast is nog onvoldoende onderbouwd waarom er een verschil is in de leeftijdsgrens van sportfan via bezoek (12 jaar en ouder) en sportfan via media (6 jaar en ouder). Als laatste, bij het volgen van sport via media kan ook gedacht worden aan het kijken van sportdocumentaires en volgen van sport-praatprogramma's. De vraag of dit nu onderdeel is van de Kernindicator en of dit (on)wenselijk is, is relevant om te beantwoorden. Het advies is om de Kernindicatoren *Sportfan via media* en *Sportfan via bezoek* in de huidige vorm te behouden.

Tabel 6 Resultaat samengevat advies voor Kernindicatoren in thema Sportbeleving.

Definitie	Bron	Methode
9. Sportfan via bezoek – <i>Het aandeel van de bevolking van 12 jaar en ouder dat maandelijks of vaker sportwedstrijden en/of sportevenementen bezoekt</i>	Vrijetijdsomnibus (CBS, bewerking door Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst
10. Sportfan via media – <i>Het aandeel van de bevolking van 6 jaar en ouder dat wekelijks of vaker sport volgt via media.</i>	Vrijetijdsomnibus (CBS, bewerking door Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst

4.5 Sporteconomie

Toelichting op het thema Sporteconomie uit fase 1: De omvang en richting van geldstromen in het werkveld sport en bewegen.

In deze paragraaf wordt het volgende onderwerp behandeld:

- Huidige Kernindicator BBP sport

In [fase 1](#) zijn indicatoren geïnventariseerd die de betrokken experts relevant achten om langdurig over tijd te meten (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023). Eén van de huidige Kernindicatoren is in het thema "Sporteconomie" geplaatst, namelijk het *BBP Sport* (bruto binnenlands product). Deze scoorde relatief hoog op relevantie om langdurig over tijd te meten volgens de betrokken experts (plek 7 van de 26 indicatoren). Andere onderwerpen scoorden in dit thema hoger, zoals *de uitgaven aan sport per jaar door de overheid* en *de uitgave aan sport door huishoudens*. Bij de signaleringsbijeenkomst gaf het Netwerk aan dat een mogelijke reden voor het hoger scoren van andere onderwerpen is dat deze meer tot de verbeelding spreken dan de huidige Kernindicator. Er is met het Netwerk geconstateerd dat het *BBP sport* een 'hoog-over' Kernindicator is. Een tweede Kernindicator werd niet als noodzakelijk gezien, omdat de andere onderwerpen indirect onderdeel zijn van het bbp sport. Er is wel een wens om een cijfers uit te splitsen naar bijvoorbeeld *uitgaven van huishoudens* en *uitgaven door de overheid* indien dat mogelijk is. In de volgende alinea volgt een onderbouwing bij de huidige Kernindicator.

BBP sport

De definitie van de Kernindicator *BBP Sport* is "de bijdrage van de sport aan de Nederlandse economie uitgedrukt als aandeel in het bruto binnenlands product (bbp)". Het meet de omvang van de sporteconomie en draagt bij aan de erkenning van sport als een belangrijke economische en maatschappelijke kracht. Het benadrukt dat sport meer is dan alleen vrijetijdsbesteding en entertainment; het is ook een motor voor economische groei. Het in beeld hebben van de omvang van de sporteconomie is dan ook zowel voor beleidsmedewerkers sport als voor de sportsector relevant. Voor de Kernindicator is een brede definitie gebruikt van de sporteconomie. Dit omvat het sporten zelf, de goederen en diensten die nodig zijn om te sporten (bijvoorbeeld sportkleding) én datgene dat voortvloeit uit het bestaan van het fenomeen sport

(bijvoorbeeld sportuitzendingen op televisie). Het bbp sport wordt berekend met de Satellietrekening Sport van het CBS. De basis hiervoor wordt gevormd door de Aanbod- en gebruikerstabellen uit de Nationale Rekeningen. Sinds 2006 wordt het kengetal op gelijkerwijze berekend, en wordt elke 2-4 jaar een cijfer gepubliceerd. Het streven is om de Satellietrekening Sport elke drie jaar uit te voeren. De cijfers over de *uitgaven door huishoudens aan sport per jaar* komen ook uit de Satellietrekening Sport en worden standaard gepubliceerd door het CBS in de rapportages over de Nederlandse sporteconomie. Dit geldt ook voor cijfers voor de *uitgaven aan sport door de overheid*, dit is afgeleid uit de administratie van onder andere de gemeenten. Het advies is om de Kernindicator *BBP sport* in de huidige vorm te behouden.

Tabel 7 Resultaat samengevat advies voor Kernindicatoren in thema Sporteconomie.

Definitie	Bron	Methode
11. BBP Sport – <i>De bijdrage van de sport aan de Nederlandse economie uitgedrukt als aandeel in het bruto binnenlands product (bbp)</i>	Satellietrekening sport (CBS), ongeveer driejaarlijks	Registratie

4.6 Menselijk kapitaal in de sport

Toelichting op het thema Menselijk kapitaal in de sport uit fase 1: De inzet van vrijwilligers en beroepskrachten in het werkveld sport en bewegen, de verschillende rollen die zij vervullen, de mate van bekwaamheid en de scholing/opleiding die zij hiervoor ontvangen.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Huidige Kernindicator Werkgelegenheid in de sport
- Huidige Kernindicator Vrijwilligerswerk in de sport
- Potentiële Kernindicator Fte per werkzame persoon
- Potentiële Kernindicator Verhouding werkuren vrijwilligers en beroepskrachten

In [fase 1](#) zijn indicatoren geïnventariseerd die de betrokken experts relevant achten om langdurig over tijd te meten (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023). Twee van de huidige Kernindicatoren zijn in het thema "Menselijk kapitaal in de sport" geplaatst, namelijk *Werkgelegenheid in de sport* en *Vrijwilligerswerk in de sport*. Deze scoorden beide relatief hoog op hoe relevant experts het vinden om dit langdurig over tijd te meten (plek 3 en 6 van de 34 indicatoren). Enkele andere onderwerpen scoorden ook hoog, zoals *een verhoudingsmaat tussen werkuren die vervuld worden door vrijwilligers en door beroepskrachten*. Bij de signaleringsbijeenkomst heeft het Netwerk aangegeven dat het interessant is om inzicht te hebben in het vervangen van vrijwilligersbanen door betaalde banen. Op verzoek van het netwerk zijn twee mogelijkheden uitgewerkt ter vervanging van of aanvulling op de huidige Kernindicatoren. Dit ging om de volgende onderwerpen: "Aantal fte per werkzame persoon in de sport" en "Percentage uren vrijwilligerswerk als ratio van totaal aantal manuren (betaald en onbetaald)". In de volgende alinea's wordt per (potentiële) Kernindicator een onderbouwing gegeven.

Werkgelegenheid in de sport

De definitie van de Kernindicator *Werkgelegenheid in de sport* is "de werkgelegenheid in de sporteconomie uitgedrukt in fte (voltijdbanen) en de bijdrage hiervan aan de totale werkgelegenheid in Nederland". Het vertegenwoordigt het aantal voltijdbanen dat direct of indirect afhankelijk is van sport gerelateerde activiteiten. Voor de Kernindicator is een brede definitie gebruikt van de sporteconomie. Dit omvat de goederen en diensten die nodig zijn om te sporten (bijvoorbeeld sportkleding) én datgene dat voortvloeit uit het bestaan van het fenomeen sport (bijvoorbeeld sportuitzendingen op televisie). Het geeft inzicht in de omvang van de groep mensen waarvoor sport in het levensonderhoud voorziet. Voor de sportsector en beleidsmedewerkers sport en economie kan het volgen van de Kernindicator zicht geven op de impact van beleidsmaatregelen om de werkgelegenheid in sport te stimuleren en groei te ondersteunen. De werkgelegenheid wordt berekend met de Satellietrekening Sport van het CBS. De basis hiervoor wordt gevormd door de Aanbod- en gebruikerstabellen uit de Nationale Rekeningen. Sinds 2006 wordt het kengetal op gelijkewijze berekend en wordt elke 2-4 jaar een cijfer gepubliceerd. Het streven is om de Satellietrekening Sport elke 3 jaar uit te voeren. Het advies is om de Kernindicator *Werkgelegenheid in de sport* in de huidige vorm te behouden.

Vrijwilligerswerk in de sport

De definitie van de Kernindicator *Vrijwilligerswerk in de sport* is "het aandeel van de bevolking van 12 jaar en ouder dat maandelijks of vaker actief is als vrijwilliger in de sport". Het geeft inzicht in de sociale betrokkenheid en maatschappelijke participatie in de sport. Vrijwilligers dragen bij aan de sociale cohesie en de sportinfrastructuur. Voor de sportsector en beleidsmedewerkers sport is het van belang om zicht te houden op vrijwilligersparticipatie in de sport om tijdig beleid te ontwikkelen op het stimuleren en ondersteunen van vrijwilligerswerk in de sport. Het kengetal wordt afgeleid uit de tweejaarlijkse Vrijtijdsomnibus (VTO), een vragenlijstsonderzoek van het CBS en data-analyses door het Mulier Instituut. In deze vragenlijst wordt gevraagd naar de frequentie van vrijwilligerswerk in de sport, bij welk type activiteiten en in welke sporttak. De VTO dataverzameling werd van 2012-2019 beheerd door het SCP (Sociaal Cultureel Planbureau), sinds 2020 ligt deze taak bij het Mulier Instituut. Het advies is om de Kernindicator *Vrijwilligerswerk in de sport* in de huidige vorm te behouden.

Fte per werkzame persoon

De mogelijkheid voor een Kernindicator over het "aantal fte per werkzame personen in de sport" is verkend met een onderzoeker van het CBS (de contactpersoon voor de Satellietrekening Sport). Een cijfer voor dit onderwerp is af te leiden uit deze Satellietrekening. Dit cijfer kan alleen variëren tussen de 0,1 en 1,0 fte per persoon en een snelle berekening laat zien dat de waarde van het cijfer gelijk blijft over de meetjaren. Met deze beperkte spreiding is het de vraag of dit cijfer van toegevoegde waarde is. Daarnaast is een dergelijke verhoudingsmaat vaak lastig op zichzelf te interpreteren. Het stijgen of dalen van het cijfer over tijd kan vragen oproepen, zoals 'zijn er meer/minder personen gaan werken in de sport, of vervullen de personen die er al

werken meer/minder fte?'. Het Netwerk is het erover eens dat dit onderwerp onvoldoende extra informatie geeft om het als Kernindicator te beschouwen.

Verhouding werkuren vrijwilligers en beroepskrachten

De mogelijkheid voor een Kernindicator over "Percentage uren vrijwilligerswerk als ratio van totaal aantal manuren (betaald en onbetaald)" is verkend met een onderzoeker van het CBS en het Mulier Instituut. Met de Sportstatistieken Sportclub van het CBS is het mogelijk om dit als ratio/verhoudingsmaat te berekenen. Dit is echter alleen mogelijk voor sportvereniging/stichtingen waar betaalde werkkrachten aanwezig zijn. Een kengetal op basis van deze databron gaat dus maar over een beperkt deel van de sportaanbieders. Door onderzoekers van het Mulier Instituut wordt een arbeidsmarktmonitor uitgevoerd. Met één van hen is gesproken over de beschikbaarheid van een andere databron. De conclusie van het gesprek was dat informatie over vrijwilligerswerkuren en betaalde werkuren niet in één databron verzameld worden; voor een verhoudingsmaat zullen altijd twee bronnen gecombineerd moeten worden (bijvoorbeeld databronnen van het CBS, zoals Enquête Beroepsbevolking, Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden en Socsamwelzijn). Dit maakt een kengetal kwetsbaar. Daarnaast is de verwachting dat de markt rondom sport licht groeit in de komende jaren en het aantal sportbanen zal toenemen (dat kan gaan om zowel ondernemende sportaanbieders en sportverenigingen als sportbanen in andere sectoren). Dit heeft tot gevolg dat het kengetal omhoog gaat, maar dit betekent niet per definitie dat er vrijwilligersbanen vervangen zijn door betaalde banen. Het kengetal is dus niet eenduidig. Het Netwerk is het eens dat een dergelijke ratio/verhoudingsmaat niet de beoogde informatie geeft en ziet dit onderwerp dan ook niet meer als een potentiële Kernindicator.

Tabel 8 Resultaat samengevat advies voor Kernindicatoren in thema Menselijk kapitaal in de sport.

Definitie	Bron	Methode
12. Werkgelegenheid in de sport – <i>De werkgelegenheid in de sporteconomie uitgedrukt in fte (voltijdbanen) en de bijdrage hiervan aan de totale werkgelegenheid in Nederland</i>	Satellietrekening sport (CBS), ongeveer driejaarlijks	Registratie
13. Vrijwilligerswerk in de sport – <i>Het aandeel van de bevolking van 12 jaar en ouder dat maandelijks of vaker actief is als vrijwilliger in de sport</i>	Vrijtijdsomnibus (CBS, bewerking door Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst

4.7 Sportbestuur en organisatie

Toelichting op het thema Sportbestuur en organisatie uit fase 1: De aard en manier waarop de sportsector is georganiseerd, het beleid dat hierop wordt gevoerd en de mate van waarin wordt samengewerkt.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Resultaat expertbijeenkomst
- Potentiële Kernindicator Organisatiekracht

- Potentiële Kernindicator Goed bestuur
- Potentiële Kernindicator Samenwerkingen
- Potentiële Kernindicator Tevredenheid met eigen sportaanbieder

In [fase 1](#) zijn indicatoren geïnventariseerd die de betrokken experts relevant achten om langdurig over tijd te meten (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023). Over de twaalf thema's zijn de huidige Kernindicatoren, indicatoren uit structurele dataverzameling en ideeën voor nieuwe indicatoren verdeeld. Geen van de huidige Kernindicatoren is in dit thema geplaatst. Wel zijn er in fase 1 verschillende onderwerpen voor indicatoren genoemd voor het thema "Sportbestuur en organisatie" die de betrokken experts relevant achten om langdurig over tijd te meten (van de 24 indicatoren). Bij de signaleringsbijeenkomst met het Netwerk bleek dat uit deze lijst met indicatoren nog geen logische Kernindicator voorhanden is. Daarnaast is geconstateerd dat er nog weinig structureel gemeten wordt over hoe de sport bestuurd wordt en georganiseerd is. Om te achterhalen wat een passende Kernindicator kan zijn, is een expertbijeenkomst georganiseerd met experts uit onderzoek en beleid en zijn er vervolggesprekken geweest met onderzoekers. In de volgende alinea's worden de resultaten van de expertbijeenkomst toegelicht en wordt per potentiële Kernindicator een onderbouwing gegeven.

Resultaat expertbijeenkomst

Aan de expertbijeenkomst hebben experts uit onderzoek en beleid deelgenomen (NOC*NSF, USBO, RIVM, Mulier Instituut, Hogeschool van Amsterdam). Naderhand is ook apart met een beleidsmedewerker sport en enkele onderzoekers gesproken. De vraag die centraal stond was "Wat is/zijn de Kernindicator(en) voor het thema sportbestuur en organisatie?". Het thema is qua landelijke indicatoren een relatief nieuw thema. Daarom is met de experts als eerste besproken of de toelichting bij de themanaam de essentie van het thema echt goed vat. Door de expertgroep werd benadrukt dat het thema gaat over hoe de sportsector georganiseerd is en hoe het wordt bestuurd, ook wel de governance van de sportsector genoemd. De huidige thematoelichting sluit hier voldoende bij aan. Hierop volgend werd door de experts aangegeven dat een Kernindicator met name over de kwaliteit van het organiseren en besturen mag gaan, in plaats van een indicator die aantallen in beeld brengt (bijvoorbeeld aantal aanbieders met een bepaalde rechtsvorm). Uit de discussie volgden drie onderwerpen die als interessant worden gezien voor een potentiële Kernindicator. Dit waren de vitaliteit/organisatiekracht van sportaanbieders, mate van samenwerking en de tevredenheid met de eigen sportaanbieder/organisatie. In de volgende alinea's worden de discussie en de vervolgstappen die zijn ondernomen om het onderwerp uit te werken toegelicht.

Organisatiekracht

Een belangrijke kern van het thema die werd genoemd is de *vitaliteit van sportaanbieder op het gebied van organisatiekracht*. Dit geeft een indruk van hoe goed een sportaanbieder haar sportaanbod organiseert en of zij in staat is om sport aan te bieden aan leden en niet-leden. Voor nationaal en gemeentelijke beleidsmedewerkers geeft het zicht op hoe de sportsector ervoor staat en op welke vlakken vanuit beleid ondersteuning geboden kan worden. Voor de sportaanbieders geeft het

zicht op welke vlakken verbetering kan plaatsvinden, om ook in de toekomst te blijven voortbestaan. Door het Mulier Instituut wordt de organisatiekracht van sportverenigingen sinds 2016 in beeld gebracht. Het meetinstrument dat zij hiervoor hebben ontwikkeld bestaat uit vijf pijlers (gericht op het hebben van voldoende: leden, vrijwilligers, financiën, accommodatie en beleid), zie tekstblok 4. Dit meetinstrument is een vragenlijst, in te vullen door besturen van sportverenigingen. Deze wordt tweejaarlijks ingezet in het MI-Verenigingspanel van het Mulier instituut. Om tot cijfers te komen die een landelijk beeld geven, wordt in een ideaal scenario de organisatiekracht gemeten bij alle sportaanbieders in Nederland. Praktisch gezien is dit niet haalbaar. Dit is ook niet mogelijk voor de meeste andere Kernindicatoren en daarom wordt er gewerkt met dataverzameling in een steekproef van een representatieve afspiegeling van de doelgroep. In het geval van sportaanbieders is het bij een representatieve afspiegeling van belang rekening te houden met het type sport dat aangeboden wordt, spreiding van locaties door Nederland en de omvang van de organisatie en leden. Een registratie waarin dit voor Nederland in kaart gebracht wordt, bestaat echter niet. Dataverzameling binnen een panel is een alternatieve wijze wanneer periodiek steekproeven benaderen geen optie is. Op dit moment is het MI-verenigingspanel de beste dataverzameling die beschikbaar is om op landelijke schaal verenigingen te bevragen. Het advies bij gebruik van een panel voor een Kernindicator is om extra aandacht te besteden aan de transparantie over op welke vlakken het kerncijfer representatief is voor de doelgroep en op welke vlakken niet (zie toelichting in tekstblok 5). Daarnaast is er op dit moment geen meetinstrument voor ondernemende sportaanbieders en andere sportaanbieders (zoals maatschappelijke organisaties, lokale sportbedrijven en gemeenten die via bijvoorbeeld buurtsportcoaches sport- en beweegactiviteiten aanbieden) beschikbaar. Ten grondslag aan dit instrument (of deze instrumenten) zal nog in aanvullend onderzoek bepaald moeten worden welke factoren bij de verschillende typen sportaanbieders van belang zijn om organisatiekrachtig te zijn. Het advies is om de nieuwe Kernindicator *Organisatiekracht* op te nemen in de set met de volgende definitie "*Het aandeel sportaanbieders dat organisatiekrachtig is*".

Tekstblok 4 Meetinstrument Organisatiekracht

Het meetinstrument, een vragenlijst, is ontwikkeld in samenspraak met gemeentemedewerkers en heeft als startpunt wat zij willen weten over de organisatiekracht van een vereniging. Hieruit zijn vijf pijlers ontstaan gericht op het hebben van voldoende: leden, vrijwilligers, financiën, accommodatie en beleid. De wetenschappelijke basis voor het meetinstrument is beperkt, omdat de werkingsprincipes van wat een vereniging organisatiekrachtig maakt nog weinig onderzocht zijn. Het is nog niet onderzocht in welke mate het meetinstrument betrouwbaar en valide is. Er is wel een indicatie dat het meetinstrument sensitief is. Twee onderzoeken laten zien dat er een verband is tussen de uitkomst organisatiekracht en de mate waarin verenigingen zelf aangeven of zij de toekomst somber inzien of aangeven zich juist als sterk te ervaren (Hoeijmakers & van Kalmthout, 2019, 2022). Aan de hand van vier tot vijf vragen per pijler wordt een score bepaald per pijler. Vervolgens wordt een totaalscore berekend die aangeeft hoe de vereniging scoort op organisatiekracht.

Tekstblok 5 MI-Verenigingspanel Mulier Instituut

Voor een goede representatie van de doelgroep wordt bij voorkeur een willekeurige steekproef getrokken uit een register met alle sportverenigingen van Nederland, rekening houdend met het type sport, geografie en omvang van de vereniging. Het enige register dat op dit moment voorhanden is het KvK register. Hierin zijn deze specificaties van sportverenigingen wel opgenomen, maar deze zijn verouderd en er is maar een beperkt aantal sporttakken gespecificeerd. Het panel dat het Mulier Instituut gebruikt is ontstaan omdat bleek dat de respons bij het willekeurig benaderen van sportverenigingen voor deelname aan onderzoek zeer laag is. De basis van het panel is gevormd in 1998 met een eenmalige willekeurige steekproef van gemeentes in Nederland, rekening houdend met de geografie en gemeentegrootte. Binnen deze gemeentes zijn alle sportverenigingen uitgenodigd voor deelname aan onderzoek. De verenigingen die deelnamen zijn sindsdien onderdeel van het panel. Daarna is het panel aangevuld met extra steekproeven van gemeentes met alle sportverenigingen daarbinnen, of door een open link aan te bieden voor deelname, of via-via gezocht naar verenigingen van sporttypes die onvoldoende in het panel zaten. Om te zorgen voor een zo representatief mogelijk cijfer voor het aandeel verenigingen dat organisatiekrachtig is, wordt er gewogen naar de omvang en het type sport van vereniging. Deze informatie komt uit de Sportclubstatistieken (vragenlijstonderzoek) van het CBS.

Goed bestuur

In navolging op het onderwerp organisatiekracht heeft één van de experts ons na de expertbijeenkomst op de hoogte gebracht van de National Sport Governance Observer (NSGO)(Geeraert, 2018a, 2018b). Dit internationale instrument meet aan de hand van een reeks ja/nee vraagstellingen/indicatoren in welke mate sportbonden voldoen aan de internationale code voor goed sportbestuur (NOC*NSF, 2021). Deze code bestaat uit vier dimensies: transparantie, democratie, interne verantwoording en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Hierbij wordt gekeken naar de formeel bestaande structuren bij sportbonden (zie voor een toelichting tekstblok 6). In welke mate sportaanbieders de code

goed sportbestuur volgen kan een interessante tweede Kernindicator zijn. De code goed sportbestuur is ook onderdeel van de minimale kwaliteitseisen die NOC*NSF stelt aan sportbonden (NOC*NSF, 2023). Dit sluit ook goed aan bij de discussie met de experts, waarin duidelijk werd dat het thema over organiseren én besturen gaat. Mogelijk kan deze Kernindicator *Het aandeel van de sportaanbieders waarbij het bestuur van minimale of voldoende kwaliteit is* in beeld brengen. De mate van kwaliteit kan bepaald worden aan de hand van de score op het volgen van de code goed sportbestuur. Vanuit beleidsperspectief werd aangegeven dat een dergelijke Kernindicator handvatten kan geven om te signaleren of beleidsinterventies nodig zijn om het bestuur van sportaanbieders te verbeteren of beter te faciliteren en op welke dimensies. Voor het meten van de mate van goed bestuur bij sportaanbieders is nog geen meetinstrument beschikbaar. Het RIVM heeft hierover een verkennend gesprek gevoerd met de onderzoeker die de NSGO voor sportbonden heeft ontwikkeld. De NSGO biedt een stevige basis om een meetinstrument te ontwikkelen voor sportaanbieders. Een aangepast instrument is nodig voor verenigingen en ondernemende aanbieders, omdat deze andere bestuursstructuren hebben. Wel kunnen hier eventueel dezelfde dimensies waar zij op scoren onder liggen (tekstblok 6). De tijdsinvestering om een meetinstrument vorm te geven voor sportverenigingen is kleiner dan voor ondernemende aanbieders, omdat de verenigingsstructuur veel overeenkomsten heeft met een bondenstructuur. Bij verenigingen zal in mindere mate een formele structuur aanwezig zijn dan bij sportbonden. Daarbij werd door een andere onderzoeker aangegeven dat ook nog bepaald moet worden of de formele structuren bij sportverenigingen in voldoende mate 'goed bestuur' kunnen representeren. Hierbij werd ook benoemd dat er nog weinig bekend is op wetenschappelijk gebied over welke factoren bepalend zijn voor een goed bestuur bij verenigingen specifiek.

Naast dat een goed meetinstrument gebaseerd is op literatuur, wordt het uitgebreid getest met de doelgroep ter validatie, waarbij er ook aandacht is voor het creëren van draagvlak onder doelgroep. Dit draagvlak is belangrijk om de respons van verenigingen bij structurele dataverzameling te bevorderen en de legitimiteit van het instrument te waarborgen. Wanneer literatuur beperkt beschikbaar is, betekent dit dat de ontwikkeling van het meetinstrument grotendeels consensus-based met experts en de doelgroep plaatsvindt. Wanneer een meetinstrument ontwikkeld is, zal nog gekozen moeten worden of het geïmplementeerd kan worden in een bestaande dataverzameling of dat het gewenst is om hiervoor een nieuwe dataverzameling op te zetten. Het advies is om de nieuwe Kernindicator *Goed bestuur* op te nemen in de set met de volgende definitie: "*Het aandeel van de sportaanbieders waarbij het bestuur van minimale of voldoende kwaliteit is*".

Tekstblok 6 National Sport Governance Observer (NSGO)

De NSGO meet of sportbonden voldoen aan de vier dimensies van de code goed sportbestuur: transparantie, democratie, interne verantwoording en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Onderliggend aan deze dimensie zijn 46 principes vastgesteld. Deze worden onderzocht aan de hand van 274 vraagstellingen/indicatoren met een ja/nee antwoord. Als eerste gaat een onderzoeker na aan welke indicatoren voldaan wordt door de sportbond, aan de hand van de juridische structuur en de openbare documenten. Dit wordt vervolgens aan de sportbond gegeven om aan te vullen. De onderzoeker controleert de antwoorden van de bond en berekent hoe de sportbond scoort op de principes en dimensies. Deze werkwijze vergroot de betrouwbaarheid van uitkomst van het meetinstrument.

De NSGO is ontwikkeld voor sportbonden en biedt de mogelijkheid om de kwaliteit van sportbonden tussen landen te vergelijken. Sportbonden beschouwen het instrument als een benchmark-tool en gebruiken het als een evaluatie van hun organisatie. Met de ja/nee antwoorden op de indicatoren is het voor een bond makkelijk in te zien waarom ze op bepaalde dimensies of principes nog niet goed scoren. Dit geeft direct aanknopingspunten voor verbetering. Het instrument wordt ondertussen wereldwijd in meer dan 30 landen gebruikt en de Raad van Europa, UNESCO en de Europese Commissie beschouwen het als "best practice". Bij het ontwikkelen van een instrument voor sportaanbieders kan een beperkter aantal vraagstellingen gebruikt worden om het haalbaarder en gebruiksvriendelijker te maken, maar daar moet consensus over zijn met onderzoekexperts en de doelgroep.

Samenwerkingen

Als tweede onderwerp voor een Kernindicator werd vanuit de expertgroep aangegeven dat het wenselijk is om zicht te hebben op *of/hoeveel er wordt samengewerkt in de sportsector* en of dit verandert (meer of minder wordt) over tijd. De gedachte hierbij was dat de organisatie inspeelt op de behoefte van de omgeving en daarbij in hoeverre sportorganisaties in staat zijn om samenwerkingsverbanden aan te gaan. Dit gaat bijvoorbeeld om het samenwerken met maatschappelijke instanties, verbinding met de buurt/wijk en met andere sportaanbieders. Al snel in het gesprek bleek echter dat een kwantitatieve maat voor samenwerken neerkomt op het in beeld brengen van het aantal/aandeel samenwerkingen in de sportsector, terwijl de intensiteit van samenwerkingen van groter belang is dan het aantal. Dit werd ook benadrukt vanuit beleidsperspectief. Door de beleidsmedewerker sport werd hieraan toegevoegd dat een kwaliteitsmaat voor de samenwerking uitkomst kan bieden, maar dit vergt nog een consensus over hoe een 'goede' samenwerking gedefinieerd wordt. Door het Netwerk werd ook benoemd dat het lastig is om hier een Kernindicator te formuleren die eenduidig is. Daarom is het advies om dit onderwerp niet op te nemen in de vernieuwde set Kernindicatoren. Wel is dit een onderwerp dat relevant is om te onderzoeken met verdiepend onderzoek.

Tevredenheid met eigen sportaanbieder

Het laatste onderwerp dat bij de expertbijeenkomst aan bod kwam, was de mate van *tevredenheid van de sporter/lid/trainer over het bestuur en de organisatie van de sportaanbieder en de tevredenheid van kader/bestuur met brancheorganisaties en sportbonden*. Dit geeft onder andere inzicht in hoeverre sporters tevreden zijn met de organisatie waar zij bij sporten. Voor sportaanbieders kan dit een indruk geven van hoe de organisatie en het bestuur ervaren wordt door sporters/leden. Bij het bevragen van sporters/leden is het belangrijk om ervan bewust te zijn dat resultaten onderhevig kunnen zijn aan actuele incidenten en dat wat goed gaat binnen een organisatie vaak minder zichtbaar is. Wel kan een kengetal over tevredenheid een signalerende functie hebben hoe goed de organisatie en het bestuur van een sportaanbieder functioneert. Vanuit beleidsperspectief werd de voorkeur gegeven aan een objectievere maat om het functioneren van sportaanbieders in beeld te brengen. Op dit moment heeft het RIVM geen aanknopingspunten gevonden voor een instrument om de tevredenheid met de eigen sportorganisatie te meten. Om deze reden is het advies om dit onderwerp niet op te nemen in de vernieuwde set Kernindicatoren.

Tabel 9 Resultaat samengevat advies voor Kernindicatoren in thema Sportbestuur en organisatie.

Definitie	Bron	Methode
14. Organisatiekracht – <i>Het aandeel sportaanbieders dat organisatiekrachtig is</i>	MI-Verenigingspanel, Mulier Instituut, tweejaarlijks	Vragenlijst voor sportverenigingen (nog te ontwikkelen voor andere type sportaanbieders)
15. Goed bestuur – <i>Het aandeel van de sportaanbieders waarbij het bestuur van minimale of voldoende kwaliteit is</i>	Onbekend	Vragenlijst (nog te ontwikkelen)

4.8 Sportzorg en blessurepreventie

Toelichting op het thema sportzorg en blessurepreventie uit fase 1: De omvang, ernst en gevolgen van sportblessures, hoe vanuit de zorg wordt gewerkt aan sport- en beweegstimulering en de mate waarin blessurepreventie en ondersteuning bij blessures plaatsvindt.

In deze paragraaf wordt het volgende onderwerp behandeld:

- Huidige Kernindicator Blessurerisico

In [fase 1](#) zijn indicatoren geïnventariseerd die de betrokken experts relevant achten om langdurig over tijd te meten (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023). Eén van de huidige Kernindicatoren is in het thema "Sportzorg en blessurepreventie" geplaatst, dit is het *Blessurerisico*. Door de experts werd dit als de meest relevante indicator beschouwd binnen het thema (plek 1 van 34 indicatoren). Andere onderwerpen die hoog scoorden gingen over *totale kosten van sportblessures, aandeel sporters dat stopt met sporten vanwege een blessure, arbeidsverzuim vanwege een sportblessure* en *aantal Spoed Eisende Hulp bezoeken als gevolg van sportblessure*. Bij de signaleringsbijeenkomst met het Netwerk kwam naar voren dat de huidige Kernindicator de essentie van

het thema voldoende raakt. De andere onderwerpen werden beschouwd als te specifiek voor een Kernindicator. Er werd dan ook geen aanleiding gezien voor een tweede Kernindicator. In de volgende alinea volgt een onderbouwing bij de huidige Kernindicator *Blessurerisico*.

Blessurerisico

De definitie van de Kernindicator *Blessurerisico* is "het aantal sportblessures op basis van 1000 uur sportbeoefening onder sporters van 4 jaar en ouder die minimaal 1 keer in het meetjaar gesport hebben". Het geeft zicht op de mate waarin sportblessures optreden in verhouding tot het aantal uren waarin wordt gesport. Wanneer er meer wordt gesport door de bevolking kan ook de incidentie van blessures oplopen. Met de maat *blessurerisico* wordt hier rekening mee gehouden, doordat ook de extra sporturen meegenomen worden. Voor zowel de sportsector, per sport, als voor beleidsmedewerkers sport en volksgezondheid heeft het *blessurerisico* een belangrijke signaleringswaarde om (sport-specifieke) blessurepreventieprogramma's of -interventies in te zetten. De incidentie van sportblessures is onderdeel van de maat *blessurerisico*; ter illustratie bij het kengetal wordt dan ook het cijfer gepresenteerd voor de indicator "het aandeel wekelijkse sporters van 4 jaar en ouder dat heeft aangegeven in de afgelopen 3 maanden een sportblessure te hebben gehad". VeiligheidNL berekent sinds 2018 jaarlijks deze Kernindicator op basis van gegevens uit Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor (CBS, RIVM en VeiligheidNL). Daarnaast, wanneer bij deze Kernindicator onderscheid gemaakt kan worden tussen het *blessurerisico* van beginnende sporters en frequente sporters dan kan dit van aanvullende waarde zijn voor programma's, interventies en sportaanbod. Of het mogelijk is om dit te onderscheiden kan onderzocht worden door VeiligheidNL. Het advies is om de Kernindicator *Blessurerisico* in de huidige vorm te behouden.

Tabel 10 Resultaat samengevat advies voor Kernindicatoren in thema Sportzorg en blessurepreventie.

Definitie	Bron	Methode
16. <i>Blessurerisico – Het aantal sportblessures op basis van 1000 uur sportbeoefening onder sporters van 4 jaar en ouder die minimaal 1 keer in het meetjaar gesport hebben</i>	Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor (CBS, RIVM en VeiligheidNL), jaarlijks	Vragenlijst

4.9 Sport- en beweegaanbieders

Toelichting bij thema uit fase 1: Het aantal en type organisaties dat sport- en beweegactiviteiten aanbieden en in welke vorm aanbod wordt afgenomen.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Huidige Kernindicator Tevredenheid met sport- en beweegaanbod
- Huidige Kernindicator Clublidmaatschap

In [fase 1](#) zijn indicatoren geïnventariseerd die de betrokken experts relevant achten om langdurig over tijd te meten (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023). Twee van de huidige Kernindicatoren zijn in het thema "Sport- en beweegaanbieders" geplaatst, dit zijn *Clublidmaatschap* en

Tevredenheid met het sport- en beweegaanbod. Deze scoorden beide relatief hoog op relevantie volgens de experts (plek 2 en 7, van 38 indicatoren). Andere onderwerpen die hoog scoorden zijn *het aandeel van de bevolking dat aangesloten is bij een sportaanbieder met een lidmaatschap/abonnement/strippenkaart* en *het aantal sport- en beweegaanbieders in Nederland*. Bij de signaleringsbijeenkomst heeft het Netwerk aangegeven dat een Kernindicator met een kerncijfer voor lidmaatschappen, abonnementen en strippenkaarten samen erg breed is. De mogelijkheden hiervoor zijn besproken in combinatie met de Kernindicator *Clublidmaatschap*. Bij het tweede onderwerp kwam het Netwerk tot de slotsom dat het aantal sport- en beweegaanbieders erg lastig in beeld te brengen is, omdat dit ook over (kleinschalige) particuliere aanbieders gaat. Daarnaast zegt het cijfer weinig over het bereik dat deze aanbieders hebben om mensen te laten sporten en bewegen. De Kernindicator *dichtheid van sportaccommodaties* bij het thema sport- en bewegomgeving geeft ook al een indicatie van de sport- en beweegvoorzieningen in de buurt. Sportaanbieders kunnen hiervan of van openbare plekken gebruik maken. In de volgende alinea's wordt een onderbouwing gegeven bij de twee huidige kernindicatoren.

Tevredenheid met sport- en beweegaanbod

De definitie van de Kernindicator *Tevredenheid met sport- en beweegaanbod* is "het aandeel van de bevolking van 12 jaar en ouder dat tevreden is met het sport- en beweegaanbod in hun omgeving". Dit gaat zowel om de tevredenheid met de opties van sport- en beweegactiviteiten in de buurt als de kwaliteit hiervan. In internationaal onderzoek wordt de indicator ook gemeten. Het geeft inzicht of het aanbod voldoet aan de verwachtingen en behoefte van de bevolking. Deze kernindicator is tevens onderdeel van de kerncijfers over sport en bewegen in de rijksbegroting van VWS. Bij de signaleringsbijeenkomst werd geconcludeerd dat het netwerk deze Kernindicator wil behouden en hier tevreden mee is. Deze Kernindicator wordt sinds 2012 tweejaarlijks gemeten in de Vrijetijdsomnibus aan de hand van drie vraagstellingen. Deze gaan over voldoende sportaccommodaties in de omgeving, voldoende keuze uit verschillende sporten in de buurt en voldoende wandel- of fietspaden of andere openbare plekken om te bewegen. Door de betrokken experts bij dit onderwerp is voorgesteld om naast de vraagstelling voor de Kernindicator ook enkele aanvullende vragen op te nemen, waarin geïnformeerd wordt naar de reden dat men niet tevreden is. Daarnaast is het interessant om te kijken hoe sporters en niet-sporters scoren op deze tevredenheidsmaat. Hier kan aanvullend onderzoek naar gedaan worden. Het advies is om deze Kernindicator in de huidige vorm te behouden.

Clublidmaatschap

De definitie van de Kernindicator *Clublidmaatschap* is "het aandeel van de bevolking van 6 jaar en ouder dat lid is van een sportvereniging". Deze Kernindicator geeft de sportparticipatie weer via sportverenigingen. Sportverenigingen bieden sportactiviteiten aan en vervullen ook een sociale functie in de maatschappij. Ze spelen vaak een centrale rol in de lokale gemeenschap. Vaak maken sportverenigingen gebruik van sportaccommodaties die gesubsidieerd zijn vanuit de gemeente. Dit zorgt ervoor dat deelname aan sportactiviteiten bij sportverenigingen vaak goedkoper is dan bij andere sportaanbieders.

Vanwege deze subsidiëring is het voor beleidsmedewerkers van belang om zicht te houden op de sportparticipatie bij sportverenigingen. Het kerncijfer voor Clublidmaatschap komt sinds 2012 uit de tweejaarlijkse Vrijetijdsomnibus (VTO). Deze dataverzameling werd van 2012-2019 beheerd door het SCP (Sociaal Cultureel Planbureau), sinds 2020 ligt deze taak bij het CBS en het Mulier Instituut.

Bij de signaleringsbijeenkomst met het Netwerk kwamen bij de Kernindicator *Clublidmaatschap* twee onderwerpen aan de orde. Als eerste gaf het Netwerk aan dat andere vormen van binding aan een sportaanbieder (abonnement/stripkaart) ook interessant zijn om in beeld te brengen. Daarentegen, wanneer een combinatie wordt gemaakt van abonnementen en clublidmaatschap in één kerncijfer, is het kerncijfer mogelijk niet meer eenduidig te interpreteren en blijft de wens bestaan om lidmaatschap van sportverenigingen apart in beeld te hebben. Als tweede heeft het RIVM geconstateerd dat clublidmaatschap in verschillende nationale dataverzamelingen bij de bevolking wordt uitgevraagd. Naast de VTO komt een vraagstelling over clublidmaatschap ook voor in Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor (GE/LSM) van CBS en RIVM en de Aanvullende module bewegen en ongevallen van de Leefstijlmonitor (LSM-A) van RIVM en CBS. Met het Netwerk is besproken om de mogelijkheden te verkennen of vraagstellingen gelijkgetrokken kunnen worden in deze bronnen en te bepalen of de VTO nog steeds de beste databron is om het kerncijfer uit af te leiden.

Bij de oorspronkelijke set Kernindicatoren is gekozen voor de VTO als preferente databron omdat dit op dat moment de meest passende databron was (anno 2012). Pas sinds 2015 wordt clublidmaatschap uitgevraagd in de GE/LSM en in de LSM-A. De GE/LSM heeft als bron ten opzichte van de VTO een aantal voordelen: I) dataverzameling vindt jaarlijks plaats in plaats van tweejaarlijks bij de VTO, II) de GE/LSM dataverzameling bevat meer respondenten; dit geeft de mogelijkheid om kerncijfers naar meer achtergrondkenmerken uit te splitsen met het behoud van voldoende aantallen, III) de dataverzameling van de GE/LSM vindt het gehele jaar door plaats om seizoeneffecten te voorkomen, de VTO in enkele maanden van het jaar, IV) uit de GE/LSM worden ook de kerncijfers voor drie andere Kernindicatoren afgeleid (Beweegrichtlijnen, Sportdeelname wekelijks en Blessurerisico); dit biedt de mogelijkheid om clublidmaatschap af te zetten tegen deze andere Kernindicatoren. De LSM-A heeft dezelfde voordelen, op de frequentie na (tweejaarlijks onderzoek). In de volgende twee alinea's worden de verschillen in vraagstellingen en de mogelijke impact hiervan op het kerncijfer toegelicht.

In de drie databronnen wordt op verschillende wijze gevraagd naar clublidmaatschap. Tekstblok 7 beschrijft per bron aan wie de vraag is gesteld, de vraagstelling en antwoordmogelijkheden. Wat opvalt is dat de vraagstelling in de VTO breed is, er veel antwoordmogelijkheden zijn en er gevraagd wordt naar de afgelopen 12 maanden. In de GE/LSM en LSM-A is het een korte vraag met beperkte antwoordmogelijkheden en wordt gevraagd naar lidmaatschap op dit moment. Bij de VTO en bij de LSM-A wordt de vraag gesteld per sport die de respondent eerder heeft aangegeven in de vragenlijst, in de GE/LSM is het een algemene vraag.

De LSM-A is wat betreft de vraagstelling het meestomvattend, omdat het zowel aan respondenten die een sport hebben ingevuld de lidmaatschap-vraag stelt (per sport) alsook aan de respondenten die geen sport hebben ingevuld. Dit is relevant omdat een deel van de mensen wel lid is, maar niet deelneemt aan de bijbehorende sporttak (blessures, opgezegd maar nog wel formeel lid, etc.). De VTO heeft de meest uitgebreide antwoordmogelijkheden voor het (sport)verband. Het gelijktrekken van de vraagstelling over deze verschillende bronnen is lastig, omdat dit mogelijk voor een trendbreuk zorgt. Daarnaast is het niet te zeggen of de ene vraagstelling beter is dan de andere, omdat hier nog geen onderzoek naar gedaan is.

Een andere wijze van uitvragen en vraagstelling leidt tot verschillende cijfers. Tabel 11 geeft de cijfers weer per meetjaar voor de drie bronnen. Hieruit blijkt dat deze weinig tot geen variatie voor clublidmaatschap laten zien over de meetjaren; een stabiele trend. Het niveau van deze trend ligt enkele procentpunten lager (5-7 procentpunt) voor de GE/LSM en LSM-A dan de VTO. Bij het maken van de overstap van de preferente databron van VTO naar de GE/LSM of LSM-A is het van belang om dit te melden. Mogelijk kan dit verschil verklaard worden door het verschil in de terugvraagperiode in de VTO (afgelopen 12 maanden) en in de GE/LSM en LSM-A (op dit moment). De percentages uit de GE/LSM komen grotendeels overeen met de percentages uit de LSM-A. Dit betekent dat de verschillen in de vraagstelling tussen deze twee bronnen zeer beperkt invloed hebben.

Tekstblok 7 Per bron de vraagstelling gerelateerd aan clublidmaatschap (Bron: Vrijetijdsomnibus (VTO, bewerking Mulier Instituut), Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor (GE/LSM), Aanvullende module bewegen en ongevallen van de Leefstijlmonitor (LSM-A)).

VTO (tweejaarlijks sinds 2012)

Vraag gesteld aan: alle respondenten die een sport hebben ingevuld bij een vraag aan welke sport hij/zij heeft deelgenomen in de afgelopen 12 maanden

Vraagstelling: *Hoe beoefende u <sport[i]> in de afgelopen 12 maanden?* [voor de drie meest beoefende sporten is de vraag gesteld]

Antwoordmogelijkheden: *Alleen, ongeorganiseerd; In groepsverband, georganiseerd door uzelf/familie/vrienden; **Als lid van een sportvereniging**; Als abonnee, lid of cursist van een fitnesscentrum of commerciële sportaanbieder; Via school of via de naschoolse opvang; In het kader van bedrijfssport; Via het sociaal-cultureel werk, sportbuurtwerk of welzijnswerk; Via een zorginstelling of revalidatiecentrum; Anders, namelijk...* [meerdere antwoorden mogelijk]

GE/LSM (jaarlijks sinds 2015)

Vraag gesteld aan: alle respondenten

Vraagstelling: *Bent u lid van een sportvereniging of heeft u een abonnement op een fitnesscentrum of een andere sportaanbieder?*

Antwoordmogelijkheden: **Lid van een sportvereniging**; *abonnement op fitnesscentrum, zwembad of andere sportaanbieder; geen van beide* [meerdere antwoorden mogelijk]

LSM-A (tweejaarlijks sinds 2015)

Vraag gesteld aan 1: alle respondenten die een sport hebben ingevuld die zij beoefenden in een normale week in de afgelopen maanden

Vraagstelling 1: *Bent u voor <sport[i]> lid van een sportvereniging of heeft u hiervoor een abonnement om te sporten, bij bijv. een sportschool, dansschool of zwembad?* [voor maximaal vier ingevulde sporten is de vraag gesteld]

Vraag gesteld aan 2: alle respondenten die geen sport hebben ingevuld

Vraagstelling 2: *Bent u wel lid van een sportvereniging of heeft u wel een abonnement om te sporten bij bijv. een sportschool, dansschool of zwembad?*

Antwoordmogelijkheden 1 en 2: **ja, lid van een sportvereniging**; *ja, abonnement om te sporten; nee, geen van beide* [meerdere antwoorden mogelijk]

In combinatie met de eerdergenoemde voordelen van de GE/LSM is het advies om de preferente databron voor de Kernindicator *Clublidmaatschap* te wijzigen naar GE/LSM. Er is, ondanks de lagere percentages, geen sprake van een trendbreuk, omdat de trend met terugwerkende kracht vanaf 2015 berekend kan worden. Wanneer het gewenst is om clublidmaatschap per sport te berekenen, dan kan hiervoor de LSM-A worden gebruikt. Omdat dat GE/LSM cijfers heeft van de bevolking van 4 jaar en ouder en deze leeftijd ook gebruikt wordt voor de drie andere Kernindicatoren uit deze databron, wijzigt de definitie met de leeftijds aanduiding van 6 jaar naar 4 jaar en ouder. Het advies is om de huidige Kernindicator *Clublidmaatschap* te behouden

met een aangepaste preferente databron. Daarnaast is het advies om bij het presenteren van het cijfer voor de Kernindicator ook cijfers voor de antwoordcategorie 'abonnement om te sporten' op te nemen.

Tabel 11 Het percentage van de bevolking van 6 jaar en ouder dat lid is van een sportvereniging, per databron (VTO, GE/LSM en LSM-A)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
VTO	32%	-	31%	-	29%	-	29%	-	29%
GE/LSM	-	26%	24%	24%	24%	23%	23%	24%	23%
LSM-A	-	26%	-	27%	-	25%	-	26%	-

Tabel 12 Resultaat samengevat advies voor Kernindicatoren in thema Sport- en beweegaanbieders.

Definitie	Bron	Methode
17. Clublidmaatschap – <i>Het aandeel bevolking van 4 jaar en ouder dat lid is van een sportvereniging</i>	Gezondheidsenquête /Leefstijlmonitor (CBS en RIVM), jaarlijks	Vragenlijst
18. Tevredenheid met sport- en beweegaanbod – <i>Het aandeel van de bevolking van 12 jaar en ouder dat tevreden is met het sport en beweegaanbod in hun omgeving</i>	Vrijetijdsomnibus (CBS, bewerking door Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst

4.10 Sport- en bewegomgeving

Toelichting op het thema Sport- en bewegomgeving uit fase 1: De mogelijkheden in de fysieke leefomgeving om te sporten, bewegen en spelen in termen van aanwezigheid, beschikbaarheid, bereikbaarheid, kwaliteit en duurzaamheid.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Huidige Kernindicator Bewegvriendelijke omgeving
- Huidige Kernindicator Sportaccommodaties

In [fase 1](#) zijn indicatoren geïnventariseerd die de betrokken experts relevant achten om langdurig over tijd te meten (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023). Twee van de huidige Kernindicatoren zijn in het thema "Sport- en bewegomgeving" geplaatst, dit zijn de *Beweegvriendelijke omgeving* en *Sportaccommodaties (dichtheid)*. Beide werden gezien als zeer relevant door experts om langdurig over tijd te volgen (plek 1 en 2, van 41 indicatoren). Bij de signaleringsbijeenkomst gaf het Netwerk aan dat de Kernindicator *Beweegvriendelijke omgeving* de essentie van het gehele thema omvat en was de gedachte dat een tweede Kernindicator over *Sportaccommodaties (dichtheid)* niet nodig is omdat dit hieronder valt. Het bleek echter dat in de Kernindicator *Beweegvriendelijke omgeving*, voor wat betreft de sportaccommodaties, alleen de accommodaties worden meegenomen van de zes meest beoefende sporten en dat in de scoreberekening een combinatie wordt gemaakt van de dichtheid en de nabijheid van accommodaties. Een aparte Kernindicator met alle sportaccommodaties blijft dus noodzakelijk. In de

volgende alinea's wordt bij de twee huidige Kernindicatoren een onderbouwing gegeven.

Beweegvriendelijke omgeving

De definitie van de Kernindicator *Beweegvriendelijke omgeving* is "de gemiddelde score van de openbare ruimte op de mogelijkheid voor mensen om te sporten en te bewegen". Een geschikte leefomgeving die uitnodigt om te sporten en bewegen is een belangrijke voorwaarde voor de bevolking om te kunnen of gaan sporten en bewegen. Dit blijkt uit veelvuldig onderzoek. Voor beleidsmedewerkers sport en leefomgeving-ontwerp is het belangrijk om kennis te hebben van de status van de beweegvriendelijkheid van de leefomgeving en hoe deze verbeterd kan worden. Dit geldt voor zowel beleidsmedewerkers op nationaal als regionaal/lokaal niveau. Met deze Kernindicator kan over tijd gevolgd worden of de omgeving beweegvriendelijker wordt of niet. De Kernindicator bestaat uit vier deelindicatoren: I) diversiteit en nabijheid van sportaccommodaties; II) nabijheid van sport- en speelplekken in de openbare ruimte; III) nabijheid en oppervlakte van parken en water voor recreatief gebruik, IV) en de nabijheid van voorzieningen zoals supermarkt en school. De scores voor de deelindicatoren zijn gebaseerd op een combinatie van bronnen zoals het Database SportAanbod (Mulier Instituut), CBS nabijheidstatistieken, kadasterkaarten, wegennetwerkkaarten, GIS bestanden van gemeenten en CBS-vierkanten en andere bronnen. Sinds 2015 voert het Mulier Instituut de berekening van de beweegvriendelijke omgeving tweejaarlijks uit. De rekenmethode is in 2020 grondig herzien. Voor het volgen de Kernindicator over tijd wordt 2020 daarom als het eerste meetjaar gebruikt. Omdat nog niet voor alle deelindicatoren volledige registraties bestaan (zoals speelplekken in de openbare ruimte), vinden voor deze Kernindicator in de komende jaren nog verbeteringen plaats van de meetmethode (Rauws & Noordzij, 2023). Daarnaast wordt door het Mulier Instituut in samenwerking met het RIVM onderzoek gedaan naar hoe de scores van de Kernindicator Beweegvriendelijke Omgeving zich verhouden tot beweeggedrag. Cijfers voor de Kernindicator worden op nationaal, regionaal, lokaal en wijk/buurt niveau gepubliceerd. Het advies is om deze Kernindicator in de huidige vorm te behouden.

Sportaccommodaties

De definitie van de Kernindicator *Sportaccommodaties* is "de dichtheid van sportaccommodaties per 10.000 inwoners". Dit geeft het gemiddelde sportvoorzieningenniveau weer per 10.000 inwoners. Beleid en keuzes voor de sportinfrastructuur worden voornamelijk op gemeenteniveau bepaald. In geld uitgedrukt, zijn sportaccommodaties verreweg het belangrijkste instrument dat door gemeenten wordt ingezet om de sportdeelname te verhogen. Het volgen van het sportvoorzieningenniveau over tijd geeft ook voor landelijke beleidsmedewerkers sport inzicht of het niveau aansluit bij de behoefte en bevolkingsomvang. Het kengetal voor de Kernindicator wordt tweejaarlijks berekend door het Mulier Instituut op basis van de Database SportAanbod (DSA). Sinds 2015 gebeurt dit elke twee jaar op gelijkerwijze. In de berekening zijn reguliere accommodaties voor actieve sportbeoefening door amateurs meegenomen en is rekening gehouden met verschillen in de diversiteit en capaciteit van sportaccommodaties. Cijfers worden op gemeenteniveau berekend en

ook per gemeente gepresenteerd. Hieruit wordt het landelijke kerncijfer bepaald voor de dichtheid van sportaccommodaties per 10.000 inwoners. Het Mulier Instituut werkt in 2024 aan een doorontwikkeling van deze Kernindicator. Cijfers voor de Kernindicator worden op nationaal, regionaal en lokaal niveau gepubliceerd. Het advies is om de Kernindicator Sportaccommodaties in de huidige vorm te behouden.

Tabel 13 Resultaat samengevat advies voor Kernindicatoren in thema Sport- en bewegomgeving.

Definitie	Bron	Methode
19. Bewegvriendelijke omgeving – <i>De gemiddelde score van de openbare ruimte op de mogelijkheid voor mensen om te sporten en te bewegen</i>	Diverse bronnen (Mulier Instituut) waaronder Database SportAanbod, tweejaarlijks	Registratie
20. Sportaccommodaties – <i>De dichtheid van sportaccommodaties per 10.000 inwoners</i>	Database SportAanbod (Mulier Instituut), jaarlijks	Registratie

4.11 Integriteit in de sport

Toelichting op het thema Integriteit in de sport uit fase 1: De mate waarin en de wijze waarop eerlijk, rechtvaardig en veilig wordt gesport en hoe alle betrokkenen (personen en organisaties) hierin worden ondersteund om een sociaal veilige omgeving vorm te geven.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Resultaat expertbijeenkomst
- Huidige Kernindicator Sportklimaat – Veilig voelen
- Huidige Kernindicator Sportklimaat – Wangedrag
- Huidige Kernindicator Sportprestatie-verhogende middelen
- Potentiële Kernindicator Meldingbereidheid

In [fase 1](#) zijn indicatoren geïnventariseerd die de betrokken experts relevant achten om langdurig over tijd te meten (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023). Drie van de huidige Kernindicatoren zijn in het thema "Integriteit in de sport" geplaatst. Twee van drie scoorden relatief hoog op de mate waarin de Kernindicator als relevant werd beschouwd door de betrokken experts; *Sportklimaat- Veilig Voelen* en *Sportprestatie-verhogende middelen* (beide plek 3 van de 44 indicatoren). De Kernindicator die laag scoorde was *Sportklimaat – wangedrag* (plek 43). Bij de signaleringsbijeenkomst zag het Netwerk dan ook aanleiding om de Kernindicator *Sportklimaat – Wangedrag* aan te passen. Daarnaast is opgemerkt dat de Kernindicator *Sportklimaat – Veilig voelen* alleen gaat over het veilig voelen "op en rondom sportwedstrijden". Dit geeft aanleiding om te onderzoeken of het verbreed kan worden naar andere sportsituaties. Tevens wordt geconstateerd dat het thema veel onderwerpen bevat. Het gebruik van *Sportprestatie-verhogende middelen* is een Kernindicator. Andere vormen van "vals spelen" zijn dat nu niet (zoals matchfixing, criminele inmenging). Om deze reden is een

expertbijeenkomst georganiseerd, om na te gaan of de huidige drie Kernindicatoren voldoende zijn voor het thema.

Resultaat expertbijeenkomst

Aan de expertbijeenkomst hebben experts uit onderzoek en de praktijk deelgenomen (NOC*NSF, Platform Ondernemende Sportaanbieders, RIVM, Mulier Instituut, Dopingautoriteit). Apart is met twee beleidsmedewerkers van de directie Sport gesproken. De vraag die centraal stond was "zijn de huidige Kernindicatoren voldoende of is er een aanleiding om een extra Kernindicator te benoemen?". De groep was het eens dat een Kernindicator over *Sportklimaat – Veilig voelen* en *Sportklimaat – Wangedrag* belangrijk zijn voor het thema. De Kernindicator *Sportprestatie-verhogende middelen* gaf discussie, omdat het een smal onderwerp is en de overweging werd gemaakt of dit belangrijk genoeg is om als Kernindicator te beschouwen. Uit de discussie bleek dat een goede onderbouwing nodig is wanneer deze Kernindicator wordt behouden. Een nieuw onderwerp dat is genoemd als potentiële vierde Kernindicator is de *Bereidwilligheid van mensen om wangedrag te melden (Meldingsbereidheid)*. In de volgende alinea's wordt de onderbouwing en discussie bij deze vier onderwerpen toegelicht.

Sportklimaat – Veilig voelen

De definitie van de huidige Kernindicator *Sportklimaat – Veilig voelen* is "Het aandeel van de maandelijks sporters en/of wedstrijdbezoekers van 12 jaar en ouder dat zich meestal veilig voelt op en rondom sportwedstrijden". Het geeft een beeld van de sportervaring van mensen. De mate waarin zij zich veilig voelen bij sportwedstrijden kan invloed hebben op of zij aan wedstrijden blijven deelnemen en/of blijven bezoeken. Dit kan ook gevolg hebben voor de participatie in de sport. Door de deelnemers aan de expertbijeenkomst en de beleidsmedewerkers is bij de huidige Kernindicator de kanttekening geplaatst dat het ook zou mogen gaan om het veilig voelen op en rondom sportclub/sportaanbieder, naast sportwedstrijden. Op dit moment is het kerncijfer gebaseerd op een enkele vraagstelling. Het kengetal wordt afgeleid uit de tweejaarlijkse Vrijetijdsomnibus (VTO), een vragenlijstonderzoek van het CBS en het Mulier Instituut. De VTO dataverzameling werd van 2012-2019 beheerd door het SCP (Sociaal Cultureel Planbureau), sinds 2020 ligt deze taak bij het Mulier Instituut. Vanuit het Mulier Instituut is voorgesteld om in de toekomst een kwaliteitsverbetering uit te voeren, met een vernieuwde vraagstelling om het uitsplitsen van cijfers naar sporters, toeschouwers en sportfunctionarissen mogelijk te maken. Mogelijk kan de wens om onderscheid te maken tussen veilig voelen bij de eigen club/sportaanbieder en het veilig voelen bij wedstrijden hierin worden meegenomen. Het advies is om deze Kernindicator in de huidige vorm te behouden.

Sportklimaat – Wangedrag

De definitie van de huidige Kernindicator *Sportklimaat – Wangedrag* is "Het aandeel van de maandelijks sporters en/of wedstrijdbezoekers van 12 jaar en ouder, dat de afgelopen 12 maanden wangedrag in de sport heeft meegemaakt of er getuige van is geweest". Het geeft een indruk van hoe vaak wangedrag in de sport voorkomt. Met wangedrag

wordt onder andere bedoeld: verbaal geweld, vernieling/vandalisme, diefstal, discriminatie, seksuele intimidatie, overlast. Het meemaken of getuige zijn van wangedrag kan invloed hebben op de mate waarin men zich veilig voelt in de sportcontext. Het kan ook een ontmoedigend effect hebben op de participatie in sport. Voor beleidsmedewerkers sport heeft deze Kernindicator een belangrijke signaalfunctie om aanvullend onderzoek of beleidsinterventies of -programma's in te zetten. Het kengetal wordt sinds 2012 afgeleid uit de VTO. In de huidige definitie van de Kernindicator gaat het zowel om het wangedrag dat mensen *zelf meemaken* als wangedrag waar zij *getuige van zijn*. In fase 1 zijn ook twee andere varianten van deze Kernindicator opgenomen, naar aanleiding van de kwaliteitsverbetering geïnitieerd door het Mulier Instituut. De variant van deze Kernindicator die alleen over *meemaken* gaat scoorde relatief hoog (plek 6). De variant die alleen over *getuige zijn van* gaat scoorde relatief laag (plek 30). Bij de signaleringsbijeenkomst en de expertbijeenkomst waren de experts het erover eens dat dit aanleiding geeft om de definitie aan te passen. Dit sluit aan bij de kwaliteitsverbetering van deze Kernindicator geïnitieerd door het Mulier Instituut (Cremers et al., 2023). Zij hebben een aangepaste vraagstelling geformuleerd. Met de nieuwe vraagstelling is het mogelijk om onderscheid te maken in welke hoedanigheid mensen wangedrag in de sport meemaken (als sporter, functionaris of toeschouwer) en of iemand het wangedrag zelf heeft meegemaakt of daar getuige van is geweest. Het effect van de aangepaste vraagstelling op het huidige kerncijfer (op basis van de originele vraagstelling) is onderzocht en bleek zeer klein (Cremers et al., 2023). Wel zal door de definitiewijziging het kerncijfer met enkele procentpunten dalen, omdat het "getuige zijn van wangedrag" niet meer wordt meegenomen. Tevens werd bij de expertbijeenkomst beaamd dat het van meerwaarde is om het kerncijfer te kunnen uitsplitsen naar sporters, toeschouwers en andere medewerkers/vrijwilligers. Daarnaast werd ter overweging een voorstel gedaan om in het wangedrag ook het onderwerp matchfixing en criminele inmenging mee te nemen. Het advies is om de Kernindicator *Wangedrag* te behouden met een aangepaste definitie.

Sportprestatie-verhogende middelen

De definitie van de Kernindicator *Sportprestatie-verhogende middelen* is "Het aandeel van de wekelijkse sporters van 15 jaar en ouder dat aangeeft in het afgelopen jaar sportprestatie-verhogende middelen te hebben gebruikt". Voedingssupplementen en dopingmiddelen worden beide onder sportprestatie-verhogende middelen verstaan. Enerzijds mag een sporter prestatie-verhogende voedingssupplementen gebruiken, zonder consequenties voor de eerlijkheid binnen de sport (bijvoorbeeld cafeïne, creatine, magnesium). Anderzijds is het gebruik van dopingmiddelen een vorm van "valsspelen" in de georganiseerde sport. Het gebruik van deze middelen kan impact hebben op de gezondheid van sporters, aangezien dergelijke middelen (zowel doping als voedingssupplementen) schadelijke stoffen kunnen bevatten waardoor de veiligheid van de sporter in het gedrang kan komen. Het is daarom belangrijk om vroegtijdig te signaleren dat deze middelen in grotere mate worden gebruikt en of er nieuwe middelen worden geconsumeerd. Het kengetal wordt sinds 2015 afgeleid uit de tweejaarlijkse Leefstijlmonitor aanvullende module Middelen (Trimbos, RIVM en CBS). Aan respondenten wordt gevraagd of zij in het afgelopen

jaar een middel hebben gebruikt om sportprestaties te bevorderen. Vervolgens wordt naar een aantal middelen specifiek gevraagd, zoals anabole-androgene steroïden, pro-hormonen van anabolen, groeihormonen, schildklierpreparaten, amfetamine, EPO, Creatine, Eiwit-shakes, pre-workouts, cafeïne en anderen. Het is ook mogelijk om een ander gebruikt middel in een open veld in te vullen. Bij de expertbijeenkomst is door enkele experts en beleidsmedewerkers ter discussie gesteld of de Kernindicator wel binnen het thema Integriteit in de sport past. De conclusie is dat deze Kernindicator een belangrijke signaalfunctie heeft, maar idealiter beter bij een ander thema past. Dit zou bijvoorbeeld passen bij een thema over de gezondheid van sporters. Dit is echter geen thema dat uit fase 1 is gekomen, daarom is het advies deze Kernindicator bij het huidige thema te behouden.

Meldingbereidheid

Als vierde Kernindicator voor het thema is bij de expertbijeenkomst de wens uitgesproken voor een Kernindicator die iets zegt over de sportcultuur en of deze verandert. Mogelijk geeft de bereidwilligheid die mensen (sporters, toeschouwers, sportorganisaties) ervaren om wangedrag te melden een indicatie van de gevoelsmatige vrijheid om zich uit te spreken. Aanvullend hierop werd in een gesprek met experts van het Mulier Instituut aangegeven dat je zicht wilt hebben op wat mensen doen en welke mate van actie ondernomen wordt wanneer ze wangedrag zelf meemaken of daar getuige van zijn. Dit wordt ook wel omstandergedrag genoemd. Door de beleidsmedewerkers is ook aangegeven dat een maat over de openheid van de sportcultuur om wangedrag te bespreken zeker interessant is, maar dat zij de bereidwilligheid om wangedrag te melden niet per sé zien als een Kernindicator. De reden die hierbij werd gegeven is dat een hogere bereidwilligheid om melding te maken niet direct betekent dat er minder wangedrag voorkomt. Bij een tussentijdse bijeenkomst met het Netwerk werd aangegeven dat het relevant is om zicht te hebben op eventuele veranderingen over tijd in de cultuur om wangedrag te melden. Bij de expertbijeenkomst en naderhand schriftelijk is aan de betrokken experts gevraagd naar voorbeelden hoe de bereidwilligheid om wangedrag te melden gemeten kan worden. Hieruit kwam een aantal onderzoeken naar voren in andere sectoren. Deze zijn nog niet gemakkelijk te vertalen naar de sportcontext. Aangezien er op dit moment geen meetinstrument voor handen is om meldingsbereidheid goed te meten en het thema integriteit al drie Kernindicatoren heeft, is het advies om geen vierde Kernindicator te benoemen voor dit thema.

Tabel 14 Resultaat samengevat advies voor Kernindicatoren in thema Integriteit in de sport.

Definitie	Bron	Methode
21. Sportklimaat – Veilig voelen: <i>Het aandeel van de maandelijkse sporters en/of wedstrijdbezoekers van 12 jaar en ouder dat zich meestal veilig voelt op en rondom sportwedstrijden</i>	Vrijetijdsomnibus (CBS, bewerking door Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst
22. Sportklimaat – Wangedrag: <i>Het aandeel van de maandelijkse sporters/ toeschouwers/sportfunctionarissen van 12 jaar en ouder dat de afgelopen 12 maanden wangedrag in de sport heeft meegemaakt</i>	Vrijetijdsomnibus (CBS, bewerking door Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst
23. Prestatie-verhogende middelen: <i>Het aandeel van de wekelijkse sporters van 15 jaar en ouder dat aangeeft in het afgelopen jaar sportprestatie-verhogende middelen te hebben gebruikt.</i>	Leefstijlmonitor aanvullende module Middelen (Trimbos, RIVM en CBS), tweejaarlijks	Vragenlijst

4.12 Inclusie en diversiteit in de sport

Toelichting op het thema inclusie en diversiteit in de sport uit fase 1: De mate waarin iedereen naar eigen keuze deel kan nemen aan sport en bewegen en in hoeverre dit toegankelijk is, wordt gemaakt en wordt ervaren.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Resultaat expertbijeenkomst
- Potentiële Kernindicator Inclusie
- Potentiële Kernindicator Diversiteit

In [fase 1](#) is door de experts “Inclusie en diversiteit in de sport” als één van de twaalf belangrijke thema’s benoemd voor sport- en beweegindicatoren (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023). Over de twaalf thema’s zijn de huidige Kernindicatoren, indicatoren uit structurele dataverzameling en ideeën voor nieuwe indicatoren verdeeld. Geen van de huidige Kernindicatoren is in dit thema geplaatst (44 indicatoren in dit thema). Wel is aangegeven dat in ieder geval vier van de huidige Kernindicatoren zeer relevant zijn voor het thema als het gaat om de uitsplitsing naar groepen (*Beweegrichtlijnen, Sportdeelname Wekelijks, Clublidmaatschap, Tevredenheid met sport- en beweegaanbod*). In fase 1 zijn indicatoren geïnventariseerd voor dit thema die de betrokken experts relevant achten om langdurig over tijd te meten. Uit de signaleringsbijeenkomst met het Netwerk bleek dat een logische Kernindicator voor het thema inclusie en diversiteit nog niet voorhanden is op basis van de reeds bestaande indicatoren betreffende dit thema. Daarom is er een expertbijeenkomst met de betrokken experts uit fase 1 georganiseerd. In de volgende alinea’s wordt een introductie gegeven van wat inclusie en diversiteit inhoudt, worden de resultaten van de twee expertbijeenkomsten weergegeven en de vervolgstappen die nodig zijn om tot de invulling van een Kernindicator te komen toegelicht.

Inclusie en diversiteit zijn actuele onderwerpen die in veel sectoren spelen, zo ook binnen de sport. Diversiteit gaat over alle manieren waarop mensen van elkaar verschillen (Kastelein, 2021). Naast zichtbare persoonskenmerken zoals sekse, leeftijd, huidskleur kan dit ook om kenmerken zoals seksuele voorkeur, cultuur, economische status gaan. Inclusie gaat over het bewust zijn van deze verschillen en het omgaan hiermee, het aangaan van gelijkwaardige en wederkerige relaties en het hebben van gelijke kansen en mogelijkheden. Met name het laatste onderdeel is waar met sportbeleid van de directie Sport op wordt ingezet. Het nationale sportbeleid richt zich hierbij op het vergroten van de toegankelijkheid van sport- en beweegactiviteiten. Daarnaast is het bevorderen van kansengelijkheid in sport- en beweegdeelname een van de ambities (*Kamerbrief sportbeleid 2022 en verder*, 2022). Discussies over hoe diversiteit en inclusie te meten is en wanneer je als organisatie inclusief bent lopen nog, er is daar tot op heden geen algemene consensus over. Dit maakt het lastig om een Kernindicator te formuleren over deze onderwerpen en deze concepten in een enkel kengetal te vatten. Toch doen we hier in dit rapport een eerste aanzet toe.

Resultaat expertbijeenkomst

Er zijn twee expertbijeenkomst georganiseerd. Bij expertbijeenkomst 1 waren experts uit het onderzoek (Mulier Instituut), kennisinstituten (Kenniscentrum Sport & Beweging, NOC*NSF), de praktijk (Maatschappelijke Organisaties in de Sport) en beleidsmedewerkers sport (directie Sport) aanwezig. De volgende vraag stond centraal: "Wat is de Kernindicator voor het thema Inclusie en diversiteit in de sport?". Uit de discussie volgde een tweetal onderwerpen. De eerste gaat over de mate van inclusie in de sport; over de toegankelijkheid van sport en bewegen, hoe de bevolking dit ervaart en de belemmeringen die men kan ervaren om te sporten en bewegen (zoals financieel, sociaal, praktisch). Expertsessie 1 is geëindigd met een voorstel voor een Kernindicator over het aandeel van de bevolking dat sport als toegankelijk ervaart, gebaseerd op vraagstellingen over belemmeringen door het individu. Het is nog onduidelijk welke belemmeringen hierbij meegenomen worden en hoe dit omgezet kan worden in één kengetal. Het tweede onderwerp gaat over diversiteit. Er is gezocht naar antwoord op de vraag "wat is diversiteit in de sport?". Bij expertsessie 1 is dit uitgekomen op de vraag in hoeverre het sport- en beweeglandschap een afspiegeling is van de samenleving. Dit geeft een beeld of de sport- en beweegsector als totaal een goede afspiegeling is van de samenleving en er voldoende diversiteit is. Bij expertbijeenkomst 1 bleek vanuit de beleidsmedewerkers dat een graadmeter voor diversiteit in de sport- en beweegwereld zeer gewenst is. Het geeft naar verwachting beter zicht op sociale ongelijkheid en of dit verandert over de tijd. Daarbij liggen nog enkele vragen open; wat/wie onder het sport- en beweeglandschap valt/vallen, welke persoonskenmerken worden meegenomen bij een goede afspiegeling en hoe dit samengenomen kan worden in één kerncijfer. De onderwerpen zijn nog te breed om een afgebakende definitie voor een Kernindicator bij te formuleren en hier een bijpassende methodiek bij vorm te geven. Daarom werd een tweede expertbijeenkomst georganiseerd om de twee onderwerpen af te bakenen en te specificeren en daarnaast meer duidelijkheid te krijgen

van welke vervolgstappen nodig zijn om tot een meetbare Kernindicator te komen.

Voor de Kernindicator over inclusie in de sport is bij expertbijeenkomst 2 gesproken over hoe een Kernindicator over toegankelijkheid op basis van belemmeringen ingevuld kan worden. Er is gesproken over de vraag of je hierbij ingaat op de behoeftes en belemmeringen op individueel niveau en wat je met deze resultaten kunt vanuit beleidsperspectief. Bij de individueel ervaren belemmeringen om te sporten- en bewegen gaat het zowel om praktische belemmeringen (financieel, tijd, hebben van pijn, fysieke toegankelijkheid) als sociale belemmeringen (hebben van een maatje, welkom en thuis voelen bij sportaanbieder). Het is bekend dat de minder geprivilegieerde groepen in de samenleving meer belemmeringen ervaren om te sporten en bewegen dan de geprivilegieerde groepen. Voor een Kernindicator zou het aantal belemmeringen dat ervaren wordt uitgevraagd kunnen worden. Bij de expertbijeenkomst 2 is gesproken over de gedachtegang dat het wegnemen van belemmering uiteindelijk ertoe leidt dat iedereen voldoende beweegt. Hierachter schuilt echter de subjectieve belevingswereld van de persoon, met drijfveren en persoonlijke belemmeringen die niet volledig te doorgronden zijn met vragenlijstonderzoek. De gedachte dat wanneer alle persoonlijke belemmeringen weg zijn genomen iedereen voldoende sport en beweegt gaat dan helaas niet op, omdat drijfveren om gedrag te veranderen ook bepalend zijn. Daarnaast zit er ook een groot verschil tussen de intentie van personen om bepaald gedrag te vertonen en het daadwerkelijke gedrag, bijvoorbeeld wanneer het gaat om het laten testen bij coronaklachten tijdens de coronapandemie (RIVM Corona Gedragsunit, 2020). Ook al zijn de persoonlijk ervaren belemmeringen en drijfveren essentieel voor het individu om te sporten en bewegen, vanuit sportbeleidsperspectief geeft de kennis hierover maar in beperkte mate informatie om beleid op aan te passen. Het wegnemen van alle ervaren belemmeringen staat dus niet gelijk aan toegankelijkheid van de sport en de mate van inclusie in de sport. Samenvattend, een Kernindicator over het aantal belemmeringen dat men ervaart geeft een te diffuus beeld waarbij een kengetal weinig informatie geeft voor beleidsmedewerkers. Daarom is het voorstel om voor een Kernindicator over inclusie in de sport te focussen op toegankelijkheid in plaats van in vragenlijstonderzoek te vragen naar persoonlijke belemmeringen.

Inclusie

Toegankelijkheid kan over verschillende aspecten gaan: fysieke (sportaccommodaties en leefomgeving), financiële en sociale (welkom en thuis voelen). Het kengetal van een Kernindicator is bedoeld om als signaalfunctie te fungeren voor beleidsmedewerkers sport. Een langetermijnbeleidsdoel van de directie Sport is dat de sport toegankelijk is voor iedereen. Dit houdt onder andere in dat aan randvoorwaarden voldaan wordt om de mogelijkheid om te sporten en bewegen te realiseren voor elk persoon. Een Kernindicator kan dus gaan over in welke mate aan de randvoorwaarden wordt voldaan. Vanuit dit beleidsdoel wordt dan ook de Kernindicator opgesteld. In relatie tot inclusie, gaat het ook om de ervaren toegankelijkheid van alle personen in de samenleving om te kunnen sporten en bewegen. Een vragenlijst is een vorm om de ervaren toegankelijkheid in beeld te krijgen. In een

vervolgtraject zal nog bepaald moeten worden welke vragen aan wie gesteld worden en wat precies onder toegankelijkheid valt, ofwel welke randvoorwaarden worden meegenomen in de Kernindicator. Bij het maken van deze keuzes is het van belang om aan te sluiten bij onderwerpen waar sportbeleid invloed op kan hebben (bijvoorbeeld voorwaarden stellen voor de fysieke toegankelijkheid van sportaccommodaties bij het verstrekken van subsidies). Aspecten waar sportbeleid geen invloed op heeft kunnen wel uitgevraagd worden, maar zijn mogelijk minder relevant voor de Kernindicator. Op welke aspecten sportbeleid wel of geen invloed kan hebben zal nog nagegaan moeten worden met beleidsmedewerkers sport, eventueel kunnen ook andere beleidsterreinen hierbij betrokken worden. Daarnaast is het ook belangrijk om de doelgroep (personen die sport als toegankelijk of juist niet toegankelijk ervaren) te betrekken bij de totstandkoming van een vragenlijst, en dat er aandacht is voor de validiteit en betrouwbaarheid van de vragen. Ook is het van belang dat het kengetal eenduidig te interpreteren is (zie H3 randvoorwaarde Kernindicator). Bij voorkeur wordt de vragenlijst uiteindelijk opgenomen in een bestaande dataverzameling. Het advies is om voor Inclusie een Kernindicator op te nemen in de vernieuwde set met de voorlopige definitie *“de mate waarin sport en bewegen toegankelijk is voor iedereen”*.

Diversiteit

Voor de diversiteit Kernindicator heeft het RIVM in voorbereiding op expertbijeenkomst 2 een voorstel uitgewerkt hoe dit gemeten kan worden, bij voorkeur gebaseerd op bestaande databronnen. Een voorstel is om onder de wekelijkse sporters (en eventueel voor personen die voldoen aan de Beweegrichtlijnen) na te gaan of deze groep een goede afspiegeling is van de samenleving op basis van een aantal persoonskenmerken. Hierbij is het van belang om een dataset te gebruiken die representatief is voor de Nederlandse bevolking op basis van verschillende persoonskenmerken. De Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor van CBS en RIVM (GE/LSM) leent zich in zekere mate hiervoor en is ook de databron voor onder andere de Kernindicatoren *Beweegrichtlijnen* en *Sportdeelname wekelijks*. Daarnaast is een referentie nodig van de samenstelling van de bevolking. Hiervoor kan de GE/LSM gebruikt worden, of registratiedata zoals bevolkingsstatistieken van het CBS. Het idee is om voor de verschillende groepen die aan sport doen te kijken of de verhouding binnen de sporters overeenkomt met de verhouding in de samenleving. Bijvoorbeeld: in de samenleving is de man/vrouw verhouding 50/50 procent, is dit ook het geval onder de wekelijkse sporters? Dezelfde vergelijking kan gemaakt worden voor andere persoonskenmerken zoals leeftijd, opleidingsniveau, etc. Zie ter illustratie tekstblok 8. Dit betekent dat er per groep een score weergegeven zou kunnen worden om aan te geven of de afspiegeling goed is of niet. Deze scores combineren tot één kengetal voor een Kernindicator is echter complex.

Tekstblok 8 Fictief voorbeeld van verdeling van geslacht en leeftijdsgroepen binnen de samenleving en binnen de wekelijkse sporters

Groep	Verhouding percentage in samenleving	Verhouding percentage wekelijkse sporters	Vershil
Mannen	50%	51%	+1%
Vrouwen	50%	49%	-1%
4 t/m 11 jaar	8%	9%	+1%
12 t/m 17 jaar	7%	10%	+3%
18 t/m 64 jaar	59%	61%	+2%
65 jaar en ouder	25%	18%	-7%

Bij expertbijeenkomst 2 is bovenstaand voorstel besproken en de vraag gesteld hoe een kengetal opgebouwd kan worden en/of dit kengetal voldoende beleidsrelevante informatie geeft. Experts hebben voorgesteld om per groep te bepalen of het wel of niet een goede afspiegeling is van de samenleving en dit een score te geven. Vervolgens kunnen de scores bij elkaar opgeteld worden met een vaste formule. Hiervan kan het resultaat bijvoorbeeld zijn dat de diversiteit goed is voor 10 van de 15 groepen. Het bepalen van de exacte formule vereist nadere uitwerking en zal invulling geven aan de definitie van deze Kernindicator. Vanuit beleidsmedewerkers is aangegeven dat het over tijd volgen van een dergelijke samengestelde maat relevante informatie geeft of het beter of minder goed gaat met de diversiteit in de sport. Daarnaast is het met name interessant om te zien voor welke groepen specifiek de trend over tijd verandert.

Bij het vormgeven van de formule/berekeningswijze voor deze Kernindicator komt een aantal vraagstukken kijken. Voor een robuuste meetmethode dient hier consensus over bereikt te worden tussen de onderzoekexperts en experts vanuit beleid.

- Welke groepen worden meegenomen? Dit is medeafhankelijk van de praktische mogelijkheden van de dataverzameling.
- Is elke groep even belangrijk voor diversiteit, of is een weegfactor nodig voor groepen die belangrijker zijn?
- Wanneer is er sprake van een goede afspiegeling van de groep, bij een gelijk percentage of met enige marge?

Inspiratie voor de formule kan worden opgedaan uit eerdere onderzoeken. Een voorbeeld hiervan is een rapportage van het Mulier Instituut, waarin gekeken is naar sociale ongelijkheid in sportdeelname en clublidmaatschap door odds ratio's (kansen) te berekenen tussen de meest en minst geprivilegieerde groepen per achtergrondkenmerk (p. 213) (Lucassen & van der Roest, 2018). Dit is ook per sport bekeken door Elling & Claringbould (2005) (Elling & Claringbould, 2005).

De uiteindelijke maat dient voldoende gevoelig te zijn om over tijd verandering te kunnen signaleren. Dit is een belangrijke voorwaarde voor deze nieuwe Kernindicator (zie ook H3). Wanneer deze nieuwe methode van diversiteit berekenen wordt toegepast bij bijvoorbeeld een

sportbond of vereniging, dient nog nagedacht te worden over een onderscheid tussen wenselijke en onwenselijke diversiteit. Wanneer het doel van een sportclub is om ouderen te laten sporten, dan is het wenselijk dat zij met name leden hebben van een hoge leeftijd. In dat geval is het niet wenselijk dat het aantal jonge leden groter is dan het aantal ouderen. Bij de GE/LSM is als databron nog wel een kanttekening te plaatsen voor de mate waarin deze bron representatief is voor migratieachtergrond. Het is namelijk tot heden alleen mogelijk om deze enquête in het Nederlands in te vullen.

Door het Netwerk is opgemerkt dat een ongewenst effect kan plaatsvinden wanneer de afspiegeling gebaseerd is op verhoudingen tussen groepen. Een voorbeeld: stel, in de samenleving is de verhouding tussen lager, middelbaar en hoger opgeleiden 26%/36%/38%, en onder de wekelijkse sporters is de verhouding 16%/34%/50%. Wanneer het aantal hoger opgeleide personen dat aan sport doet daalt, heeft dit als gevolg dat het aandeel van de hoger opgeleide personen die aan sport doet kleiner wordt (bijvoorbeeld, daalt naar 40%). Het effect is dat het percentage lager en middelbaar opgeleiden stijgt (bijvoorbeeld stijgt naar 25% en 35%), terwijl er niet meer mensen in deze groep zijn gaan sporten. Met dit aspect (wenselijk of onwenselijk) dient rekening te worden gehouden bij het opstellen van de meetmethode. Daarnaast geeft het Netwerk aan dat er gewaakt moet worden voor een niet te complexe formule voor de Kernindicator.

Al met al is er een sterke wens voor een Kernindicator over diversiteit in de sport. Deze Kernindicator zou moeten gaan over de mate waarin wekelijkse sporters (en/of mensen die voldoen aan de beweegrichtlijnen) een goede afspiegeling zijn van de samenleving, op basis van de verhouding van een aantal achtergrondkenmerken. Het getal geeft op zichzelf geen informatie, maar het is wel interessant om het getal te volgen over tijd. Een meetmethode is hiervoor nog niet beschikbaar, de ideeën die uit de expertbijeenkomsten zijn gekomen kunnen verder uitgewerkt worden. Door gebruik te maken van de GE/LSM kan de meetmethode ook op eerdere meetjaren toegepast worden om een trend weer te geven. Het advies om een Kernindicator over diversiteit op te nemen in de vernieuwde wet met de voorlopige definitie *"de mate van afspiegeling van de samenleving onder sporters/personen die voldoen aan de Beweegrichtlijnen"*.

Samengevat, het advies is om in de Kernindicatoren set twee nieuwe Kernindicatoren op te nemen. Voor inclusie in de sport gaat dit om de toegankelijkheid van de sport- en bewegingomgeving. Bij toegankelijkheid gaat hier met name om beleidsrelevante factoren. Voor diversiteit in de sport gaat de Kernindicator over de mate waarin sporters (en/of personen die voldoende bewegen) een goede afspiegeling zijn van de samenleving op basis van een aantal persoonskenmerken. Voor beide nieuwe Kernindicatoren geldt dat een vervolgtraject vereist is om de methode en precieze definitie vorm te geven. Dit rapport biedt hier aanknopingspunten voor.

Tabel 15 Resultaat samengevat advies voor Kernindicatoren in thema Inclusie en diversiteit in de sport.

Definitie	Bron	Methode
24. Inclusie – <i>De mate waarin sport- en bewegen toegankelijk is voor iedereen (exacte definitie n.t.b.)</i>	N.t.b.	N.t.b.
25. Diversiteit – <i>De mate van afspiegeling van de samenleving onder sporters/personen die voldoen aan de Beweegrichtlijnen (exacte definitie n.t.b.)</i>	Gezondheidsenquête/ Leefstijlmonitor (CBS & RIVM), jaarlijks	N.t.b.

5 Vernieuwde set Kernindicatoren

Dit hoofdstuk geeft antwoord op onderzoeksvraag 2 "Wat is de Kernindicator per thema?" en 3 "Welke set van Kernindicatoren beslaat het gehele werkveld?". In dit hoofdstuk wordt een samenvatting gegeven van het advies voor de vernieuwde set Kernindicatoren Sport en Bewegen zoals beschreven in hoofdstuk 4. Het advies is tot stand gekomen in samenspraak met de experts in het Netwerk Kernindicatoren Sport en Bewegen, beleidsmedewerkers van de directie Sport, onderzoekers, medewerkers van kennisinstututen en experts uit de praktijk (paragraaf 2.1). Om voor alle Kernindicatoren in de vernieuwde set een kerncijfer te realiseren, worden er aanbevelingen gedaan. Naar aanleiding van reacties op de beschouwing zijn deze aanbevelingen aangevuld met concretere vervolgstappen en is aangegeven welke organisatie dit kan uitvoeren (paragraaf 5.1). Het hoofdstuk sluit af met een advies over de wijze van vaststellen van de vernieuwde set Kernindicatoren (paragraaf 5.2).

5.1 Welke set van Kernindicatoren beslaat het gehele werkveld?

De huidige set Kernindicatoren Sport en Bewegen kent 20 Kernindicatoren. Het advies is om één Kernindicator te laten vervallen, twee Kernindicatoren samen te voegen, voor drie Kernindicatoren de preferente databron of de definitie te wijzigen en zeven nieuwe Kernindicatoren te introduceren. De vernieuwde set Kernindicatoren Sport en Bewegen bestaat daarmee uit 25 Kernindicatoren (tabel 16). In tabel 16 zijn de Kernindicatoren uit de huidige set groen gemarkeerd en de nieuwe Kernindicatoren geel of oranje. De kleur geel geeft aan dat met enkele vervolgstappen een kengetal voor de Kernindicator gerealiseerd kan worden. Bij de kleur oranje zijn deze vervolgstappen omvangrijker. Een uitgebreide onderbouwing per Kernindicator is te lezen in hoofdstuk 4 bij desbetreffend thema. In deze paragraaf wordt een samenvatting van hoofdstuk 4 gegeven en voor nieuwe Kernindicatoren beschreven welke partij benaderd kan worden om vervolgstappen te ondernemen om een kengetal te realiseren en op welke termijn.

Tabel 16 Advies voor de vernieuwde set Kernindicatoren Sport en Bewegen (thema, naam en definitie, preferente databron, periodiciteit, vorm van meetinstrument). In groen Kernindicatoren waarvoor een kengetal beschikbaar is, in geel Kernindicatoren waarvoor enkele vervolgstappen nodig zijn om een kengetal te realiseren, in oranje Kernindicatoren waarvoor de vervolgstappen omvangrijker zijn. De Kernindicatoren die komen te vervallen worden later in dit hoofdstuk beschreven.

Thema	Naam – definitie	Preferente bron, periodiciteit	Meetinstrument
4.1 Sport- en beweeggedrag	1. Beweegrichtlijnen – <i>Het aandeel van de Nederlandse bevolking van 4 jaar en ouder dat voldoet aan de beweegrichtlijnen</i>	Gezondheidsenquête / Leefstijlmonitor (CBS en RIVM), jaarlijks	Vragenlijst
	2. Sportdeelname wekelijks – <i>Het aandeel van de Nederlandse bevolking van 4 jaar en ouder dat één keer per week of vaker sport</i>	Gezondheidsenquête / Leefstijlmonitor (CBS en RIVM), jaarlijks	Vragenlijst
	3. Zitgedrag – <i>Aantal uren dat Nederlanders van 4 jaar en ouder zitten op een gemiddelde dag in de week</i>	Leefstijlmonitor aanvullende module bewegen en ongevallen (RIVM, en CBS), tweejaarlijks	Vragenlijst
	4. Niet bewegen – <i>Het aandeel van de bevolking van 4 jaar en ouder dat niet voldoet aan de Beweegrichtlijnen en minder dan 30 minuten per week sport, wandelt en/of fietst</i>	Gezondheidsenquête / Leefstijlmonitor (CBS en RIVM), jaarlijks	Vragenlijst
4.2 Leren bewegen	5. Bewegingsonderwijs – <i>Het aantal minuten ingeroosterde lestijd bewegingsonderwijs per schoolweek in PO, VO, SO en MBO</i>	Monitor bewegingsonderwijs (MI) (aparte dataverzameling per schoolniveau elke 4 jaar)	Vragenlijst
	6. Motorische vaardigheden – <i>De gemiddelde score van motorische vaardigheden voor kinderen</i>	N.t.b.	Motorische testen
4.3 Topsport	7. Internationale medaillespiegel – <i>Plaats van Nederland op de internationale medaillespiegel, Olympische- en Paralympische sporten</i>	Gracenote Global Sports Data (NOC*NSF), jaarlijks	Registratie
	8. Topsportomgeving – <i>Het aandeel topsporters dat de topsportomgeving een ruim voldoende geeft (exacte formulering van definitie n.t.b.)</i>	Topsport in Nederland (Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst (wijze van berekening n.t.b.)
4.4 Sportbeleving	9. Sportfan via bezoek – <i>Het aandeel van de bevolking van 12 jaar en ouder dat maandelijks of vaker sportwedstrijden en/of sportevenementen bezoekt</i>	Vrijtijdsomnibus (CBS, bewerking door Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst

Thema	Naam – definitie	Preferente bron, periodiciteit	Meetinstrument
	10. Sportfan via media – <i>Het aandeel van de bevolking van 6 jaar en ouder dat wekelijks of vaker sport volgt via media</i>	Vrijtijdsomnibus (CBS, bewerking door Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst
4.5 Sporteconomie	11. BBP Sport – <i>De bijdrage van de sport aan de Nederlandse economie uitgedrukt als aandeel in het bruto binnenlands product (bbp)</i>	Satellietrekening sport (CBS), ongeveer driejaarlijks	Registratie
4.6 Menselijk kapitaal in de sport	12. Werkgelegenheid in de sport – <i>De werkgelegenheid in de sporteconomie uitgedrukt in fte (voltijdbanen) en de bijdrage hiervan aan de totale werkgelegenheid in Nederland</i>	Satellietrekening sport (CBS), ongeveer driejaarlijks	Registratie
	13. Vrijwilligerswerk in de sport – <i>Het aandeel van de bevolking van 12 jaar en ouder dat maandelijks of vaker actief is als vrijwilliger in de sport</i>	Vrijtijdsomnibus (CBS, bewerking door Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst
4.7 Sportbestuur en organisatie	14. Organisatiekracht – <i>Het aandeel sportaanbieders dat organisatiekrachtig is</i>	MI-Verenigingspanel (Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst voor sportverenigingen (n.t.b. voor andere type sportaanbieders)
	15. Goed bestuur – <i>Het aandeel van de sportaanbieders waarbij het bestuur van minimale of voldoende kwaliteit is</i>	N.t.b.	N.t.b.
4.8 Sportzorg en blessurepreventie	16. Blessurerisico – <i>Het aantal sportblessures op basis van 1000 uur sportbeoefening onder sporters van 4 jaar en ouder die minimaal 1 keer in het meetjaar gesport hebben</i>	Gezondheidsenquête/ Leefstijlmonitor (CBS, RIVM en VeiligheidNL), jaarlijks	Vragenlijst
4.9 Sport- en beweegaanbieders	17. Clublidmaatschap – <i>Het aandeel bevolking van 4 jaar en ouder dat lid is van een sportvereniging</i>	Gezondheidsenquête/ Leefstijlmonitor (CBS en RIVM), jaarlijks	Vragenlijst
	18. Tevredenheid met sport- en beweegaanbod – <i>Het aandeel van de bevolking van 12 jaar en ouder dat tevreden is met het sport en beweegaanbod in hun omgeving</i>	Vrijtijdsomnibus (CBS, bewerking door Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst
4.10 Sport- en beweegomgeving	19. Beweegvriendelijke omgeving – <i>De gemiddelde score van de openbare ruimte op de mogelijkheid voor mensen om te sporten en te bewegen</i>	Diverse bronnen (Mulier Instituut) waaronder Database SportAanbod, tweejaarlijks	Registratie

Thema	Naam – definitie	Preferente bron, periodiciteit	Meetinstrument
	20. Sportaccommodaties – <i>De dichtheid van sportaccommodaties per 10.000 inwoners</i>	Database SportAanbod (Mulier Instituut), tweejaarlijks	Registratie
4.11 Integriteit in de sport	21. Sportklimaat – Veilig voelen – <i>Het aandeel van de maandelijkse sporters en/of wedstrijdbezoekers van 12 jaar en ouder dat zich meestal veilig voelt op en rondom sportwedstrijden</i>	Vrijetijdsomnibus (CBS, bewerking door Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst
	22. Sportklimaat – Wangedrag – <i>Het aandeel van de maandelijkse sporters/ toeschouwers/sportfunctionarissen van 12 jaar en ouder dat de afgelopen 12 maanden wangedrag in de sport heeft meegemaakt</i>	Vrijetijdsomnibus (CBS, bewerking door Mulier Instituut), tweejaarlijks	Vragenlijst
	23. Prestatie-verhogende middelen – <i>Het aandeel van de wekelijkse sporters van 15 jaar en ouder dat aangeeft in het afgelopen jaar sportprestatie-verhogende middelen te hebben gebruikt.</i>	Leefstijlmonitor aanvullende module Middelen (Trimbos, RIVM en CBS), tweejaarlijks	Vragenlijst
4.12 Inclusie en diversiteit in de sport	24. Inclusie – <i>De mate waarin sport- en bewegen toegankelijk is voor iedereen (exacte definitie n.t.b.)</i>	N.t.b.	N.t.b.
	25. Diversiteit – <i>De mate van afspiegeling van de samenleving onder sporters en/of personen die voldoen aan de Beweegrichtlijnen (exacte definitie n.t.b.)</i>	Gezondheidsenquête/ Leefstijlmonitor (CBS & RIVM), jaarlijks	N.t.b.

Behouden Kernindicatoren

Van de huidige 20 Kernindicatoren worden 18 Kernindicatoren behouden. Hiervan geldt voor 15 Kernindicatoren dat deze behouden blijven met dezelfde definitie en databron. Voor drie Kernindicatoren wordt een bron- of definitiewijziging voorgesteld.

Een bronwijziging wordt geadviseerd voor de Kernindicator *Clublidmaatschap* (paragraaf 4.9). Voorheen was dit de *Vrijetijdsomnibus (VTO)* (SCP en CBS 2012-2019; CBS en Mulier Instituut vanaf 2020). Het advies is om hiervoor de *Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor* (CBS en RIVM) te gebruiken. Hierin wordt sinds 2015 data verzameld over Clublidmaatschap. Deze databron biedt meer mogelijkheid om cijfers uit te splitsen naar groepen in de bevolking, met behoud van aantallen, en naar andere Kernindicatoren over sport- en beweeggedrag uit dezelfde bron. Naast clublidmaatschap wordt ook het cijfer gepresenteerd voor abonneementhouders. De Kernindicator kan al vastgesteld worden met de beschreven bron en definitie.

Een definitiewijziging wordt geadviseerd voor de Kernindicator *Internationale medaillespiegel* (paragraaf 4.3). In de huidige definitie van de Kernindicator wordt alleen Olympische sport meegenomen. In de vernieuwde Kernindicator is ook Paralympische sport onderdeel van de definitie. Dit betekent dat deze Kernindicator twee kengetallen heeft, beide zijn al beschikbaar. De Kernindicator kan dan ook al vastgesteld worden met de genoemde bron en definitie.

Een definitiewijziging wordt geadviseerd voor de Kernindicator *Sportklimaat – Wangedrag* (paragraaf 4.11). De huidige Kernindicator gaat zowel over het zelf meemaken als het getuige zijn van wangedrag. De vernieuwde Kernindicator gaat alleen over het zelf meemaken van wangedrag. Sinds 2021 doet het Mulier Instituut onderzoek naar kwaliteitsverbetering van deze Kernindicator. De kwaliteitsverbetering maakt het mogelijk om een apart cijfer te presenteren voor het meemaken van wangedrag. Deze ervaring van wangedrag wordt als relevanter beschouwd voor de Kernindicator dan het getuige zijn van wangedrag. Met de vernieuwde vraagstelling kan ook onderscheid gemaakt worden in welke hoedanigheid het wangedrag is meegemaakt (als sporter, functionaris of toeschouwer). De eerste cijfers worden verwacht in 2025. Voor deze Kernindicator geldt dus dat een kengetal op korte termijn beschikbaar is. De Kernindicator kan dan ook al vastgesteld worden met de genoemde bron en definitie.

Vervallen Kernindicatoren

De Kernindicator die vervalt is *Sportdeelname 12x per jaar* (paragraaf 4.1) en de twee Kernindicatoren over *Bewegingsonderwijs in PO en VO* worden samengevoegd (paragraaf 4.2). De Kernindicator *Sportdeelname 12x per jaar* valt af omdat de relevantie van een Kernindicator over incidenteel sporten is verouderd.

Voor *bewegingsonderwijs* zijn in de huidige set twee aparte Kernindicatoren opgenomen voor het primair en voorgezet onderwijs. Om de set als geheel behapbaar te houden is gekozen om dit samen te nemen onder één Kernindicator, en daarbij kengetallen te presenteren

per schoolniveau (primair, voorgezet, speciaal/praktijk- en middelbaar beroepsonderwijs).

Nieuwe Kernindicatoren

De zeven nieuwe Kernindicatoren zijn onderdeel van de thema's Sport- en beweggedrag, Leren bewegen, Topsport, Sportbestuur en organisatie en Inclusie en diversiteit in de sport. In de volgende alinea's wordt per Kernindicator beschreven waarom voor het onderwerp gekozen is en welke stappen nog genomen moeten worden om een kengetal te realiseren. Naar aanleiding van reacties op de beschouwing van het basis-adviesrapport (H1-5) zijn de vervolgstappen concreter beschreven en is aangegeven welke organisatie benaderd kan worden om de vervolgstappen uit te voeren. Elk onderwerp wordt afgesloten met de conclusie op welke termijn een kengetal beschikbaar is.

De nieuwe Kernindicator *Niet bewegen* binnen het thema Sport- en Beweggedrag gaat over het aandeel van de bevolking dat niet of weinig beweegt (paragraaf 4.1). Gezondheidswinst is ook te behalen door in plaats van niet bewegen wel enige mate van beweegactiviteiten te gaan doen. Het is dan ook relevant om kennis te hebben over de omvang van deze groep in de bevolking en of deze verandert over tijd. De huidige Kernindicatoren geven hier onvoldoende inzicht in. De dataverzameling van de gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor (CBS en RIVM) is de bron voor het kengetal voor de nieuwe Kernindicator. Het kengetal kan berekend worden voor meetjaar 2001 tot en met 2023. Het advies is om de precieze uitwerking en toelichting op de berekening van de nieuwe Kernindicator te publiceren in een RIVM rapport en hierbij onderzoekers op dit onderwerp van buiten het RIVM te betrekken. Het kengetal voor meetjaar 2023 en eerdere meetjaren, uitgesplitst naar verschillende achtergrondkenmerken, en een methodebeschrijving zal onderdeel zijn van een publicatie van de evaluatiestudie van het 'Actieplan Nederland beweegt', uitgevoerd door het RIVM in 2024 (van den Berg et al., 2024). Voor deze nieuwe Kernindicator geldt dus dat een kengetal op korte termijn (binnen één jaar) beschikbaar is. De Kernindicator kan dan ook al vastgesteld worden met de genoemde bron, met de opmerking dat de definitie eventueel nog wijzigt.

De nieuwe Kernindicator *Motorische vaardigheden* binnen het thema Leren bewegen gaat over een gemiddelde score van kinderen op een aantal motorische testen (paragraaf 4.2). Het volgen van de motorische ontwikkeling van kinderen over tijd is relevant om te kunnen signaleren of beleidsmatige bijsturing voor bijvoorbeeld het bewegingsonderwijs nodig is. Een gouden standaard voor het meten van motorische vaardigheden bestaat niet. Wel zijn er vele verschillende (samenstellingen van) testen ontwikkeld. Voor de Kernindicator zijn twee bronnen in beeld. Dit is de Peiling Bewegingsonderwijs van de Onderwijsinspectie en een online tool van het Mulier Instituut, beide hebben voor- en nadelen. De Peiling Bewegingsonderwijs bevat een aantal motorische testen, is driemaal uitgevoerd in de periode 2006-2024 en wordt afgenomen in een landelijk representatieve groep kinderen in groep 8. De Peiling wordt uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). In een vervolgtraject kan met experts bepaald worden welke combinatie van testen uit de Peiling een goed beeld geven van motorische vaardigheden

en hoe hier een combinatiescore voor een Kernindicator uit kan worden berekend. Het RIVM kan dit proces organiseren en hierbij onderzoekexperts vanuit hogescholen, universiteiten, kennisinstituten en onderzoeksbureaus voor de inhoudelijke discussie uitnodigen. Het is pas relevant om deze stap uit te voeren, wanneer er zekerheid is dat het ministerie van OCW de frequentie van de Peiling kan verhogen (dit is nu om de 8 jaar in plaats van de gewenste 4 jaar voor een Kernindicator). Het advies is dat de directie Sport hierover contact op neemt met OCW. Naast deze verkenning is het belangrijk om ook de ontwikkeling van een online tool voor docenten bewegingsonderwijs van het Mulier Instituut te volgen. Deze kan in de toekomst een mogelijkheid bieden om frequenter en voor meer leeftijdsgroepen resultaten van motorische testen te verzamelen en te publiceren dan de Peiling dit kan. Daarbij is het van belang om na te gaan of de online tool een landelijk representatief beeld kan geven en hoe de uitkomsten van de verschillende motorische testen gecombineerd kunnen worden tot een combinatiescore voor het kengetal. Het advies is dan ook om over 2 tot 3 jaar te evalueren welke ontwikkelingen er zijn bij de Peiling en de online tool om te bepalen welke het meest geschikt is (met het oog op representativiteit en periodiciteit van meten) om een kengetal uit af te leiden. Het RIVM kan dit nagaan in samenspraak met het Mulier Instituut. Een kengetal voor de Kernindicator is dus nog niet op korte termijn beschikbaar en de bron is nog nader te bepalen. Het is belangrijk dat de beschreven vervolgstappen worden gezet om een kengetal te realiseren.

De nieuwe Kernindicator *Topsportomgeving* binnen het thema Topsport gaat over hoe topsporters hun topsportomgeving ervaren en welke score ze hieraan geven (paragraaf 4.3). Dit onderwerp werd gemist binnen het thema, dat voorheen alleen een Kernindicator bevatte om prestaties te volgen over tijd (*Internationale medaillespiegel*). Het volgen van cijfers van deze nieuwe Kernindicator geven over tijd een signaal of aanpassingen nodig zijn van het topsportbeleid of de uitvoering van topsportprogramma's. Het kengetal voor de Kernindicator zal afgeleid worden uit het doorlopende Topsport in Nederland (TiN) onderzoek van het Mulier Instituut. Dit onderzoek onder topsporters vindt tweejaarlijks plaats en het eerste cijfer is beschikbaar in 2025. De berekeningswijze wordt dan bepaald en beschreven in een rapportage van het Mulier Instituut over de TiN, eventueel vindt er dan nog een kleine wijziging van de definitie plaats. Voor deze nieuwe Kernindicator geldt dus dat een kengetal op korte termijn beschikbaar is. De Kernindicator kan dan ook al vastgesteld worden met de genoemde bron, met de opmerking dat de definitie eventueel nog wijzigt.

De twee nieuwe Kernindicatoren *Organisatiekracht* en *Goed bestuur* binnen het thema Sportbestuur en organisatie gaan respectievelijk over hoe goed een sportaanbieder haar sportaanbod organiseert, of zij in staat is om sport aan te bieden aan leden en niet-leden en in welke mate zij voldoet aan de code goed sportbestuur (dimensies: transparantie, democratie, interne verantwoording en maatschappelijke verantwoordelijkheid) (paragraaf 4.7). Tot nu toe ontbrak een Kernindicator voor de organisatorische en bestuurlijke kant van de sportsector. Het volgen van deze Kernindicatoren geeft inzicht in hoe het gaat met de sportsector en geeft een signaal of beleidsinterventies

(nationaal/regionaal/lokaal) nodig zijn om sportaanbieders beter te ondersteunen.

De *Organisatiekracht* van sportverenigingen wordt sinds 2016 tweejaarlijks gemeten met het MI-Verenigingspanel door het Mulier Instituut. Het kengetal voor de Kernindicator voor deze groep sportaanbieders is dan ook al beschikbaar. Voor andere typen sportaanbieders (zoals ondernemende aanbieders in: fitness, zwemmen, paardensport, etc.) bestaat hier nog geen meetinstrument en structurele dataverzameling voor. In een vervolgtraject kan onderzoek gedaan worden naar de werkingsmechanismen van organisatiekracht van andere typen sportaanbieders, om hierbij vervolgens een meetinstrument te ontwikkelen en dit te implementeren in een structurele dataverzameling. Gezien de kennis over dit onderwerp bij het Mulier Instituut, zijn zij een logische partij om dit instrument te ontwikkelen en daarbij kunnen zij NOC*NSF en het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS) betrekken. Dit vergt een investering. Een kengetal voor *Organisatiekracht* bij andere typen sportaanbieders dan verenigingen zal dan ook niet op kort termijn beschikbaar zijn.

Een meetinstrument voor *Goed bestuur* van sportverenigingen en andere sportaanbieders is op dit moment nog niet beschikbaar. Voor sportbonden is dit, in internationaal verband, al wel ontwikkeld. In een vervolgtraject kan onderzocht worden hoe dit instrument te vertalen is naar sportverenigingen en andere typen sportaanbieders. Het internationale meetinstrument om goed bestuur bij sportbonden te meten, is ontwikkeld door onder andere onderzoekers van de Universiteit van Utrecht (UU). De UU is dan ook een logische partij om het meetinstrument voor sportverenigingen te ontwikkelen en daar bijvoorbeeld de onderzoekers van het Mulier Instituut en medewerkers van NOC*NSF werkzaam op dit thema bij te betrekken. Na het ontwikkelen van het meetinstrument, of parallel hieraan, kunnen afspraken gemaakt worden over hoe het meetinstrument structureel ingezet gaat worden om een representatief kengetal te realiseren. Daarnaast geldt voor deze Kernindicator ook dat kenmerken van goed bestuur bij andere typen sportorganisaties, zoals ondernemende sportaanbieders, anders kunnen zijn dan bij sportverenigingen en dat hiervoor dan ook een ander meetinstrument noodzakelijk is. Het advies is om eerst in te zetten op het ontwikkelen van een meetinstrument voor sportverenigingen, omdat hier al de meeste kennis over beschikbaar is, en als tweede voor de ondernemende sportaanbieders. Het realiseren van een kengetal voor deze Kernindicator vergt dan ook nog een investering en is op korte termijn nog niet beschikbaar.

De twee nieuwe Kernindicatoren *Inclusie* en *Diversiteit* binnen het thema Inclusie en diversiteit in de sport gaan respectievelijk over de toegankelijkheid van de sport- en bewegingomgeving en de mate van afspiegeling van de samenleving onder sporters (en/of personen die voldoen aan de Beweegrichtlijnen) (paragraaf 4.12). Voorheen ontbrak een Kernindicator die inzicht geeft in inclusie en diversiteit binnen de sport- en bewegingomgeving. Het is relevant om over tijd een kengetal hierover te volgen om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van de sociale ongelijkheid binnen de sport- en bewegingomgeving. Voor beide

nieuwe Kernindicatoren geldt dat een vervolgtraject vereist is om de methode en precieze definitie vorm te geven.

Bij *Inclusie* gaan vervolgstappen om de definitie en afbakening van wat toegankelijkheid is in de context van een Kernindicator, welke factoren voor sportbeleid hierbij relevant zijn en met welke vraagstelling dit uitgevraagd kan worden bij de bevolking. Er is nog geen definitie geformuleerd van wat toegankelijkheid inhoudt. Het staat ook nog niet vast in welke eenheid een kengetal beoogd is. Hierover moet nog nagedacht worden bij het ontwikkelen van een meetinstrument. Het Mulier Instituut heeft veel kennis in huis over inclusie en toegankelijkheid van de sport, dus zij kunnen een grote rol spelen in het ontwikkelen van het meetinstrument. Aangezien de afbakening nog niet volledig is en hierbij naast de wensen vanuit onderzoek ook de wensen uit beleid afgewogen dienen te worden, is het advies om, naast het Mulier Instituut, een organisatie zoals het RIVM de rol van procesleider toe te wijzen. Een kengetal voor de Kernindicator is nog niet op korte termijn beschikbaar. Het is belangrijk dat er wordt ingezet op het zetten van deze vervolgstappen om een kengetal te realiseren.

Voor de Kernindicator *Diversiteit* beschrijft dit rapport een denkrichting voor een samengestelde maat, namelijk het berekenen van een diversiteitscore op basis van data uit de Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor (CBS en RIVM). Een vervolgtraject kan uitwijzen of het mogelijk is om hiervoor een kengetal te presenteren. Dit traject gaat in op welke achtergrondkenmerken meegenomen kunnen worden in de berekeningsformule voor de diversiteitscore en hoe deze formule eruitziet. Het RIVM is verantwoordelijk voor de sport- en beweegdata in de Gezondheidsenquête en is dan ook een logische partij om deze methode uit te werken. Zij kunnen hierbij het Mulier Instituut betrekken en tussentijds met beleidsmedewerkers Sport bespreken of het kengetal dat volgt uit de methode van voldoende betekenis is voor hen. Een kengetal is dus niet op kort termijn beschikbaar. Het is belangrijk dat er wordt ingezet op het zetten van deze vervolgstappen om een kengetal te realiseren.

5.2 Advies voor wijze van vaststellen

In de voorgaande paragraaf gaf tabel 16 een compleet overzicht van de vernieuwde set Kernindicatoren met bij behorende definitie, bron en periodiciteit. Voor de meeste Kernindicatoren zijn al kengetallen beschikbaar, voor een aantal Kernindicatoren is dit op korte termijn beschikbaar of zijn er vervolgstappen noodzakelijk om dit te realiseren. Op welke termijn kengetallen voor de 25 Kernindicatoren beschikbaar zijn, is samengevat in Tabel 17.

Het advies aan de directie Sport van VWS is om:

- de Kernindicatoren waarvoor al een kengetal beschikbaar is vast te stellen met de bijbehorende definitie, databron en periodiciteit zoals vermeld in dit rapport (18/25);
- de drie Kernindicatoren waarvoor het kengetal nog niet beschikbaar is, maar wel binnen een jaar verwacht wordt, vast te stellen met de bijbehorende bron en periodiciteit en de

opmerking dat de definitie bij eerste publicatie van het kengetal zal worden vastgesteld (3/25);

- voor de Kernindicatoren waarvoor nog omvangrijkere vervolgstappen noodzakelijk zijn om een kengetal te realiseren, de omschrijvingen vast te stellen als gewenste Kernindicatoren (4/25).

Investeren in het nemen van de beschreven vervolgstappen (paragraaf 5.1) is noodzakelijk om voor de gewenste Kernindicatoren op middellange termijn (2-3 jaar) over kengetallen te beschikken. We adviseren de directie Sport om hiervoor de noodzakelijke vervolgstappen te zetten door de procesbegeleiding en de inhoudelijk ontwikkeling van een gewenste Kernindicator te beleggen bij een één of meerdere organisaties. Vanuit het Netwerk Kernindicatoren Sport en Bewegen is aangegeven dat het wenselijk is om ook in deze fase een procesbegeleider te hebben en dat het RIVM daar een logische partij voor lijkt te zijn. Daarnaast dat het Netwerk de ontwikkeling van deze Kernindicatoren blijft agenderen en de voortgang hierop volgt en jaarlijks terugkoppelt aan de directie Sport.

Tabel 17 Kernindicatoren met verkorte naamgeving en termijn waarop kengetal wordt verwacht.

Kernindicator	Termijn waarop kengetal wordt verwacht		
	Per direct (n=18)	≤1 jaar (n=3)	> 1 jaar [†] (n=4 [‡])
1. Beweegerichtlijnen	X		
2. Sportdeelname wekelijks	X		
3. Zitgedrag	X		
4. Niet bewegen		X	
5. Bewegingsonderwijs	X		
6. Motorische vaardigheden			X
7. Internationale medaillespiegel	X		
8. Topsportomgeving		X	
9. Sportfan via bezoek	X		
10. Sportfan via media	X		
11. BBP Sport	X		
12. Werkgelegenheid in de sport	X		
13. Vrijwilligerswerk in de sport	X		
14. Organisatiekracht (verenigingen) Organisatiekracht (andere sportaanbieders)	X		X [‡]
15. Goed bestuur			X
16. Blessurerisico	X		
17. Clublidmaatschap	X		
18. Tevredenheid met sport- en beweegaanbod	X		
19. Bewegvriendelijke omgeving	X		
20. Sportaccommodaties	X		
21. Sportklimaat - Veilig voelen	X		
22. Sportklimaat – Wangedrag		X	

Kernindicator	Termijn waarop kengetal wordt verwacht		
	Per direct (n=18)	≤1 jaar (n=3)	> 1 jaar [†] (n=4 [‡])
23. Prestatie-verhogende middelen	X		
24. Inclusie			X
25. Diversiteit			X

[†]Omvangrijke vervolgstappen noodzakelijk om een kengetal te realiseren

[‡]Kernindicator Organisatiekracht is tweemaal opgenomen omdat er alleen voor sportverenigingen per direct een kengetal beschikbaar is.

6 Aanbevelingen en conclusie

Dit hoofdstuk beschrijft hoe met de vernieuwde set Kernindicatoren gewerkt gaat worden wanneer deze is vastgesteld. Daarbij wordt de werkwijze en taak van het Netwerk toegelicht. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie.

6.1 Publiceren van kengetallen

Sinds 2015 worden de kengetallen van de Kernindicatoren gepubliceerd op de website www.sportenbewegenincijfers.nl. Dit betreft een dashboard met een actueel overzicht van de kengetallen, een downloadbare factsheet met ditzelfde overzicht, per Kernindicator een verdiepende webpagina met cijfers voor doelgroepen en een verwijzing naar de bron- en methodebeschrijving. Na het vaststellen van de vernieuwde set, zal deze website aangepast moeten worden om de nieuwe Kernindicatoren hierin op te nemen. Hiervoor is het onder andere nodig dat er nieuwe Rijksiconen vormgegeven worden, verdiepende webpagina's worden geschreven en de factsheet van een nieuwe lay-out wordt voorzien. Vervolgens dienen ook de nieuwe webpagina's onderhouden te worden.

Op de website wordt een nieuw kengetal gepubliceerd zodra dit beschikbaar is. Het Netwerk en beleidsmedewerkers Sport zijn tevreden met deze werkwijze. Het is voor iedereen duidelijk waar het actuele overzicht te vinden is. De behoefte aan aanvullende publicaties over de set Kernindicatoren in zijn geheel is beperkt. Aanvullende publicaties gaan bij voorkeur over de verdieping bij een Kernindicator. Voor de meeste Kernindicatoren is de werkwijze al dat de verantwoordelijke organisatie (paragraaf 1.1, tekstblok 1) naast het uitbrengen van het kengetal ook een uitgebreider rapport of factsheet publiceert. Om de kennis over Kernindicatoren te vergroten bij een breder publiek (politiek, media), is de aanbeveling om eens per jaar de media op te zoeken met de factsheet van de webpagina. Dit kan ook ter ondersteuning zijn van overleggen van de Tweede Kamer over sport.

6.2 Werkwijze Netwerk Kernindicatoren

In de afgelopen jaren (2022-2024) is in het kader van de doorontwikkeling data-infrastructuur intensief contact geweest met de contactpersonen binnen het Netwerk Kernindicatoren Sport en Bewegen (bijlage 2). Zij hebben een grote inhoudelijke bijdrage geleverd aan het project om een thematische indeling te creëren (Duijvestijn & Wendel-Vos, 2023). Dit project diende als voorwerk om de huidige set Kernindicatoren te kunnen heroverwegen in de context van het brede werkveld Sport en Bewegen. De taak van het Netwerk is om de continuïteit, vergelijkbaarheid en kwaliteit van de Kernindicatoren te waarborgen (*Kamerbrief Kennis- en innovatieagenda sport*, 2014). De rol van het Netwerk is primair om na te gaan of dataverzameling en publicatie van kengetallen volgens planning verlopen en om eventuele knelpunten hierbij te signaleren. Dit doet het Netwerk tweemaal per jaar tijdens een fysieke bijeenkomst. Daarnaast, secundair, kunnen netwerkpartners onderling inhoudelijke vraagstukken toetsen en

bespreken. Ook wordt binnen het Netwerk afstemming gezocht voor aanpalende kengetallen/indicatoren aan de Kernindicatoren. Het Netwerk gaat nu weer terug naar deze reguliere werkzaamheden en zal de nieuwe Kernindicatoren expliciet op de agenda hebben staan om de voortgang van het realiseren van een kengetal te volgen en hier jaarlijks over terug te koppelen aan VWS.

Wanneer blijkt dat voor een nieuwe Kernindicator een nieuwe bronhouder verantwoordelijk is voor het kengetal, zal deze partij toegevoegd worden aan het Netwerk. Om de inbreng vanuit verschillende netwerkpartners bij de Netwerkbijeenkomsten te garanderen, is het gewenst om per partner twee contactpersonen aan te wijzen (een hoofdcontactpersoon en een achterwacht).

De continuïteit, vergelijkbaarheid en kwaliteit blijven de kern van de werkzaamheden van het Netwerk. De volgende alinea's geven belangrijke aspecten hiervan weer en beschrijven de mogelijke risico's en de rol van het Netwerk hierbij.

Continuïteit

Een voorwaarde om voor elk gewenst meetjaar een cijfer voor de Kernindicator te kunnen publiceren, is de continuïteit van structurele dataverzameling. Voor de meeste Kernindicatoren is de situatie dat verschillende partijen een rol spelen bij het waarborgen van deze continuïteit. Voor kengetallen die afgeleid worden uit de databronnen Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor (GE/LSM) en Vrijetijdsomnibus (VTO) geldt dat het CBS de dataverzameling uitvoert en de analyse en publicatie van kengetallen door een inhoudelijk instituut binnen het Netwerk worden verzorgd. Een goede relatie en samenwerkingsafspraken zijn dan ook belangrijk om continuïteit te waarborgen. Voor de Kernindicatoren waar al kengetallen voor zijn, maar ook voor toekomstige kengetallen, is het wenselijk dat het Netwerk goed in beeld heeft hoe de verantwoordelijkheden van de betrokken partijen verdeeld zijn om afhankelijkheden en eventuele risico's met betrekking tot de continuïteit van dataverzameling scherp te hebben. Wij bevelen aan dat dit een onderwerp is voor op de agenda van de Netwerkbijeenkomsten.

Een bepalende factor voor continuïteit is financiering. Kernindicatoren hebben vaak meerdere financieringsstromen wanneer verschillende partijen betrokken zijn om data te verzamelen en deze te analyseren en publiceren. Daarnaast komt het voor dat een dataverzameling gefinancierd wordt door een combinatie van directies binnen het ministerie van VWS of andere ministeries. Voor de GE/LSM is dit directie Publieke gezondheid en directie Sport binnen VWS. Voor de VTO is dit het ministerie van OCW, met aanvullende financiering vanuit directie Sport. Dit betekent dat de directie Sport, financieel gezien, deels afhankelijk is van het beleid bij andere directies/ministeries om continuïteit te kunnen waarborgen. Een goede relatie en samenwerking met elkaar is dan ook belangrijk. Voor de verantwoordelijke partij van de Kernindicator binnen het Netwerk is het belangrijk hier ook alert op te zijn en tijdig knelpunten te bespreken met haar opdrachtgever en eventueel het Netwerk.

Daarnaast vindt financiering voor de meeste databronnen in meerjarige opdrachten plaats. Wat dus als structurele dataverzameling beschouwd wordt, is niet per definitie geborgd met financiën voor de lange termijn. Het is belangrijk om hier als verantwoordelijke partij binnen het Netwerk bewust van te zijn en bij voorkeur zo veel mogelijk lange termijn afspraken te maken met de opdrachtgever en de verschillende betrokken partijen.

Vergelijkbaarheid

Om veranderingen van kengetallen over tijd goed te volgen is het van belang dat dataverzameling op gelijkewijze wordt uitgevoerd en het kengetal van de Kernindicator op gelijkewijze wordt berekend. Wanneer hier een wijziging plaatsvindt en een trendbreuk ontstaat, is het noodzakelijk om deze te kunnen verklaren. We bevelen aan dat de verantwoordelijke partij voor de desbetreffende Kernindicator dergelijke wijzigingen en de impact hiervan met het Netwerk bespreekt.

Kwaliteit

Voor de cijfers van de Kernindicatoren wordt gestreefd naar een hoge meetkwaliteit en validiteit. Dit houdt onder andere in dat de meetmethode betrouwbaar is (dat wanneer het construct tweemaal wordt gemeten, dit hetzelfde resultaat oplevert), en dat het valide is (dat het meetinstrument het beoogde construct meet). Met onbeperkte middelen is alles mogelijk, maar in de praktijk wordt gekozen voor een zo goed mogelijk meetinstrument binnen de budgettaire kaders. Het is dan ook belangrijk dat er openheid en transparantie is over de gemaakte keuzes voor meetinstrumenten en berekening van het kengetal. Dit strookt met het algemene rijksoverheid-beleid voor 'Open data'. Open data houdt in dat waar mogelijk datasets openbaar beschikbaar worden gesteld en dat er transparantie is over hoe de dataset tot stand komt en hoe hier resultaten uit worden afgeleid. Voor de Kernindicatoren wordt dit in het huidige rapport deels beschreven en zijn uitgebreide methode- en bronbeschrijvingen op de website www.sportenbewegenincijfers.nl te vinden (Duijvestijn et al., 2024). Om naar de beste kwaliteit te blijven streven, is het advies dat het Netwerk elk jaar enkele van de langer bestaande Kernindicatoren kiest om de kwaliteit te evalueren en waar nodig/mogelijk te verbeteren. Voor de Kernindicator *Sportklimaat – Wangedrag* toonde het Mulier instituut bijvoorbeeld het initiatief om deze te verbeteren (het aanpassen van de vraagstelling). Een ander voorbeeld, voor de Kernindicator *Beweegrichtlijnen* is bekend dat versnellingsmeters het beweeggedrag beter in beeld kunnen brengen dan het huidige vragenlijstonderzoek. Deze kwaliteitsverbetering kent nog veel praktische- en financiële drempels, ontwikkelingen hierop zijn relevant om te volgen ten behoeve van de Kernindicator. Dit huidige rapport biedt hier ook aanknopingspunten voor bij andere Kernindicatoren (hoofdstuk 4). We bevelen aan dat het Netwerk hier elk jaar enkele Kernindicatoren uit kiest om te evalueren bij de reguliere bijeenkomsten.

Daarnaast is het belangrijk om met de Kernindicatoren bij toekomstige ontwikkelingen aan te blijven sluiten. Het is dan ook een aanbeveling om over ongeveer 10 jaar nogmaals te evalueren of de set Kernindicatoren nog steeds geschikt is. Voor het huidige rapport is deze

evaluatie zeer uitgebreid geweest. Naar verwachting is dan een beperkte variant hiervan ook voldoende.

6.3 Conclusie

De evaluatie van de huidige set van 20 Kernindicatoren Sport en Bewegen heeft geleid tot een breed gedragen advies voor een vernieuwde set met 25 Kernindicatoren. Bij het opstellen van dit adviesrapport zijn veel partijen en personen betrokken geweest. De vernieuwde set kan vastgesteld worden door de directie Sport (ministerie van VWS). Voor de meeste Kernindicatoren kan dit met zowel de bijbehorende definitie, databron en periodiciteit. Voor een aantal Kernindicatoren kan de definitie nog wijzigen of zijn vervolgstappen noodzakelijk om een kengetal te realiseren. We adviseren de directie Sport hiervoor de noodzakelijke stappen te zetten. Het Netwerk Kernindicatoren Sport en Bewegen zal de vordering van de stappen om kengetallen te realiseren voor de nieuwe Kernindicatoren volgen. Zij gaat door met haar taak om de continuïteit, vergelijkbaarheid en kwaliteit van de Kernindicatoren te waarborgen. Het meest actuele overzicht met kengetallen is ten allen tijden gepubliceerd op www.sportenbewegenincijfers.nl. De Kernindicatoren waarvoor kengetallen beschikbaar zijn worden ontsloten via deze website in beheer van RIVM.

7 Referenties

- Cremers, R., Kalmthout, J., & van Elling, A. (2023). *Wangedrag in de sport: vergelijking kernindicator en aangepaste vraagstelling, factsheet 2023/20*.
<https://www.mulierinstituut.nl/publicaties/27661/wangedrag-in-de-sport/>
- De Jonge, M., Singh, A., & Lucassen, J. (2020). *Metten van motorische vaardigheden bij 4- tot 12-jarigen: gebruik van motorische testen om kinderen in Nederland beter te laten bewegen*.
<https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=10035&m=1613552199&action=file.download>
- Duijvestijn, M., den Hartog, S., van Deemter, S., & Wendel-Vos, W. (2022). *Zitgedrag: Van vragenlijst tot cijfer (2022-0179)*.
- Duijvestijn, M., van Mourik-Boelema, M., & Wendel-Vos, G. (2024). Data-infrastructuur Sport en Bewegen: beschikbaarheid van cijfers en preferente databron voor 164 indicatoren. In: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu RIVM.
- Duijvestijn, M., & Wendel-Vos, G. (2023). *Data-infrastructuur Sport en Bewegen: de totstandkoming van een thematische indeling voor indicatoren (2022-0220)*.
- Elling, A., & Claringbould, I. (2005). Mechanisms of inclusion and exclusion in the Dutch sports landscape: Who can and wants to belong? *Sociology of sport journal*, 22(4), 498-515.
- Geeraert, A. (2018a). *National Sports Governance Observer. Final report*. https://www.playthegame.org/media/ie5o0kej/national-sports-governance-observer-final-report_2-edition.pdf
- Geeraert, A. (2018b). *National Sports Governance Observer. Indicators and instructions for assessing good governance in national sports federations*.
<https://www.playthegame.org/media/gbogvqna/national-sports-governance-observer-indicators-and-instructions.pdf>
- Gezondheidsraad. (2017). *Beweegrichtlijnen 2017 (2017/08)*.
<https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2017/08/22/beweegrichtlijnen-2017>
- Hoeijmakers, R., & van Kalmthout, J. (2019). *Hoe zien sportverenigingen hun toekomst?*
<https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=9711&m=1571639834&action=file.download>
- Hoeijmakers, R., & van Kalmthout, J. (2022). Sterke Verenigingen in coronatijd. *Sport Bestuur en Management, februari*, p34-35.
- Hulteen, R. M., Barnett, L. M., True, L., Lander, N. J., Del Pozo Cruz, B., & Lonsdale, C. (2020). Validity and reliability evidence for motor competence assessments in children and adolescents: A systematic review. *J Sports Sci*, 38(15), 1717-1798.
<https://doi.org/10.1080/02640414.2020.1756674>
- IPLA. (2020). *Choosing Physical Activity for Life: Be your Best*.
<https://www.physical-literacy.org.uk/wp-content/uploads/2020/05/IPLA-Choosing-Physical-Activity-for-Life-web.pdf>
- Kamerbrief Kennis- en innovatieagenda sport*. (30 234, nr 116). (2014). Den Haag: Tweede kamer

- Kamerbrief over Uitwerking Hoofdlijnen Sportakkoord II 'Sport versterkt'*. (2023). Den Haag: Tweede Kamer Retrieved from <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/sport-en-bewegen/documenten/publicaties/2023/06/07/strategisch-kader-topsport-2032>
- Kamerbrief sportbeleid 2022 en verder*. (3389031-1031665-S). (2022). Den Haag: Tweede Kamer Retrieved from <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/06/24/kamerbrief-over-topsportbeleid-2022-en-verder>
- Kastelein, C. (2021). *Inclusie en diversiteit - Wat, waarom en hoe?* https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2021-05/essay_inclusie_diversiteit_0.pdf
- Loyen, A., Duijvestijn, M., & de Hollander, E. L. (2020). *Monitoren van het beweeg-, sport-, en zitgedrag van de Nederlandse bevolking met objectieve meetmethoden* (2020-0053).
- Lucassen, J., & van der Roest, J. W. (2018). *Sportverenigingen in Nederland - Veerkrachtige verbanden voor sport*. <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=9339&m=1548345307&action=file.download>
- Marshall, A. L., Miller, Y. D., Burton, N. W., & Brown, W. J. (2010). Measuring total and domain-specific sitting: a study of reliability and validity. *Medicine and science in sports and exercise*, 42(6), 1094-1102.
- Nederlandse Sportraad. (2022). *Gelijkwaardig en inclusief - advies over de doorontwikkeling van paralympische topsport* (2022-02).
- NOC*NSF. (2021). *Code Goed Sportbestuur*. <https://nocnsf.nl/wat-doet-nocnsf/sport-in-nederland/code-goed-sportbestuur> en https://cdn.nocnsf.nl/media/4307/062-code-goed-sportbestuur-2021_av.pdf
- Bestedingsplan en richtlijnen Bestedingsjaar 2024, (2023). <https://cdn.nocnsf.nl/media/osppjgyr/04b-richtlijnenboek-2024.pdf>
- Rauws, R., & Noordzij, J. M. (2023). *Wordt Nederland beweegvriendelijker? Een analyse van de cijfers van de Kernindicator Beweegvriendelijke Omgeving voor 2020 en 2022*.
- RIVM Corona Gedragsunit. (2020). *Analyse thuisblijven, testen en quarantaine*. <https://www.rivm.nl/documenten/onderzoek-thuisblijven-testen-en-quarantaine>
- Rudd, J. R., Barnett, L. M., Butson, M. L., Farrow, D., Berry, J., & Polman, R. C. (2015). Fundamental Movement Skills Are More than Run, Throw and Catch: The Role of Stability Skills. *PLoS One*, 10(10), e0140224. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0140224>
- Tiessen-Raaphorst, A., & de Haan, J. (2012). *Versterking data-infrastructuur sport*.
- Universiteit Utrecht, & Mulier Instituut. (2020). *Topsportklimaatmeting 2019*. <https://topsportklimaatmeting.sites.uu.nl/>
- van den Berg, S., van Mourik-Boelema, M., & de Valk, T. (2024). *Evaluatie Actieplan Nederland Beweegt – Plan van aanpak*.
- Wendel-Vos, G. W., Schuit, A. J., Saris, W. H., & Kromhout, D. (2003). Reproducibility and relative validity of the short questionnaire to assess health-enhancing physical activity. *J. Clin. Epidemiol.*, 56(12), 1163-1169. [https://doi.org/10.1016/S0895-4356\(03\)00220-8](https://doi.org/10.1016/S0895-4356(03)00220-8)

- Wendel-Vos, W., van den Berg, S., Duijvestijn, M., & de Hollander, E. (2020). *Beweegrichtlijnen en Wekelijks Sporter : van vragenlijst tot cijfer* (2019-0237).
<https://www.rivm.nl/publicaties/beweegrichtlijnen-en-wekelijks-sporter-van-vragenlijst-tot-cijfer>
- World Health Organization. (2020). WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour.

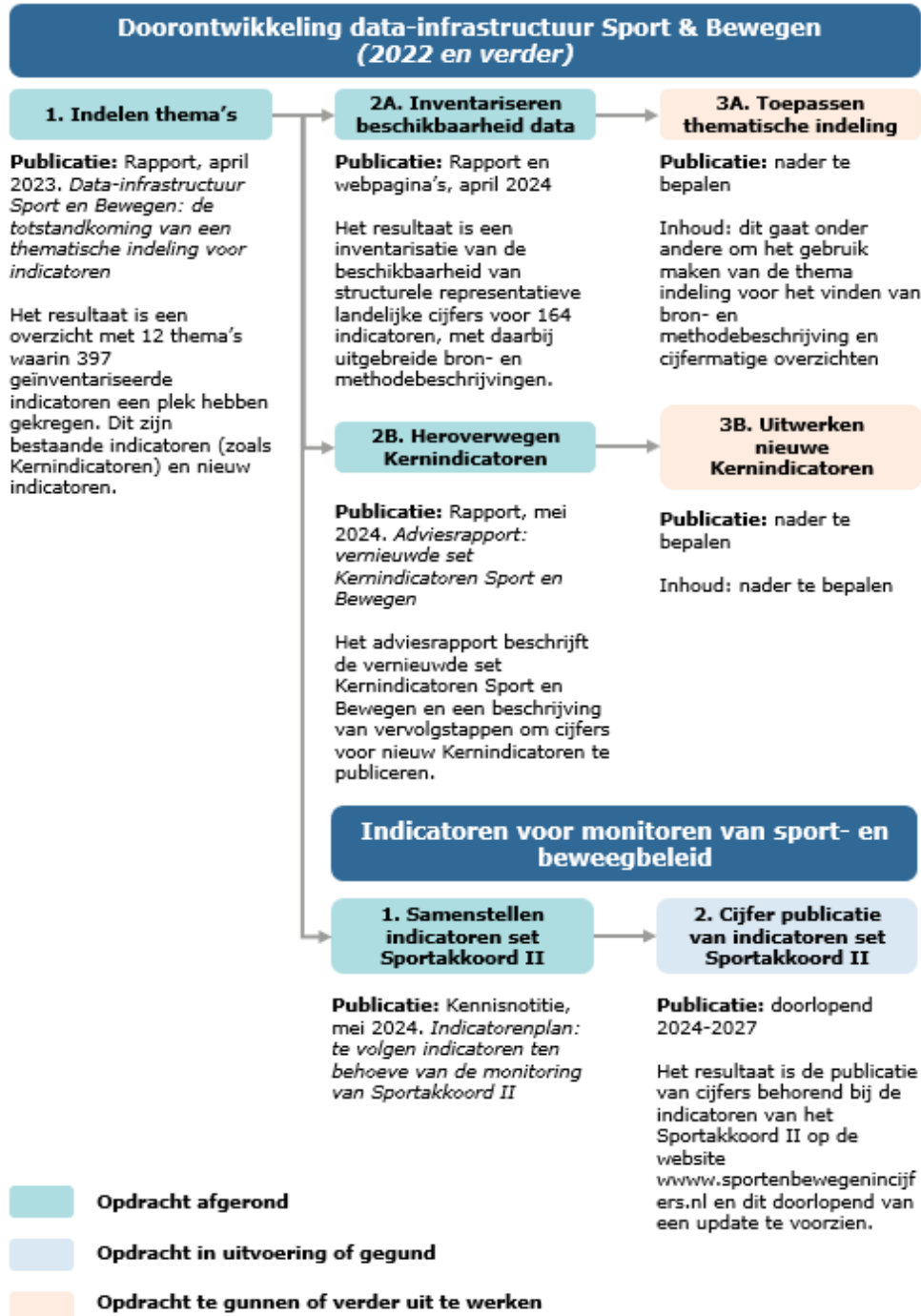
Bijlage 1 Kernindicatoren Sport en Bewegen (huidige set)

Icoon/Omschrijving	Definitie	Bron (Bronhouder)
 Veilig Sportklimaat - veilig voelen	Aandeel van de maandelijkse sporters en/of wedstrijdbezoekers van 12 jaar en ouder dat zich meestal <u>veilig voelt</u> op en rondom sportwedstrijden	Vrijtijdsomnibus (CBS, bewerking: Mulier Instituut)
 Veilig Sportklimaat - wangedrag	Aandeel van de maandelijkse sporters en/of wedstrijdbezoekers van 12 jaar en ouder dat de afgelopen 12 maanden <u>wangedrag</u> in de sport heeft meegemaakt of er <u>getuige van is geweest</u>	Vrijtijdsomnibus (CBS, bewerking: Mulier Instituut)
 Sportfan via bezoek	Aandeel van de bevolking van 12 jaar en ouder dat maandelijks sportwedstrijden en/of sportevenementen bezoekt	Vrijtijdsomnibus (CBS, bewerking: Mulier Instituut)
 Sportfan via media	Aandeel van de bevolking van 6 jaar en ouder dat wekelijks sport volgt via media	Vrijtijdsomnibus (CBS, bewerking: Mulier Instituut)
 Bewegings-onderwijs PO	Gemiddelde ingeroosterde lestijd voor bewegingsonderwijs in het primair onderwijs in minuten per schoolweek (PO)	Monitor bewegingsonderwijs en sport (Mulier Instituut)
 Bewegings-onderwijs VO	Gemiddelde ingeroosterde lestijd voor bewegingsonderwijs in het voortgezet onderwijs in minuten per schoolweek (VO)	Monitor bewegingsonderwijs en sport (Mulier Instituut)
 Internationale medaillespiegel	Plaats van Nederland op de internationale medaillespiegel, Olympische sporten	Gracenote (NOC*NSF)
 Beweegrichtlijnen	Aandeel van de bevolking van 4 jaar en ouder dat voldoende beweegt op basis van de Beweegrichtlijnen 2017	Gezondheidsenquête/ Leefstijlmonitor (CBS ism RIVM)
 Zitgedrag	Aantal uren dat Nederlanders van 4 jaar en ouder zitten op een gemiddelde dag in de week	Leefstijlmonitor aanvullende module bewegen en ongevallen (RIVM, VeiligheidNL ism CBS)
 Blessurerisico	Het aantal blessures op basis van 1000 uur sportbeoefening in de bevolking van 4 jaar en ouder	Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor (CBS i.s.m. RIVM en VeiligheidNL)

Icoon/Omschrijving	Definitie	Bron (Bronhouder)
 Sportdeelname wekelijks	Aandeel van de bevolking van 4 jaar en ouder dat 1x per week of vaker sport	Gezondheidsenquête/ Leefstijlmonitor (CBS i.s.m. RIVM)
 Sportdeelname 12 keer per jaar	Aandeel van de bevolking van 6 jaar en ouder dat 12x per jaar of vaker sport en daarmee voldoet aan de RSO-norm	Vrijetijdsomnibus (Mulier Instituut i.s.m. CBS)
 Clublidmaatschap	Aandeel van de bevolking van 6 jaar en ouder dat lid is van een sportvereniging	Vrijetijdsomnibus (CBS, bewerking: Mulier Instituut)
 Vrijwilligerswerk in de sport	Aandeel van de bevolking van 12 jaar en ouder dat maandelijks of vaker actief is als vrijwilliger in de sport	Vrijetijdsomnibus (CBS, bewerking: Mulier Instituut)
 Bruto Binnenlands Product sport	De bijdrage van de sport aan de Nederlandse economie uitgedrukt als aandeel in het bruto binnenlands product (bbp)	Satellietrekening sport (CBS)
 Werkgelegenheid in de sport	De werkgelegenheid in de sporteconomie uitgedrukt in fte (voltijdbanen) en de bijdrage aan de totale werkgelegenheid in Nederland	Satellietrekening sport (CBS)
 Tevredenheid sport- en beweegaanbod	Aandeel van de bevolking van 12 jaar en ouder, dat tevreden is met het sport en beweegaanbod in hun omgeving	Vrijetijdsomnibus (CBS, bewerking: Mulier Instituut)
 Sport-accommodaties	Dichtheid van sportaccommodaties per 10.000 inwoners	Database SportAanbod (Mulier Instituut)
 Beweg-vriendelijke omgeving	De score van de openbare ruimte op de mogelijkheid voor mensen om te sporten en te bewegen	Diverse bronnen (Mulier Instituut), waaronder Database SportAanbod
 Sportprestatie-verhogende middelen	Aandeel van de wekelijkse sporters van 15 jaar en ouder dat aangeeft in het afgelopen jaar sportprestatie-verhogende middelen te hebben gebruikt	Leefstijlmonitor aanvullende module Middelen (Trimbos i.s.m. RIVM en CBS)

Bijlage 2 Brede context projecten data-infrastructuur Sport en Bewegen

Het onderstaande schema geeft weer hoe dit traject zich verhoudt tot andere projecten waarin sport- en beweegindicatoren een rol spelen.



Bijlage 3 Betrokken experts

Tabel 18 Contactpersonen bij Netwerkpartijen Kernindicatoren Sport en Bewegen

Organisatie	Naam
CBS (team Cultuur, Toerisme & Technologie)	A.A. Boerdam
CBS (team Leefsituatie, Inkomen & Samenleving)	C.L.H. Hupkens
Kenniscentrum Sport & Bewegen	C. Vervoorn
Mulier Instituut	R.H.A. Hoekman
Mulier Instituut	R. van den Dool
NOC*NSF	J.J.G. Knops
RIVM (afdeling Gezondheid en Zorg Nationaal)	M. Hiemstra
RIVM (afdeling Levensloop, Leefstijl en Gezondheid)	T.M. Schurink
RIVM (afdeling Volksgezondheidsinfo)	H. Giesbers
VeiligheidNL	E. Kemler

NB. Elke expert en/of organisatie die hier benoemd staat heeft toestemming gegeven tot het delen van deze gegevens.

Tabel 19 Geraadpleegde beleidsmedewerkers – Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Organisatie	Naam
Ministerie van VWS - Directie Sport	S.E. de Weers
Ministerie van VWS - Directie Sport	N.H.M. Willemsen
Ministerie van VWS - Directie Sport	Y.N. Barend
Ministerie van VWS - Directie Sport	D. Romijn
Ministerie van VWS - Directie Sport	E.J. Stinissen
Ministerie van VWS - Directie Sport	B. ter Schegget
Ministerie van VWS - Directie Sport	M.A. Bruning

NB. Elke expert en/of organisatie die hier benoemd staat heeft toestemming gegeven tot het delen van deze gegevens, 2 beleidsmedewerkers hebben hier geen expliciete toestemming voor gegeven.

Tabel 20 Geraadpleegde experts werkzaam in onderzoek, bij kennisinstututen en praktijkgerichte organisaties

Organisatie	Naam
Dopingautoriteit	M. Olijhoek
Fontys Sport en Bewegen	D.H.H. van Kann
Hanzehogeschool en lectorenplatform sport en bewegen	R. Mombarg
Hogeschool van Amsterdam	J.J.J. Broerse
Johan Cruyff Foundation / Maatschappelijke Organisaties in de Sport	<i>anoniem</i>
Kenniscentrum Sport & Bewegen	<i>anoniem</i>
Kenniscentrum Sport & Bewegen	I. van Holsteijn
Kenniscentrum Sport & Bewegen	J. Koedijker
Kenniscentrum Sport & Bewegen	E.A. Maas
Mulier Instituut	A. Elling
Mulier Instituut	J. Steenbergen
Mulier Instituut	J. van Kalmthout
Mulier Instituut	L.J. Balk
Mulier Instituut	K. Wezenberg
Mulier Instituut	M. Noordzij
Mulier Instituut	<i>anoniem</i>
NOC*NSF	A. Cevaal
NOC*NSF	E. Krijt
NOC*NSF	S.T. de Vor
NOC*NSF	F.J.M. Winters
Onderwijsinspectie	K.Tj. Bos
RIVM	S.W. van den Berg
Universitair Medisch Centrum Groningen	E. Hartman
Universiteit van Utrecht	A.N.P. Geeraert

NB. Elke expert en/of organisatie die hier benoemd staat heeft toestemming gegeven tot het delen van deze gegevens, 16 experts hebben hier geen expliciete toestemming voor gegeven.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

Nederland

www.rivm.nl

mei 2024

De zorg voor morgen
begint vandaag